

No:07

نشریه سراسری توسعه کار آفرینی
مهر و آبان ماه ۱۳۹۸ / شماره هفتم
شماره پستی ۳۶

№36
Dehkadeh Mehr
Entrepreneurship Development
Magazine

دعکده

نماینده مردم گناباد و بیجستان در مجلس
در گفتگو با «دعکده مهر» خبر داد

**آمادگی مجلس برای اصلاح
برخی قوانین و توسعه
بورس کشاورزی**

ظرفیت‌های بالقوه گیاهان دارویی
در مسیر گردشگری دیلمان

مونسان در دیدار با دو نماینده مجلس تأکید کرد

**نقش کم‌نظیر گردشگری
در توسعه کشور**

اهمیت آموزش در توسعه پایدار گردشگری

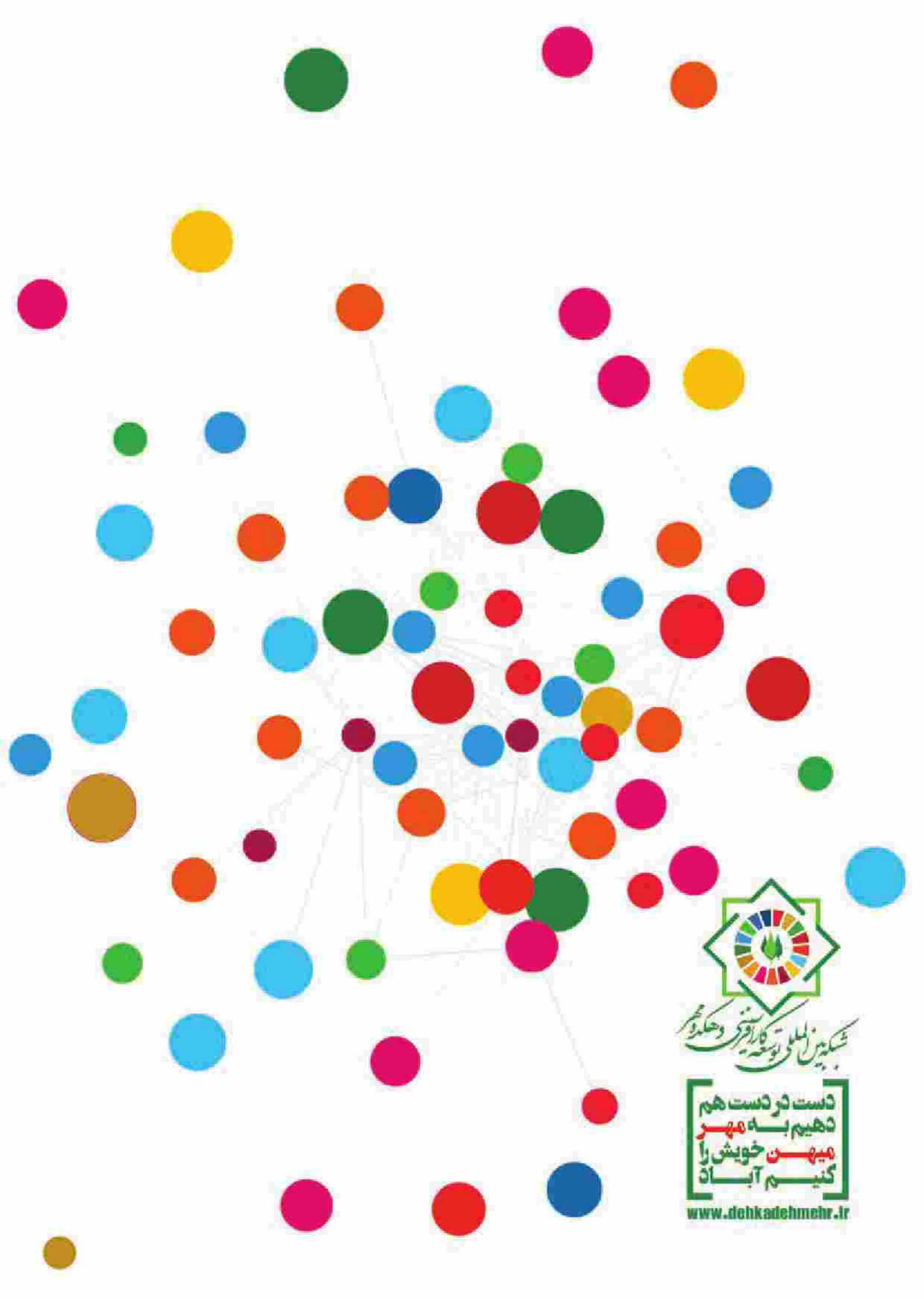

**تأثیر آموزش
جامعه بومی
در کیفیت
تولید**

[پرونده شماره چهارم توسعه پایدار]

توسعه
برای آموزش مالی

شکستنی نیست کار سستی و حکمتی

دست تو دست هم
دهیم به مهر
مهرن خویش را
کنیم آبان

www.dehkademehr.ir

تهران / خیابان ولی عصر / نرسیده به بزرگراه نیایش (آیت اله هاشمی
رفسنجانی) نبش کوچه ناصری / برج کیان / طبقه ۱۵

۰۲۱-۷۵۹۸۱۹۰۱

 www.boomifood.ir

 boomifood

امروزه توسعه پایدار یکی از اصلی‌ترین دغدغه‌های کشورهای در حال توسعه است. صنعت گردشگری همواره فرصتی مناسب برای به وجود آوردن توسعه پایدار و همچنین ابزاری مناسبی برای رشد اقتصادی در جوامع گوناگون بوده است. همانطور که میدانیم عوامل گوناگونی موجب میشود تا گردشگران تجربیات متفاوتی را در طول سفر خود بدست آورند. خوراک و نوشیدنی همواره یکی از مؤثرترین فاکتورها بر تجربه گردشگران بوده و حتی باعث رشد و ترقی بسیار از مقاصد گردشگری نیز شده است.

باتوجه به نقش مؤثر خوراک و نوشیدنی شرکت بومی فود فعالیت خود را به عنوان عضو کوچکی از صنعت گردشگری با هدف بالا بردن سطح تشریفات و پذیرایی و همچنین شناساندن طعم خوراک و نوشیدنی ایران زمین به گردشگران داخلی و خارجی آغاز نمود. باشد تا با کمک پرورده‌گار بلند مرتبه گامی هر چند کوچک در رشد و شکوفایی میهن عزیزمان ایران برداریم.

به نام خدا

مجموعه‌ای که برای ایجاد اشتغال در کشور کار می‌کند، باید مثل اتاق جنگ دوران دفاع مقدس که شب و روز نمی‌شناخت، کار کند

رهبر معظم انقلاب اسلامی

۱۳۸۱/۱۹

صاحب امتیاز و مدیرمسئول:

علی رضا کیوان فرد

alireza.yvan.1357@gmail.com

قائم مقام مدیرمسئول

و جانشین سردبیر:

الهام صالح

marjan.saleh2000@gmail.com

معاونت حقوقی: بابک صدیقی دهکردی

دبیر شورای سیاست گذاری:

سید علیرضا کاظمی دولابی

سردبیر: مهدی خورشید لیه‌چاک

دبیر هیئت علمی: مرتضی طالع ماسوله

هیئت تحریریه:

مرضیه نجفی زاده / احمد حسین جیل‌عاملی

ساسان سید توکلی / آرمین شیرعلی پور

سجاد کوچک نیا / مهرداد اسکندری

سمانه غفوری روزبهانی / اسد محمدسالار کاظمی دولابی

اعظم سلوات حسینی

طراح گرافیک: ملیحه عسیری

دهکده مهر

Dehkadeh Mehr
Entrepreneurship Development
Magazine

دفتر: پست اسبی توسعه کار آفرینی
شماره پستی: ۳۶ / سبزی چمن / شماره مقصد
شهر و آبان ماه ۱۳۹۱

نماینده مردم گیلان و چابک در مجلس
در گفتگو با دهکده مهر - خبر داد

آمدگ، مجلس برای اصلاح
نبن و توسعه بورس

24

نایب رئیس کمیسیون اقتصادی
مجلس در گفتگو با دهکده مهر تأکید کرد
توسعه گسترش گری
ضرورت جدی اقتصاد کشور

10

عمی منصوری خبر داد
اجرای طرح یارانه دستمزد
برای ایجاد و حفظ اشتغال

آدرس دفتر رسانه:
تهران، خیابان دیباجی شمالی،
ترسیده به بزرگراه آیت اله صدر، خیابان محمود توریان
خیابان دقور، خیابان صفادکوه پیوسته، پلاک ۳
کدپستی: ۱۶۵۳۶۴۴۸۱۳
شماره تماس و شماره: ۲۲۲۸۲۱۹۳

جاب: آریش
تهران، میدان قیام، خیابان ری، ابتدای بل ری
سمت راست، پلاک ۴۳۷
تلفن: ۳۳۵-۰۰۶۷۱

@dehkadehmehr mag

- مقالات و یادداشت‌های به جاب رسیده
- در [دهکده مهر] صرفاً بیانگر آراء و نظرات صاحب قلم بوده
- و [دهکده مهر] هیچ مسئولیتی در برابر آنها ندارد.
- [دهکده مهر] در بررسی و اصلاح مطالب ارسالی، آزاد است
- نقل مطالب و عکس‌ها یا ذکر منبع و جهت استفاده
- در امور تحقیقی و تحلیلی بلامانع است.

الله أكبر

♦ ترویج الاول ساتروز آغاز امامت و زعامت حضرت ولی عصر ارواحنا فدای باد ♦

امام جواد ائمه معصومین علیهم السلام

فائده ما حضرت مهدی را بشناسیم است که واجب است در دوران
قیامت او را بشناسیم و در زمان ظهورش از وی اطاعت کنیم
و او سرزمین فرزندمان است.

شماره ۱۰، ص ۳۳

یادداشت سردبیر...

- [۰۶] لزوم ارزیابی نظام آموزش کشور از دید توسعه پایدار یادداشت
- [۰۷] بازسنجی سیاست‌گذاری در آموزش عالی
[برونده شماره چهارم توسعه پایدار]
- [۰۹] توسعه برای ترویج فرصت‌های یادگیری مادام‌العمر
پیشنهادات مدیریتی جایگاه توسعه پایدار کشاورزی
در برنامه‌های توسعه ایران
- [۱۵] توسعه گردشگری ضرورت جدی اقتصاد کشور
- [۱۶] اقتصاد مشارکتی، تجربه سازی کسب و کار و برندسازی خوشه‌های
آموزش با کیفیت، مدیریت کننده سیستم عرضه و تقاضا
- [۱۸] ایرانیان حق دارند از نظام جامع
رقاه و تامین اجتماعی بهره مند باشند
- [۲۱] اجرای طرح «یارانه دستمزد» برای ایجاد و حفظ اشتغال
افزایش کیفیت تولید و لزوم توجه مردم گیلان
به کشت‌های دوم و بهره‌برداری بهتر از زمین
- [۲۴] آمادگی مجلس برای اصلاح برخی قوانین و توسعه بورس کشاورزی
تگرتی بر تاثیر افتتگاه‌های بوم گردی
- [۲۶] در توسعه گردشگری و جایگاه کیونی آن
- [۲۸] نقش آموزش در بهره‌وری کشاورزی و توسعه اقتصادی
- [۳۰] ظرفیت‌های بالقوه گیاهان دارویی در مسیر گردشگری دیلمان
افتتگاه‌های بوم گردی مورد علاقه مسافران
و گردشگران داخلی و خارجی است
- [۳۶] کارآفرینی روستایی ضرورت استراتژیک توسعه
تأثیر آموزش جامعه بومی در کیفیت تولید
- [۴۲] موفت توسعه کسب و کار کوچک در روستاها
- [۴۵] کشف راه‌برم‌قزازی زیلی و تحلیل فرآیندحالی بروزدهای سرمایه‌گذاری
- [۴۶] اهمیت آموزش در توسعه پایدار گردشگری
فرصت‌های گردشگری مذهبی
- [۵۴] نقش کم‌نظیر گردشگری در توسعه کشور
- [۵۸] گردشگری فرهنگی و سلامت اولویت نخست دولت
پنجه از گلی سرمایه‌گذاران برداشته شد
تخصیص ۱۲۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار
- [۶۲] برای نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی تهران
دیلمان و رستاخیز آئین‌هایی خاک خورده
در مسیر گردشگری البرز مرکزی
- [۶۴]

وزیر تعاون
کار و رفاه اجتماعی

ایرانیان حق دارند از
نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی
بهره مند باشند

پیشنهادات مدیریتی جایگاه توسعه پایدار کشاورزی در برنامه‌های توسعه ایران

16

09

33

لزوم ارزیابی نظام آموزش کشور از دید توسعه پایدار

و بهبود ارزش‌های کمی و کیفی (ایجاد آگاهی، توسعه مهارت‌ها، تصمیم‌گیری عقلانی و...) کمک شایانی در سرعت بخشیدن به مفهوم توسعه پایدار و ارتقای مقوله آموزش در جامعه خواهد کرد.

اگر چه نقش آموزش در هر جامعه‌ای کاملاً مشخص و محرز است، اما طی سال‌های طولانی که دولت‌ها به هزینه - فایده اقتصادی این امر پرداخته‌اند، کمتر به چگونگی ارتقای کیفی آن در راستای توسعه محوری جامعه اهمیت داده‌اند. امروزه مفهوم توسعه پایدار به عنوان یکی از مهمترین دغدغه‌های جامعه، مطرح بوده و از این رو پرداختن جدی به این بحث، هم از جهت آموزش و هم توسعه بسیار جدی می‌باشد. آموزش توسعه‌ای در واقع با مطرح نمودن شاخصه‌های هرچند کوتاه و مختصر، کمک شایانی به گسترش مفهوم توسعه پایدار می‌نماید. بر این اساس به نظر می‌رسد آموزش در کشورهای در حال توسعه در صورتی که ویژگی‌های زیر را داشته باشد، به توسعه پایدار کمک خواهد کرد:

- مهارت‌های شغلی و زندگی را آموزش دهد؛
  - خلاقیت و نوآوری را پرورش دهد؛
  - مهارت‌های ادراکی را تقویت کند؛
  - توانایی مهارت‌های تصمیم‌گیری را افزایش دهد؛
  - به پرورش و تقویت روحیه پژوهشی منجر شود؛
  - توانایی ارزیابی و نظارت بر خود را افزایش دهد.
- هر نظام آموزشی که خروجی آن دارای ویژگی‌های بالا نباشد، آموزشی غیرتوسعه‌ای است و نمی‌تواند به رفتارهایی سازگار با توسعه پایدار که اساس آن تعامل سازنده و تکاملی با طبیعت و سایر انسان‌ها و تضمین‌کننده رفاه و عدالت بین و درون نسلی است، منجر گردد. اما در پایان، پیشنهاد این است که این است که نظام آموزشی کشور از دید توسعه پایدار مورد ارزیابی قرار گیرد، چراکه اساس توسعه پایدار کشور از کانال آموزش توسعه‌ای می‌گذرد، در غیر این صورت خروجی‌های نظام آموزشی به عنوان عواملی ضد توسعه عمل خواهد کرد.

آموزش، اثربخش‌ترین سازوکار جامعه برای مقابله با بزرگترین چالش این قرن؛ یعنی توسعه پایدار است. توسعه پایدار به انسان‌های کل‌نگر، دارای تفکر سیستمی، دارای بینش میان و فرارشته‌ای، آگاه، خلاق و مشارکت‌جو نیاز دارد. تولید منابع انسانی واجد شرایط فوق، نیازمند گسترش آموزش توسعه‌ای در راستای توسعه پایدار بوده که این امر خود از بزرگترین چالش‌های توسعه پایدار می‌باشد که برای تداوم حیات خود نیازمند آن است.

بررسی عوامل مؤثر بر پیشرفت و ترقی و توسعه در جوامع پیشرفته نشان می‌دهد که همه این کشورها از آموزش و پرورش توانمند و کارآمد برخوردار هستند. تبلور آموزش و پرورش در تربیت نیروهای انسانی متعهد، دانشمند، متخصص و ماهر است. در دنیای امروز که علم و تکنولوژی با رشد و گسترش وسیع و جهان‌شمول به عنوان عامل مهم و اساسی در فرایند رشد و توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جوامع بشری به حساب می‌آیند، نهادها و نظام‌های آموزش و پرورش نقش بس عظیم و پراهمی تی را به دست آورده‌اند. عنایت و توجه روزافزون به نوع و گسترش آموزش، ضرورتی انکارناپذیر است که ناشی از آهنگ سریع تغییرات در عرصه‌های مختلف فعالیت‌های اقتصادی، اجتماعی می‌باشد.

ترقی و پیشرفت‌های علمی و تکنولوژی در دنیای امروز و سرعت تغییرات و دگرگونی در اسلوب و روش‌های علمی و تکنولوژی بسیار سریع و حیرت‌انگیز است و غفلت و عدم توجه کافی به آموزش‌های لازم و مناسب و غفلت از هماهنگی و تطابق سطح کیفی و کمی و نیروی انسانی با سطح رشد علمی و فنی هر جامعه‌ای، نهایتاً تنگناها و مشکلات عدیده‌ای را فرا راه رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی جامعه ایجاد خواهد کرد.

وقتی از توسعه پایدار صحبت می‌شود، منظور توسعه‌ای است که به بقای بشر و رفاه کامل و همه‌جانبه آن می‌نگرد. توسعه پایدار با تمام زنجیره‌ها، فرایندهای پویا، منابع انسانی، منابع طبیعی و نظام سخت‌افزاری جامعه در یک شکل تعاملی است و درصدد ایجاد تعامل بین حال و آینده، انسان و طبیعت و عدالت و رفاه بین و درون نسل‌هاست. با توجه به دو مفهوم فوق به نظر می‌رسد ظرفیت‌سازی آموزشی و پژوهشی با رویکردی متفاوت و میان‌رشته‌ای

سردبیر |
مهدی خورسند |
آبان ماه ۱۳۹۸ |

نیازسنجی سیاست‌گذاری در آموزش عالی

سیاستی و حمایتی، تدوین اهداف سیاستی در حوزه نظام آموزش عالی و شناساندن گروه‌های مشخص مورد هدف در اهداف سیاستی، فرآیند توسعه پایدار کشور را بهبود و عملکردها در این زمینه را افزایش دهند.

دانشگاه‌ها، به عنوان بارزترین نمود سرمایه‌گذاری نیروی انسانی، نقش اصلی در تربیت و تامین نیروی انسانی کارآمد جامعه بر عهده دارد. آموزش عالی که سهم قابل توجهی از بودجه کشور را به خود اختصاص می‌دهند، نقشی تعیین کننده در ابعاد گوناگون اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی جامعه در جهت توسعه پایدار دارند. از این رو، اطمینان از کیفیت مطلوب عملکرد آنها با توجه به سیاست‌های اتخاذ شده و بررسی این سیاست‌ها جهت جلوگیری از هدر رفتن سرمایه‌های انسانی و مادی و نیز نقش و تاثیر در همه حوزه‌ها برای تحقق توسعه پایدار دارای اهمیت می‌باشد. در واقع می‌توان نتیجه گرفت، با توجه به رسالت دانشگاه‌ها در توسعه کیفی و کمی آموزش و پژوهش و ارتقای بیش از پیش جایگاه علمی کشور از طریق ایجاد تحول و نوآوری، به منظور نهادینه کردن روش‌های مناسب حفظ و بهبود کیفیت، لازم است، سیاست‌ها و سیاست‌گذاری در عرصه آموزش عالی براساس نیاز کشور و قابلیت رقابت در سطح جهانی باشد.

دبیر شورای سیاست‌گذاری
سید علی‌رضا کاظمی دولابی
آبان‌ماه ۱۳۹۸

دانشگاه‌ها و موسسات آموزش عالی به عنوان شاخص‌ترین نهاد علمی که به امر پردازش انسان‌ها اهتمام می‌ورزد، موتور محرکه و مغز متفکر جامعه بوده و سکاندار حرکت به سمت توسعه پایدار می‌باشد. ماهیت بلندمدت بودن توسعه پایدار کشورها را به سمت طراحی نظام برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری توسعه پایدار به‌جای تدوین یک برنامه جامع توسعه سوق داد و این امر تبدیل به دستور کار جهانی در قالب اسناد توسعه پایدار نمایان گشت. در نتیجه این تحولات، تدوین استراتژی ملی توسعه به‌عنوان ویرترین نظام برنامه‌ریزی توسعه پایدار در کشورهای مختلف گسترش یافت. روند سیاست‌گذاری نظام آموزش عالی در ایران حاکی از آن است که آموزش عالی باید ضمن توجه به بحران افزایش کمی و تنگناهای مالی، به حفظ، بهبود و ارتقای کیفیت نیز بپردازد. این نظام در صورتی از عهده وظایف و اهداف خود در جهت توسعه پایدار برمی‌آید که از نظر کیفیت آموزشی نیز در وضعیت مطلوبی باشد.

دولت‌ها نیز به عنوان پرچمداران سیاست‌گذاری و برنامه‌ریزی، نقش اساسی و جایگاهی خاص در مطالعات توسعه به خود اختصاص می‌دهند. توسعه مجموعه‌ای از تحولات فکری، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است که به گسترش توانایی‌ها و ظرفیت‌های کلی یک جامعه در همه ابعاد آن منجر شده و همه جوانب زندگی فردی و اجتماعی انسان را شامل می‌شود. نهادهای سیاست‌گذار در حوزه آموزش عالی نیز در تلاشند تا با برقراری مکانیزم‌های

دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان

«اولین دبیرخانه توسعه پایدار مسیرهای گردشگری ایران»

آدرس دبیرخانه توسعه کارافرویشی مسیر گردشگری دیلمان (البوم مرکزی)
سیاهکل - خیابان قدیم دیلمان - فرسیده به خیابان چمران - پلاک ۲۵ شماره تماس دبیرخانه: ۰۳۴۱۲۲۹۵۳۸

<http://deilaman.org>

@deilaman_tourism_corridor

آموزش عالی

ترویج فرصت‌های یادگیری
مادام‌العمر

[پرونده شماره چهارم توسعه پایدار]

توسعه

برای ترویج فرصت‌های
یادگیری مادام‌العمر

اگره‌آوری: مهدی حوراسند

پیشنهادات مدیریتی جایگاه توسعه پایدار کشاورزی در برنامه‌های توسعه ایران

منافع طبیعی و محیط‌زیست است. به بیان دیگر، این رهیافت به دنبال حداکثر نمودن بهره‌وری از ظرفیتهای بخش کشاورزی (اعم از طبیعی و انسانی)، و حداقل نمودن پیامدهای مخرب زیست محیطی است. بدین‌سان، توسعه کشاورزی باستانی با اتکاء به امکانات و تکنولوژی موجود شکل یابده از نظر فنی مناسب از نظر اقتصادی توجیه‌پذیر، از نظر اجتماعی قابل قبول و از نظر محیطی مطلوب باشد.

در کشور ما نیز "جرخه جالشها" در بخش کشاورزی نظیر عدم افزایش سطح زیرکشت، سه برابر شدن جمعیت کشور در طی ۴۰ سال گذشته و کاهش مساحت اراضی معین، افزایش فشار آکولوژیکی در قضاای تولید محصولات کشاورزی (نواحی روستایی)، استفاده مکرر از زمین،

قابل توجه بخش کشاورزی در کشور است چرا که در تامین اشتغال و درآمد ساکنان نواحی و تعدیل نابرابریها، تولید ناخالص داخلی، تامین نیازهای مصرفی جمعیت، درآمد ملی و ارزآوری که زمینهای توسعه اقتصادی و ملی به شمار میآید، سهم است. بدین‌سان، با توجه به نقش چندجانبه کشاورزی در زندگی انسانی و این که در کلون مباحث توسعه پایدار قرار دارد، می‌توان گفت، حصول پایداری در تمامی ابعاد آن از ضروریات غیرقابل انکار است.

تلاش‌های مربوط به کشاورزی و توسعه روستایی پایدار حول سه محور اساسی قرار دارد که شامل امنیت غذایی، ایجاد اشتغال و درآمد در مناطق روستایی به منظور ریشه کن نمودن فقر و حفظ

عبارتی، رشد فرابنده جمعیت نیاز جوامع را به تولید مواد غذایی افزایش داده که این عامل خود نیازمند گسترش تولیدات کشاورزی است. هم‌چنین افزایش تولیدات کشاورزی نیازمند بکارگیری تکنولوژیهای مدرن بوده که استفاده از کود و سموم دفع آفات را منی‌طلبند. استفاده از این عوامل طی سالها باعث اثرات مخرب بر منابع طبیعی به خصوص خاک و آب شده است.

از طرفی دیگر، در جوامعی هم‌چون کشور ما تا قبل از روی کار آمدن درآمدهای نفتی، اقتصاد ملی بر پایه کشاورزی استوار بود و تنها منبع تامین هزینه و هزینه‌های دولت به شمار میرفت. در عصر حاضر با وجود کاهش نقش این بخش در اقتصاد، هنوز مطالعهای کارکرد بخشهای اقتصادی در چارچوب اقتصاد کلان ملی موند نقش

در تدویم حیات انسانی، کشاورزی و تولیدات آن دارای نقش بنیادی است. در عرصه جهانی، نگرشی بر زمینهای تحولی جوامع پیشرفته کنونی گویای آن است که منشأ توسعه یافتگی بسیاری از این ممالک، مزاد تولید در بخش کشاورزی بوده و در مراحل اولیه توسعه، مناسب‌تر تحولات شده است (مطبعیلنگرودی و شمسانی، ۱۳۸۶، ۸۵). در کشورهای روبه رشد و در حالگذار نیز، کشاورزی در تحکیم پایههای اقتصاد آن نقشی اساسی ایفا میکند. از آن جا که این بخش اقتصادی از نظر تامین نیازهای غذایی مردم، تامین مواد اولیه صنایع، اشتغال افراد و ایجاد درآمد اهمیت دارد، ثبات و استمرار رشد آن را میتوان از عوامل عمدهی کمک کننده به ثبات اجتماعی و رشد اقتصادی جامعه به شمار آورد. به

نگاهی به وضعیت کنونی کشاورزی در عرصه جهانی به وضوح گویای این مسئله است که قابلیت دوام سیستمهای فعلی تولید محصولات کشاورزی، به طور چشمگیری مورد چالش قرار گرفته است. بدینسان،

توجه به توسعه پایدار کشاورزی به عنوان یکی از مهمترین ضرورتهای زندگی امروز بشر مطرح است.

کشور ما نیز همگام با سایر کشورها، چند صباحی است که توجه به مقوله توسعه پایدار کشاورزی را در رأس امور خود قرار داده است. در این مقاله تلاش شده است تا میزان توجه به پارامترها و شاخصهای توسعه پایدار در پنج برنامه توسعه پس از انقلاب اسلامی با استفاده از روشهای علمی مورد ارزشیابی محتوایی قرار گیرد.

حیطه علاقه و نگرانی آنان بستگی دارد. اما بیشتر اختلاف نظرهایی که امروزه در مورد ماهیت و توانمندیهای کشاورزی پایدار وجود دارد عمدتاً در ارتباط با تعاریفی است که از آن ارائه میشود. بنا به نظریه لوکرترز (۱۹۸۹) اصطلاح کشاورزی پایدار به مجموعه‌ای از خط و منبها جهت مقابله با مشکلات موجود بر سر راه توسعه کشاورزی اطلاق میشود. چنین مشکلاتی شامل افت حاصلخیزی خاک بر اثر فرسایش فراینده و بیامدهای آن نظیر از دست رفتن مواد غذایی مورد نیاز گیاه، آلودگی آبهای سطحی و زیرزمینی به آلایندههایی نظیر حشرهکشها، کودها و رسوبات، نقصان منابع غیر قابل تجدید کمی درآمد کشاورزی به دلیل بالا بودن هزینههای تولید و نازل بودن قیمت فروش محصولات میباشد. به علاوه واژه پایدار تلویحاً مبین بعد زمانی است و توانایی یک نظام کشاورزی از نظر ادامه حیات در دراز مدت را در بر دارد. بنابراین میتوان گفت که کشاورزی هنگامی پایدار است که از نظر اقتصادی باعث رشد و ترقی مناسب گردد، به لحاظ اجتماعی عادلانه، به لحاظ فرهنگی مناسب و نهایتاً بر مبنای یک رویکرد کلنگر و علمی، برنامه‌ریزی و انجام

سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های عملیاتی را شکل می‌دهد و میزان توجه و گرایش به بنیادهسازی رویکردها و رهیافت‌هایی هم چون توسعه پایدار و به خصوص توسعه پایدار کشاورزی در ارتباط مستقیم با برنامه‌های پنج ساله توسعه قرار دارد. مفهوم و مضمون توسعه پایدار که کشاورزی پایدار را نیز در بر میگیرد، تنها متعلق به دوران معاصر نیست و بعضی تاریخچه آن را به زمان نبوتن، جان لاک، توماس جفرسون، چارلز داروین و حتی به آسیای قدیم نسبت میدهند. برای نخستین بار آلبرت هاولارد کشاورزی پایدار را به عنوان یک نظام تشریح کرد. به طور کلی میتوان گفت کشاورزی پایدار تجلی افکاری است که از حدود دهه ۱۹۲۰ به مولارات کشاورزی تجاری شکل گرفته و به تدریج به طرز چشمگیری تکامل یافته است و در عین حال جنبه اصلی فلسفی خود را در نحوه برخورد با محیط طبیعی، که هم‌اکنون همگامی با نظام طبیعت و حفاظت از آن است حفظ نموده، سپس صورت علمی پیدا کرده، امروزه به عنوان جنبش از گنیک فعال است.

کشاورزی پایدار از نظر اندیشمندان مختلف دارای معانی گوناگون است که به

استفاده نادرست و مخرب از منابع آبی، کاهش راندمان عوامل نیادی تولید (آب و زمین) و به صرفه نبودن تولید در این بخش، پیری جمعیت بهره‌بردار در بخش کشاورزی و عدم رعایت جوانان به فعالیت در آن سیب گرده، تا این بخش مهم اقتصادی به مرور زمان دچار ناپایداری مغرط شود، از این رو در راستای حفظ منابع خدادادی و استفاده عقلایی از آن و هم چنین ایجاد تغییر مثبت در وضعیت کشاورزان و روستائیان، ضرورت توجه به توسعه پایدار کشاورزی احساس می‌گردد که همواره نیز رشد و توسعه پایدار کشاورزی، یکی از شاخصترین و مهمترین اهداف جمهوری اسلامی بوده است.

نخستین گام و بنیادینترین آن به منظور تحقق بخشی به توسعه پایدار کشاورزی، اتخاذ سیاستها و راهبردهای متناسب با وضعیت کنونی کشور است و در سطح بین‌المللی نیز برنامه‌ریزی به عنوان یک چارچوب معین برای رسیدن به اهداف توسعه و خصوصاً توسعه پایدار از اهمیت قابل توجهی برخوردار است. در ساختار نظام برنامه‌ریزی و اجرایی حاکم بر کشور مدل برنامه‌های پنج ساله توسعه در سطح کلان و ملی جزئیات و روند ویژه

شود. به بیان دیگر کشاورزان میتوانند عرضه محصولات کشاورزی را هماهنگ با رشد جمعیت و روند اقتصادی و با توجه به محیط زیست افزایش دهند.

در مجموع بحث توسعه پایدار کشاورزی میتوان گفت "پایداری" از جایگاه خاصی برخوردار است. آن به عنوان وجه وصفی توسعه، وضعیتی است که مطلوب بودن و امکانات موجود در طول زمان کاهش پیدا نمیکند و از کلمه **Sustenera** یعنی از پایین **Teneres** یعنی نگه داشتن به معنای زنده نگه داشتن گرفته شده است که بر حمایت با دوام بلند مدت تاکید می کند. پایداری

نگهداری بدون اضمحلال، پستیان و نکه‌گه زندگی است.

مفهوم پایداری، رویکرد گسترده‌ای است که درباره مسائل اجتماعی، اقتصادی به ویژه زیست محیطی ناشی از فعالیت‌های مختلف انسان بحث و راه‌حلهای آن را بررسی میکند. ریشه این مباحث از گزارش کمیون برلین (۱۹۸۷م) تحت عنوان آینده مشترک ما نشأت می‌گیرد. پایداری در کشاورزی، ویژگی‌هایی مانند دوام اقتصادی، سلامت محیطی و مقبولیت اجتماعی را نیز در بر می‌گیرد. بدین سان می‌توان عنوان نمود که پایداری مفهومی است سیستم‌نگر

که چنان چه سیستمهای بالاتر ناپایدار باشد، زیر سیستمها نیز قادر نخواهند بود به پایداری دست یابند. این بدین معنی است که پایداری در سطح محلی بدون وجود پایداری در سطوح بالا قابل تحقق نیست. بر اساس پیوستگی و سلسله مراتب قضایی-مکانی و هم چنین نظام برنامه‌ریزی و مدیریت کلان توسعه در هر سرزمین، برنامه‌های توسعه روستایی و توسعه پایدار بخش کشاورزی به عنوان جزئی از برنامه‌های توسعه هر کشور به شمار میرود.

گاهی به وضعیت کنونی کشاورزی

در عرضه جهانی به وضوح گویای این مسئله است که قابلیت دوام سیستمهای فعلی تولید محصولات کشاورزی، به طور چشمگیری مورد چالش قرار گرفته است. بدینسان، توجه به توسعه پایدار کشاورزی به عنوان یکی از مهمترین ضرورتهای زندگی امروز بشر مطرح است. کشور ما نیز همگام با سایر کشورها چند صباحی است که توجه به مقوله توسعه پایدار کشاورزی را در رأس امور خود قرار داده است. در این مقاله تلاش شده است تا میزان توجه به پارامترها و شاخصهای توسعه پایدار در پنج برنامه توسعه یس

از انقلاب اسلامی با استفاده از روشهای علمی مورد ارزشیابی محتوایی قرار گیرد. نتایج نشان داده است توجه به توسعه پایدار کشاورزی در تمامی برنامهها - ها به نحوی از لحاظ لحاظ شده است. لیکن صرف توجه به شاخصهای توسعه پایدار کشاورزی بسیار نایب و در بهترین وضعیت نیم بوده است. از طرفی در بین برنامهها، در محتوای برنامهی پنجم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور (۱۳۹۴-۱۳۹۰) بیشترین میزان توجه و تأکید بر مقوله توسعه پایدار کشاورزی شده است. پس از آن برنامهی

چهارم دارای بالاترین میزان توجه به مقوله یاد شده بوده است. برنامهی اول توسعه پس از انقلاب علیرغم این که مقارن با دوران شکلگیری رویکرد توسعه پایدار کشاورزی در عرصه جهانی بوده و ملاحظات زیست محیطی آن نیز کمتر ارزشیابی گردیده، اما در جایگاه سوم قرار دارد که دلیل اصلی آن تأکید بیشتر بر شاخصهای اقتصادی و به نسبت آثار جنگ تجمیلی و دوران بازسازی پس از آن بوده است. در مجموع ارزشیابی محتوای برنامههای توسعه میتوان گفت هر چند وضعیت کلی محتوای برنامهها حاکی از

روند رو به رشد توجه و تأکید بر مقوله توسعه پایدار کشاورزی است اما بر مبنای اصول یکپارچهگری، بررسی نشان می- دهد که در محتوای برنامههای توسعه به طور همسان و برابر، ابعاد سازنده توسعه پایدار کشاورزی مورد توجه واقع نشده است. به گونهای که توجه و تأکید بر ابعاد اقتصادی و زیست محیطی بیش از بعد اجتماعی توسعه پایدار کشاورزی میباشد. از این رو در صورت تدویم این جریان، امکان تحقق مطلوب و همهجانبه توسعه پایدار کشاورزی دور از دسترس مینماید. امیری که با توجه به شرایط خاص کشور،

فرهنگ اسلامی و حننه چند بعدی بودن مفهوم توسعه پایدار قابل توجه نخواهد بود. به منظور اصلاح برنامههای پنج ساله توسعه در آینده از حیث توسعه پایدار کشاورزی پیشنهاد میشود اولاً فصلی ویژه به مقوله یاد شده تخصص یابد و تألیف پیش از تدوین و تصویب برنامههای توسعه، مراکز تحقیقاتی کشور از سوی دولت و مجلس حمایت و هدایت شوند تا به بررسی، ارزشیابی و شناخت نقاط ضعف و موارد توسعه پایدار کشاورزی پرداخته و سپس بایستهای قانونی متناسب با آن در قانون برنامه توسعه دیده شود.

اشین؛

اشین (عشین) روستایی با معماری ۱۷۰۰ ساله ای بوده است که چهل سال را بدون سکنه و متروک مانده بود! این روستا با ارزش های فراوان گره خورده در تاریخ و فرهنگ میزبان مسافران علاقمند به تاریخ و طبیعت و آسمان میباشد.

آدرس و راه ارتباطی: استان اصفهان، شهرستان نایین، ۵۰ کیلومتری شمال غرب انارک
روستای اشین (عشین)
۰۹۱۳۱۰۰۸۶۰۲ باقری

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس در گفت‌وگو با «دهکده مهر» تأکید کرد

توسعه گردشگری ضرورت جدی اقتصاد کشور

بر عهده سازمان میراث فرهنگی است. زمینه و ستر لازم برای پذیرش و جذب گردشگر باید فراهم شود.

کریمی در بخش دیگر سخنان خود با اشاره به مصوبه اخیر مجلس در مورد تغییر و تحولات وزارت میراث فرهنگی کشور، بیان داشت: البته من از مخالفین وزارتخانه ای شدن حوزه گردشگری بودم و اعتقاد دارم وزارتخانه شدن، قید و بندها و محدودیت‌هایی دارد که دست و پای حوزه گردشگری و میراث فرهنگی را می‌بندد. نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی اضافه کرد: صنعت گردشگری اقتصاد آینده ایران را رقم می‌زند و به عنوان پشتوانه اقتصادی مطرح است. با توجه به اینکه روز به روز شاهد توسعه صنعت گردشگری در جهان هستیم، کشورمان هم نایستی در این فرآیند قرار گیرد.

وی در بخش دیگری از این گفت‌وگو تأکید کرد: ترکیه همسایه شمال شرقی ایران در ۱۰ سال گذشته، سرمایه‌گذاری گسترده‌ای برای توسعه گردشگری در این کشور کرده است. تبلیغات گسترده و فراهم نمودن زیرساخت‌های مورد نیاز برای پذیرایی از گردشگران، شهرهای مختلف این کشور را به مقاصد برای گردشگران کشورهای مختلف جهان، از جمله ایران تبدیل کرده است. اگر گردشگران دیگر کشورهای گاهمی به ترکیه سفر می‌کنند، این کشور برای بیش از یک دهه از مقاصد اولیه گردشگری ایرانیان محسوب می‌شود؛ این نکته را مرکز پژوهش‌های مجلس در گزارشی با استناد به گزارش‌های منتشر شده توسط سازمان جهانی گردشگری و شورای جهانی سفر و گردشگری در سال‌های ۲۰۱۴ و ۲۰۱۵ و گزارش‌های منتشر شده توسط مرکز آمار ایران در سال‌های ۸۷ تا ۹۲ اعلام کرده است. ایرانی‌ها برای سفر به کشورهای خارجی، در حالی حدود ۱۰ میلیارد دلار هزینه کرده‌اند که ورود ۴۵ میلیون گردشگر خارجی در همین مدت، فقط پنج میلیارد دلار درآمد نصیب گردشگری کشورمان کرده است. به همین علت است که میزان درآمد حاصل از ورود گردشگران به ایران، با درآمدی که در قبال سفر ایرانی‌ها به خارج نصیب ما کرده است؛ همخوانی ندارد. کریمی ادامه داد: درآمد صنعت گردشگری جهان از مجموع یک میلیارد و ۱۰۰ میلیون گردشگر بین‌المللی بیش از هزار میلیارد دلار است. در حالی که هر سال ۲۰۰ میلیون گردشگر از ترکیه دیدن می‌کنند و درآمد سالانه گردشگری این کشور برابر ۱۸ میلیارد دلار است. سهم گردشگری ایران در سال کمتر از یک میلیون نفر است و درآمد آن نیز بیشتر از ۷۰۰ میلیون دلار نیست. در چنین شرایطی البته منتقدان نگاهشان به دولت هم هست و اینکه دولت چه برنامه‌ای برای تقویت زیرساخت‌ها و همچنین حمایت از صنعت گردشگری دارد.

صنعت گردشگری، یکی از بزرگترین صنایع اقتصادی دنیا به شمار می‌رود. تأثیر این حوزه بر اقتصاد به دو بخش مستقیم و غیرمستقیم تقسیم می‌شود. بنا بر آخرین آمارهای منتشر شده، سهم مستقیم گردشگری در سال ۲۰۱۵ از تولید ناخالص جهانی ۳۰ درصد و سهم غیرمستقیم آن، ۹/۸ درصد بوده که حدود ۷ درصد از مشاغل دنیا را به خود اختصاص داده است. این صنعت پس از صنایع نفت و خودروسازی، به سومین صنعت درآمدزای جهان تبدیل شده و از نظر اقتصادی، سبب ایجاد اشتغال، کاهش بیکاری و افزایش درآمد در کشورهای در حال توسعه است. اشتغال‌زایی این صنعت، ۷ برابر صنعت خودروسازی است و انتظار می‌رود با افزایش استانداردهای زندگی و درآمدهای افراد، کاهش محدودیت‌های مسافرت و آسان‌تر و ارزان‌تر شدن حمل و نقل، همچنان به رشد خود ادامه دهد. میزان سرمایه‌گذاری برای ایجاد یک فرصت شغلی در صنعت گردشگری، بسیار پایین‌تر از دیگر صنایع است. به عبارت دیگر، اشتغال‌زایی در این صنعت به سرمایه‌گذاری کمتری نیاز دارد و به این دلیل همه کشورهای در رقابتی ننگانگ، در پی بهره‌گیری از مزایای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و بویژه دریافت سهم بیشتری از درآمد جهانی حاصل از گردشگری در کشور متبوع خود هستند. طبق آمار سازمان جهانی گردشگری، از هر ۱۲ تا ۱۵ شغل در دنیا، یک شغل به گردشگری اختصاص داشته و هر ۵ تا ۱۰ گردشگر، یک فرصت شغلی ایجاد می‌کند. اهمیت این موضوع باعث شد تا در زمینه تأثیر گردشگری در اقتصاد ایران با علی‌اکبر کریمی نماینده اراک در مجلس و نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی به گفت‌وگو نشستیم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید:

علی‌اکبر کریمی در این گفت‌وگو، اظهار داشت: کشور ایران از ظرفیت‌های گردشگری ممتاز هم از لحاظ آثار و ابنیه تاریخی و هم از نظر اقلیم و ویژگی‌های جغرافیایی برخوردار است و جزو ۱۰ کشور برتر جهان در حوزه ظرفیت‌های گردشگری به شمار می‌رود. نماینده مردم اراک، خنداب و کمیجان در مجلس شورای اسلامی افزود: کشورمان با داشتن جاذبه‌های بسیار می‌تواند گردشگران خارجی زیادی را جذب کند و در داخل کشور هم شاهد توسعه گردشگری و افزایش سفر به مناطق مختلف باشیم.

نماینده مردم اراک، خنداب و کمیجان در مجلس شورای اسلامی ادامه داد: با توجه به پتانسیل‌های گردشگری کشور، باید روزی برسد که صنعت گردشگری در ایران به مراتب بیشتر از صنعت نفت ارزآوری داشته باشد. گرچه دستیابی به این هدف بزرگ و ارزشمند نیازمند عزم ملی است، اما بخش عمده این رسالت بزرگ

راهکارهای حرکت به سمت توسعه پایدار

اقتصاد مشارکتی، زنجیره سازی کسب و کار و برندسازی خوشه‌ای

| به‌قلیم: محمدحسین حبیبی عاملی |
| مشاور و مدرس توسعه کسب و کار - قسمت آخر |

لوله کشی، تعمیرات برقی، مکانیکی و... خدماتی که محصول آماده شده ای را به فروش یا ارائه و پشتیبانی می‌رساند مانند مشاوره املاک، هندلاری، فروشگاه ها و ... مجموعه این خدمات زنجیره بزرگی از اقتصاد هر کشوری را شکل می‌دهند، نکته مهم این موضوع این است که بسیاری از این خدمات مبتنی بر محل جغرافیایی هستند و قابلیت تغییر مکانی یا صادرات را ندارند. جزیره خدمات بیش از تولید نیازمند نیروی انسانی است و از سه اصل نیروی انسانی، دانش و فرآیند پیروی می‌نماید، درست است که بسیاری از خدمات قابل انتقال نیست ولی به راحتی قابل تکثیر یا شعبه زنی و فرانچایز می‌باشد. مزیت اصلی خدمات فرآیند تکثیر یا مشابهت سازی آن است.

مهمترین نکته در مورد خدمات اهمیت کیفیت خدمات و جذب اعتماد مشتری است. خدمات به علت اینکه کالا نیستند تا به صورت که محسوس باشند دارای ریسک های زیادی در ذهن مخاطب هستند، این بدین معنی است که بسیاری از افراد برای دریافت یک خدمت احساس ریسک می کنند و نیازمند مواردی هستند که این ریسک را برای آنها بپوشش بدهد یا کاهش دهد این دقیقا همان نقطه ای است که میتوان با تکیه بر آن خدمات را برندسازی نمود و آن را با نگاه برندسازی خوشه ای و فرانچایزینگ در سطح گسترده توسعه داد.

بسیاری از خدمات هزینه اولیه باینی برای راه اندازی دارند ولی هزینه سرمایه ای بسیار زیادی صرف دانش، طرح، ایده های کسب و کاری و مهمتر از آن شکل دهی برند آنها شده است، این دارائی ها اگر به صورت گروهی جمع گردد، قابلیت تکثیر میابد و باعث این میشود که بتوان این استانداردها و دانش را در نقاط دیگر تکرار نمود. برای مثال اگر تعدادی خیاط همگی با یک الگو و مدل، یک پارچه و یک تجهیزات در نقاط مختلف به تولید لباس بپردازند دیگر تفاوتی نمیکنند که شما این خدمات را از کدام شعبه یا کدام آنها دریافت می نمایید، یا در هتل ها و رستوران های زنجیره ای با استاندارد سازی و تکرار استانداردها و اصول خدمات شما همیشه یک سطح یکسان از کیفیت و خدمات را دریافت خواهید نمود خواه که مالکیت

زنجیره برندسازی خوشه و اقتصاد مشارکتی به قسمت زنجیره خدمات به عنوان آخرین زنجیره خود رسیده است در این قسمت محرک اجرایی نهایی زنجیره یا خدمات را مورد بررسی قرار میدهم. تمامی کسب و کارهای بازار شامل قسمت هایی خدماتی هستند و اما کسب و کارهایی که کاملا خدماتی باشند تقریباً 60٪ سد اقتصاد را شامل میشوند و بسیاری از کسب و کارها در این حوزه تعریف میشود. این زنجیره شامل 4 گروه خدمات میشود: خدماتی که کامل خدماتی و انسانی یا مبتنی بر دانش و مهارت هستند مانند خدمات پزشکی، آرایشگری، آموزش، مشاوره، وکالت، مهندسی و... خدماتی که طی فرآیندی کالایی را به کالایی دیگری تبدیل می‌نمایند مانند تراشکاری، نجاری، آسمی، نانوایی و... خدماتی که فرآیند تعمیر، بازسازی یا احیای یک کالا را دارند مانند معماری.

غذا نقش جدی را ایجاد می نماید و تغییرات این روند میتواند موجب تغییر ماهیت یا خروجی ایجاد شده آن خدمت گردد. فرآیندسازی و استاندارد سازی فرآیند مهم ترین عامل تکثیر، برندسازی خوشه ای و گسترش فعالیت ها در حوزه خدمات است. وقتی فرآیندهای ارائه یک سرویس استاندارد بشود قابلیت تکرار بدون خطای آن و حفظ کیفیت آن به صورت جدی وجود دارد.

موضوع سوم که شاید کلیدی ترین موضوع در حوزه خدمات باشد بحث نیروی انسانی یا سرمایه انسانی است. سرمایه انسانی در کسب و کارهای خدماتی تقریباً بیشترین سهم را در کیفیت و خروجی خدمات دارد. موضوع آموزش نیروی انسانی آغاز بهره وری اوست و فرآیندها، اصول و دانش فنی مورد نیاز برای کار توسط این آموزش به نیروی انسانی منتقل میگردد. افراد مختلف با استانداردسازی آموزشی و مهارتی همان فرصت ارائه خدمات به صورت یکسان و تحت نام یک برند را به صورت خوشه ای به وجود می آورند. بعد از موضوع آموزش با کیفیت موضوعات مربوط به توسعه، مهارت آموزی و احوال سلامتی جسمی و روانی نیروی انسانی ارکان مهمی در توسعه و حفظ کیفیت خدمات آن می باشد. تقویت و توسعه فردی افراد یکی از مهمترین کارهایی است که میتوان برای تکثیر و توسعه بخش های خدماتی صورت داد. مدیریت روحیه و انگیزش نیروی انسانی عامل های توسعه و پایداری این کیفیت های تعریف شده است.

در نهایت عامل چهارم که این کسب و کارهای خدماتی را توسعه و پایدار می نماید تلاش دائمی برای کیفیت و خلاقیت است. حفظ دائمی کیفیت و ارتقای آن همان اصل رقابتی است که هیچ وقت قدیمی نمی شود و نیازمند به روز رسانی دائمی است و خلاقیت برای ارائه خدمات جدید و ارائه سرویسهای متفاوت اصل رهبری بازار است که باید همیشه رو به جلو باشد تا فاصله خدمت دهندگان با رقبا حفظ گردد.

در نهایت با توجه به بتائیسلی های زیاد کسب و کارهای مختلف این نکته را باید در نظر گرفت در بسیاری از نقاط دنیا دیگر برای توسعه و پایداری آن به دنبال سرمایه گذاری کلان دولتها و مجموعه سرمایه داران بزرگ نمی گردند بلکه با توسل به اقتصاد مشارکتی، تعاونی ها، جذب سرمایه های خرد و مدیریت سرمایه های اجتماعی تحت قالب تشکیل شکل ها، برندسازی خوشه ای و فرانچایزینگ کسب و کارهای بزرگ با تیم های کوچک ولی متعدد این توسعه را صورت میدهند. نگاه به هارالتی ها به جای رویا پردازی ها و استفاده پهنه از سرمایه های خرد خاموش بجای رفتن به دنبال سرمایه های کلان و وام های پر بهره راه حلهایی است که دنیا برای عبور از این مسیر توسعه تجربه و در آن موفق بوده است و امید است که ما نیز در ایران عزیز بتوانیم از این دانش و برنامه ریزی استفاده نماییم تا بتوانیم کشوری موفق تری و آینده بهتری برای خودمان و فرزندانمان داشته باشیم.

هر کدام از این رستوران ها با یک فرد یا با چند فرد مختلف تعریف شده باشد. خدمات به علت وابستگی شدید به نیروی انسانی همواره دارای ریسک و مشکلات میباشد اما به چند نکته میتوان این موضوع را به راحتی مدیریت و با کیفیت بالا تکثیر نمود. اولین مشکل در رابطه با بسیاری از خدمات مشکل غیر ملموس بودن آن است به فرض مثال شما وقتی به بانک مراجعه مینمایید در واقع نمی توانید هیچ لمس خاصی از خدمات بانک را داشته باشید اما با شواهدی که در محیط رویت میکنید میتونید احساس امنیت یا احساس بزرگی و عظمت را دریافت نمایید در دوران قدیم به همین دلیل معماری بانک را با سقف های بلند و ستون ها بزرگ، درپهای آهنی بزرگ و میزهای سنگی پهن می ساختند تا شما بدون لمس خود خدمت از محیط خدمت بتوانید حس مورد نظر را دریافت نمایید. شما از یک شعبه بانکی انتظار کثیف بودن یا نامنظمی را ندارید و این دقیقاً همان تصویر ذهنی شما از نظم و قدرت است. شواهد فیزیکی یکی از عواملی است که این ریسک را در ذهن مخاطبین کاهش میدهد و باعث ایجاد اطمینان در آنها میگردد. این شواهد معمولاً شامل رنگ صدا، معماری، صوت، بو و سایر شواهد فیزیکی است که حسی های یادآور و متمایزی را برای مشتری ایجاد میسازد. این شواهد فیزیکی کمک های جدی برای رسته بندی خدمات مینماید به نحوی که در موضوع مهم فرانچایزینگ تمایز و تکرار هر شعبه توسط همین المان های بصری است. موضوع دومی که در حوزه خدمات بسیار مهم است موضوع کلید فرآیند است. یک خدمت ممکن است به علت متکی بودن به نیروی انسانی اگر به درستی یادآوری نشود و یا در مسیر آن خللی به وجود بیاید دچار آسیب گردد. توانایی حرکات، سرعت آن و مسیر اقدامات برنامه هانی هستند که باید در خدمات تکرار شوند به فرض مثال برای پختن یک غذا مراحل و طولانی آن در طعم ایجاد شده در

آموزش با کیفیت، مدیریت کننده سیستم عرضه و تقاضا

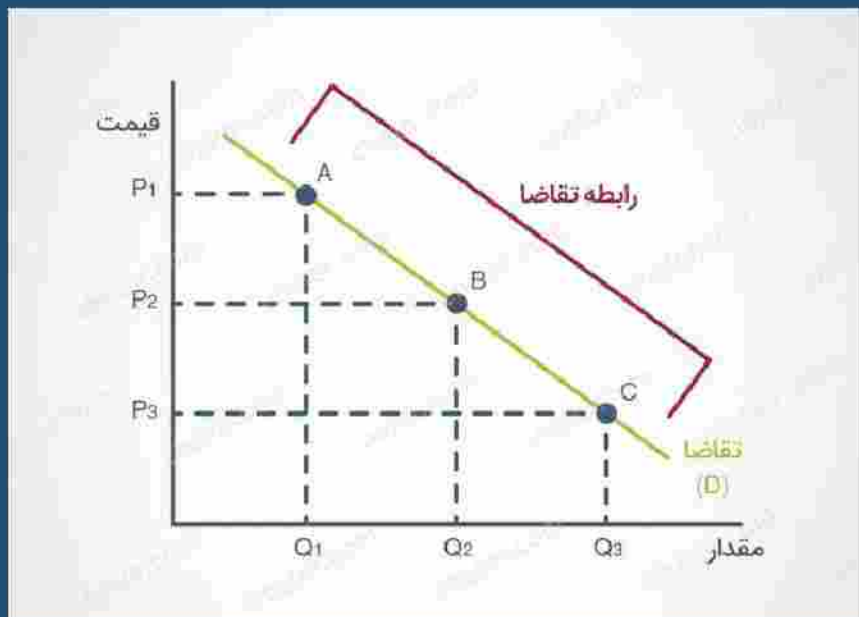
به قلم: سمانه غفوری روزبهانی
کارشناس ارشد اقتصاد توسعه

سوخت، مواد مضر غذایی و ضایعات و بازیافت سرانه مصرف بالاتری از حد بین المللی را در ایران تجربه می نمایم. هنگامی که دانش ناشی از آموزش در اختیار آنها قرار می گیرد مصرف بهینه و کاهش تقاضای کاذب و مخرب را منتج می گردد. یعنی این دانش موجب کاهش تقاضا و بالطبع آن مدیریت هزینه بر و در دسترس‌سازی عرضه آن می شود. باعث کاهش هزینه های سرمایه مالی و انسانی برای مدیریت این مسائل در کشور می گردد. در بعد عرضه موضوع آموزش نمود بسیار جدی تری و قابل لمس تری از خود نشان می دهد، علت آن این است که در پروسه تقاضا این آموزش اثر تدریجی و در طی زمان ایجاد می نماید اما در فرآیند عرضه این اثر رویت سریع تر و قابل لمس تری را خواهد داشت. بسیاری از تولید کنندگان یا سرویس دهندگان خدمات مختلف بزرگترین مساله خود را مدیریت بازار و جا ماندن در عرضه رقابت می دانند. فرآیند آموزش به صورت کلاسیک به ۵ حوزه دانشی در توسعه عرضه برای مدیریت و کاهش بیشتر تقاضای بازار به سمت خود اقدام می نماید این ۵ رشته به شرح زیر است:

آموزش های حوزه فنی: این آموزش ها به صورت عمومی به جنبه های فنی و زیرساختی کسب و کار معطوف می گردند. هدف این آموزشها تولید یا ارائه سرویس با کیفیت است که منجر به ایجاد محصول قوی تر و رقابتی تری می گردد. این دانش فنی باعث کاهش هزینه های تولید، تولید بهینه، تقویت محصول در حوزه رقابت و در نهایت امکان رشد خلاقیات و توسعه محصول می شود.

آموزش های حوزه مدیریت: آموزشهای حوزه مدیریت شامل فرآیندها، استانداردها و اصول ایجاد بهره وری در ارائه خدمات و کیفیت و هزینه داخلی سیستم هاست که منجر توسعه از درون سازمان و ایجاد ظرفیت های رقابتی در درون سازمان می شود. ماحصل این گروه آموزشها کاهش هزینه های درون سازمانی و افزایش خلاقیات های کسب و کار و توسعه سیستم ها می باشد. آموزش های حوزه مدیریت شامل مدیریت سرمایه های انسانی، مدیریت روابط بین گروهی، فرآیندهای اجرایی، مهندسی کیفیت و بهره وری، سیستم های اطلاعاتی و استراتژی ها و برنامه های سازمانی می گردد.

گروه دیگر آموزش های حوزه مدیریت آموزش های مربوط به امور مالی و مدیریت بهینه منابع و دارایی هاست که موجب بهره وری بیشتر و کاهش هزینه تولید

کیفیت محصول زعفران می شود، اگر افراد آن منطقه در جریان چرایی حمایت از این محصول قرار گیرند تقاضای این محصول در بازار بالا می رود. فرآیند این دانش برای ایجاد تقاضا به صورتی است که افراد آن منطقه تحت آموزش های مستقیم یا غیرمستقیم قرار می گیرند که اگر شما این محصول را مصرف کنید باعث رونق تولید و اشتغال بیشتر در منطقه شما می شود یعنی تعداد بیشتری از شما یا فرزندان شما یا دوستان شما به سر کار می روند و این یعنی ثروت بیشتری به این منطقه وارد می شود. وقتی محصول فروش بیشتری دارد، برند بهتری پیدا می کند و وقتی برند بهتری پیدا می کند از سایر مناطق برای آن تقاضا ایجاد می شود، ایجاد تقاضا بیشتر ثروت آفرینی بیشتر برای این منطقه ایجاد می کند. پس سرمایه گذاران بیشتری به این منطقه می آیند. این یعنی اشتغال بیشتر، رونق بیشتر و رشد بیشتر منطقه، وقتی تجمع ثروت در منطقه ای بیشتر می شود رفاه، درمان و آموزش شرایط بهتری پیدا می نماید و منطقه به سمت رشد بیشتری حرکت می نماید. با درک و آموزش همین یک موضوع ساده بینید می توان چقدر رشد و توسعه شرایط برای یک منطقه به وجود آورد و همین موضوعات باعث رشد بیشتر در نقاط مختلف می گردد.

از زاویه دیگر بالاترین دانش ناشی از آموزش به مردم میفهماند که با هر تغییری در سیستم های استفادهای چه تغییری در روند زندگی، تولید یا برنامه های شما ایجاد می شود. بسیاری از موارد مانند انرژی،

بازی تعادل عرضه و تقاضا همیشه رویایی است که در شکل گیری تمامی محیط های کسب و کار اثر گذار بوده است، عوامل زیادی برای این حوزه تعریف شده است، عاملی که بسیار اثر گذار است اما به خاطر اثر وضعی کناری خود خیلی به آن پرداخته نشده است. موضوع آموزش برای این توازن است. بحث آموزش با کیفیت در هر کدام از طرف عرضه یا تقاضا یکی از ارکان جدی و اثرگذار مدیریت این تقاضا می باشد. مساله کلیدی در این رابطه تحریک صحیح یا ایجاد انگیزه در طرفین این تعادل می باشد.

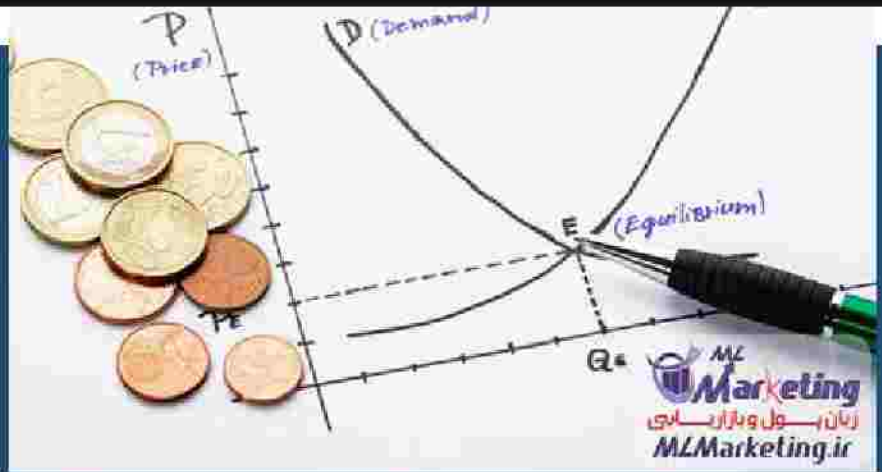
از زاویه دیگر آموزش با کیفیت یکی از ارکان توسعه پایدار تعریف شده است این موضوع تابع آن است که هرچقدر افراد دانش بیشتری داشته باشند و شرایط ترک بهتری را پیدا نمایند شرایط تولیدی و رشد بهتری را در سیستم اقتصادی خواهند داشت و میتوانند بهره مفیدتری باشند و در سیستم های اقتصادی عامل ایجاد رشد بهتری بشوند.

برای فهم بهتر موضوع این توازن را به همان دو قسمت عرضه و تقاضا تقسیم می نمایم و هر کدام از طرفین را به تشریح می پردازیم. در مورد بسیاری از موارد تقاضا شکل دهنده انگیزه برای ایجاد یا ارائه محصول در قالب عرضه می باشد. زمانی که افکارسازی و آموزش برای مصرف یا دلیل مصرف خاصی در جامعه ای از افراد مطرح می شود، این تقاضای افراد است که با انتخاب ناشی از دانش و آگاه مربوطه هدفمند می شود. به فرض مثال فردی در منطقه ای موفق به کشت با

مسئولیت های اخلاقی و قانونی را دارند و در مقابل آنها باید چه پاسخگویی هایی و چه انتظاراتی را داشته باشند دانستن این قوانین و اصول به کسب و کار کمک شایسته ای جهت پایداری و توسعه بازارهای خود میدهد و به آنها کمک جدی در مدیریت بازار تقاضا و حفظ خود در مقابل تهدیدات خواهد نمود.

آموزش های توسعه فردی: آموزش های توسعه فردی در اصل آموزش هایی هستند که باعث رشد مهمترین اعضای زنجیره بازار یعنی انسانها می شود ، یادمان باشد که انسانها در یک موضوع عرضه کننده و در مابقی موضوعات مصرف کننده و تقاضا کننده خواهند بود این آموزش در اصل کیفیت توسعه ای را رقم میزند و به زعم بسیاری از متخصصین و اندیشمندان مهمترین قسمت آموزش هستند که کیفیت آن برای توسعه سایر بخش ها بسیار ضروری است. این آموزش ها معمولاً شامل آموزش های روانشناختی ، علوم انسانی مانند جامعه شناسی ، علوم ارتباطی، علوم سیاسی ، فلسفه ، خودشناسی ، توسعه فردی و ارتباطات موثر و سایر توانایی های مربوط به رشد و توسعه انسانی می باشد.

در نهایت باید گفت یک سیستم اقتصادی برای پایداری و تجربه توسعه دائمی طبق چرخه PDCA یا چرخه بهره وری به صورت دائمی نیازمند افزایش دانش و ارتقای دانشی خود و اجزای درون خود است که اولین و سریعترین راه حل این توسعه استفاده از آموزش می باشد.

بازاریابی های خرد ، مدیریت مشتری و تبلیغات می گردد که همه اینها هدف توسعه تقاضا به سمت این تولید کننده یا سرویس دهنده و رشد عرضه آن را دارند که با دریافت این مهم کسب و کار سود ده تر و پایداری تری را خواهند داشت.

آموزش های حوزه حقوق و قوانین: همه کسب و کارها برای بقای خود در بازار و زنجیره عرضه و تقاضا نیازمند دانستن موارد قانونی و حقوقی کسب و کار خود هستند و باید بدانند در مقابل کنندگان ، کشور و سازمانهای آن و رقبای خود چه

و رقابتی تر شدن قیمت ها و در نتیجه دریافت سهم بیشتری از سبد تقاضای بازار می گردد. آموزش های حوزه بازاریابی: شاید سریعترین و قابل لمس ترین قسمت آموزش های کسب و کار همین قسمت بازاریابی است چون زودتر از سایر قسمت ها نتایج آن نمایش داده میشود. آموزش های بازاریابی به کسب و کار ها کمک می نماید که بتوانند جذب مشتری یا افزایش تقاضا داشته باشند و آن ها سهم بیشتری از عرضه درون بازار را تجربه نمایند، این آموزش ها معمولاً شامل اصول بازاریابی و فروش، مدل های کسب و کار و توسعه آن، مدل های رشد مالی، برندسازی،

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی:

ایرانیان حق دارند از نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی بهره مند باشند

جمهور تاکید کرده است که بین میزان یازدهی و میزان بنگاه داری رابطه عکس وجود دارد و هرچه از بنگاه داری فاصله بگیریم یازدهی سرمایه‌گذاری افزایش می‌یابد. وی ادامه داد: امروز شرکت سرمایه‌گذاری در مسیر درست قرار دارد و برنامه اصولی این است که این شرکت وارد بورس شود و در مسیر سرمایه‌گذاری به جای بنگاه داری حرکت کند.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی خاطرنشان کرد: مدیریت وصول مطالبات در شستا انجام شده است و وصول مطالبات با جدیت انجام می‌شود چرا که این امور حق کارگران است. شریعتمداری گفت: مدیریت پروژه‌های توسعه‌ای در شستا نیز موضوع مهمی است که مورد توجه قرار گرفته است. تاخیر در بهره‌برداری از این پروژه‌ها قطعاً منابع و کارایی کارگران را تحت تاثیر قرار می‌دهد و باید پیگیری شود. وی اشاره کرد: باید با قوت و قدرت امور مهم را در سازمان تامین اجتماعی دنبال کنیم و استفاده از فن‌آوری‌های نوین باید در تمام ارکان مجموعه سازمان تامین اجتماعی مورد توجه جدی باشد. در ارائه خدمات به جامعه هدف نیز باید از فن

این موضوع تصمیم‌گیری شود که این امر نیز از مطالبات و خواسته‌های ما از سازمان تامین اجتماعی است.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تصریح کرد: این موضوع را با مرحوم دکتر نوریخس نیز مطرح کرده بودیم که باید چگونگی فعالیت مراکز درمانی ملکی و طرف قرارداد در سراسر کشور مطالعه شود و برنامه اصولی برای توسعه خدمات درمانی در سراسر کشور داشته باشیم. شریعتمداری اضافه کرد: ۳۴۲ طرح عمرانی در سازمان تامین اجتماعی در حال اجرا است که باید بررسی شود که تا چه میزان باید پیش رود و تا کجا باید مراکز را توسعه دهیم. وی گفت: سازمان تامین اجتماعی حدود ۸۰۰۰ میلیارد تومان منابع و حدود ۹۰۰۰ میلیارد مصارف دارد و اگر مطالبات از دولت محقق شود مسائل حل می‌شود که باید برای این کار به تفاهم مناسبی با دولت برسیم. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اضافه کرد: توان دولت برای پرداخت مطالبات سازمان تامین اجتماعی وجود دارد که باید در این زمینه زبان مشترک داشته باشیم. شریعتمداری یاد آور شد: رئیس

حق دارند که از چنین نظام جامعی برخوردار شوند و باید برای ایجاد چنین نظامی تلاش کنیم. مجموعه ارکان هیات امنای صندوق‌های بازنشستگی و به‌ویژه سازمان تامین اجتماعی باید دنبال کننده ایجاد نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی باشند. وی ادامه داد: منظور از یکپارچه سازی خدمات، لزوماً ادغام ساختاری نیست بلکه باید ارتباط صحیح بین مجموعه‌ها شکل گیرد و این موضوع باید مورد توجه باشد. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی افزود: همچنین سازماندهی منابع یارانه ای کشور موضوع بسیار مهمی است که باید به صورت بهینه انجام شود.

شریعتمداری یاد آور شد: سازمان تامین اجتماعی نیز دارای مسئولیت سنگینی است که در دو حوزه بیمه ای و درمانی به ایفای نقش می‌پردازد و خدمات بازنشستگی و درمان ملکی و طرف قرارداد را همزمان ارائه می‌دهد. وی اضافه کرد: تقاضای فراوانی برای تاسیس مراکز درمانی جدید ناشی از تفاوت در پرداخت از جیب مردم در مراکز درمانی ملکی و طرف قرارداد است و باید یک بار برای همیشه درباره

محمد شریعتمداری وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی نهم شهریور در همایش سراسری مدیران سازمان تامین اجتماعی که به منظور بررسی عملکرد ۵ ماهه اول سال، تشریح راهبردها و برنامه های سازمان تامین اجتماعی تا پایان ۱۳۹۸ برگزار شد، تصریح کرد: همکاران سازمان تامین اجتماعی مکلف به انجام رسالت مهم اجتماعی در کشور هستند و امیدوارم این همایش منجر به همکاری بیشتر در این سازمان باشد تا به اهداف تعیین شده دست پیدا کنند. وی گفت: بیش از ۴۲ میلیون نفر از آحاد جامعه با سازمان تامین اجتماعی مرتبط هستند و این امر بر اهمیت این سازمان در کشور می‌افزاید. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی اشاره کرد: در قانون ساختار نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی مقرر شده بود که سازمان واحدی برای ارائه خدمات تامین اجتماعی در کشور وجود داشته باشد و عوامل متعددی باعث شد که این هدف محقق نشود و یکی از اهداف اساسی که باید در کشور دنبال شود ایجاد نظام جامع رفاه و تامین اجتماعی است. شریعتمداری گفت: مردم ایران

عیسی منصوری معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بیان این که طرح «پارانه دستمزد» برای ایجاد و حفظ اشتغال در استان‌های پر نیگار در دستور کار قرار گرفته است، گفت: این طرح یکی از طرح‌های دولت در راستای سیاست‌های رونق بازار کار است که مقرر شده در استان‌هایی که نرخ بیکاری زیاد است، اجرا شود. وی در گفت‌وگو با ایسنا، اظهار کرد: بیس بیسی ما برای سال ۹۸ در دو سامانه انجام شده است که یک مورد آن براساس برنامه نسیم توسعه بوده و در آن مقرر شده یک میلیون شغل جدید ایجاد شود؛ ولی واقعیت اقتصادی کشور نشان دهنده این است که از این شاخص‌ها و معیارها دور هستیم. منصوری ادامه داد: در شرایط کنونی حاکم در کشور، بیس بیسی می‌شود حدود ۵۷۰ هزار شغل جدید را در سال جاری ایجاد کنیم.

روبق را تجربه خواهیم کرد؛ چرا که قابلیت‌های زیادی وجود داشته و حمایت از سرمایه‌گذاران و صاحبان کسب و کار در صنعت کفش در اولویت قرار داده و منابعی را برای این حوزه اختصاص دادیم.

تسهیلات بانکی گره‌گشای بیکاری نیست

عیسی منصوری همچنین در جلسه کارگروه تخصصی اشتغال و شورای هماهنگی مدیران دستگاه‌های تابعه وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی آذربایجان شرقی با اشاره به آمادگی کامل وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی برای راه‌اندازی مرکز طراحی کفش تبریز، گفت: به منظور حمایت از صنعت کفش تبریز برای راه‌اندازی ناحیه صنعتی ویژه این صنعت، وزارت

وی در خصوص سیاست‌های جدید معاونت اشتغال وزارت کار برای توسعه اشتغال اظهار کرده علاوه بر برنامه‌های توسعه اشتغال، روستایی، اعطای تسهیلات و مداخلات توسعه‌ای که در دستور کار وزارت کار است، برنامه اشتغال فراگیر، طرح تکلیف، طرح کلرووری و مشوق‌های بیمه‌ای برای کارفرمایانی که ثبات اشتغال ایجاد می‌کنند، نیز در اولویت قرار دارد. منصوری با بیان این که احیا و تثبیت اشتغال موجود، در برنامه کلری وزارت کار قرار گرفته است، ادامه داد: بخشی از دستگاه‌های اقتصادی به دلیل شرایط حاکم در کشور دچار نوسانات شده و فعالیت بخشی از واحدها متوقف و یا کم شده است؛ در واقع با طیفی از مسائل در رابطه با

آوردی اطلاعات استفاده کنیم. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تاکید کرد: باید در ابتدا مشکلات را شناسایی کنیم تا تحولی اساسی در سازمان تامین اجتماعی ایجاد شود. شریعتمداری افزود: باید شرایطی فراهم کنیم که افراد بدون مراجعه به سازمان تامین اجتماعی کارهای خود را انجام دهند. می‌دانیم که مراجعات به مراکز اداری به مردم فشار می‌آورد و کسب رضایت مردم در این مسیر به سختی انجام می‌شود. قوانین و ضوابط نیز باید برای بهبود خدمات اصلاح شود. وی افزود: رضایتمندی به این معنی نیست که حق بیمه دریافت نشود بلکه باید فرآیندهای اداری دریافت حق بیمه و ایفای تعهدات قانونی اصلاح و با سهولت بیشتری کارها انجام شوند. تعامل با شرکای اجتماعی از دیگر مسائل مهم در سازمان تامین اجتماعی است. تشکلهای مربوط به شرکای اجتماعی باید با سازمان ارتباط واقعی داشته باشند و ارتباط باید موثر و واقعی باشد.

وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی تاکید کرد: ارتباطات سازمان تامین اجتماعی با شرکای اجتماعی و تشکلهای مربوطه نباید سمبلیک و قنطری باشد بلکه این ارتباطات باید شکل واقعی به خود بگیرد و مدیران سازمان با شرکای اجتماعی ارتباط داشته باشند و ارتباط با آنها به صورت جدی دنبال شود و در تصمیم‌گیری‌ها به نظرات آنان توجه شود. شریعتمداری تاکید کرد: ستجش رضایتمندی مردم از خدمات تامین اجتماعی باید مورد توجه سازمان تامین اجتماعی باشد و احساسات مردم نسبت به سازمان تامین اجتماعی باید به صورت نظام مند ستجش و نظرات مردم دریافت شود و به صورت فصلی اجرا و امکان مقایسه فراهم شود. شریعتمداری افزود: نظام ارزیابی مدیران نیز باید وجود داشته باشد و جایگاهی مشاغل موضوع مهمی است که در پیشبرد اهداف سازمان تاثیرگذار است. ستجش واقعی براساس معیارهای دقیق باید مورد توجه باشد و باید انتصابات مدیران بر اساس معیارهای مشخص انجام شود. وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، شفافیت در امور مالی را نیز از دیگر مسائل مهم سازمان تامین اجتماعی دانست و گفت: حساب‌های سازمان تامین اجتماعی باید به روز باشد و برای همه مسائل مالی سازمان باید برنامه دقیق و امکان ارزیابی دقیق عملکرد سازمان را داشته باشیم. یازتگری مقررات حاکم بر نظام تامین اجتماعی مورد نیاز است و این مقررات باید ساده سازی شود.

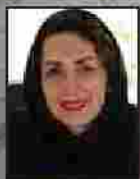
عیسی منصوری خبر داد

اجرای طرح «پارانه دستمزد» برای ایجاد و حفظ اشتغال

تعاون، کار و رفاه اجتماعی از محل خاصی برای ۱۰۰ واحد تسهیلات در نظر گرفته است که امیدواریم تا پایان سال پرداخت شود. وی ادامه داد: در خصوص توسعه صنعت کفش تبریز مشکل راه‌اندازی ناحیه یا شهرک صنعتی نیست بلکه باید برنامه ریزی و سیاست‌های مناسب در زمینه تولید و قیوتی مدنظر قرار گیرد. منصوری اظهار کرد: با راه‌اندازی مرکز طراحی کفش تبریز، ناحیه صنعتی اختصاصی کفش، باید رنحیره ارزش و لانه‌های توسعه‌ای در برنامه ریزی‌ها مدنظر قرار گیرد. وی همچنین از تشکیل شدن جلسات کارگروه اشتغال در آذربایجان شرقی انتقاد کرد و افزود: تا زمانی که جلسات کارگروه اشتغال در استان به صورت مرتب برگزار نشود انتظار حمایت از سوی ستاد نداشته باشید زیرا بر اساس قانون تصمیم‌های کارگروه اشتغال قابلیت عملیاتی شدن دارند. میراحمد حسینی گفت: هم اکنون ۳۶ شهرک صنعتی، یک شهرک صنعتی سرمایه‌گذاری خارجی، ۱۷ ناحیه صنعتی، ۴۸ هزار و ۴۰۰ کارگاه فعال تحت پوشش تامین اجتماعی و ۳۶۸ معدن در حال بهره‌برداری چرخه اقتصاد استان را می‌چرخانند. وی ادامه داد: وجود ۴۵ هزار کارگاه فعال که در تامین اجتماعی در استان واحدهای مایر اعم از پالایشگاه، پتروشیمی، تراکتورسازی و قطب مشکلات کشور همچنین مجتمع‌های متعدد صنعتی، کشاورزی و واحدهای موفق فولادی این استان را به یکی از صنعتی‌ترین استان‌های کشور تبدیل کرده است.

بناگاه‌ها مواجه هستیم که تمام تلاش دولت این است که این مسائل را مرتفع کند. وی افزود: وزارت کار ضمن این که برای افزایش اشتغال بگیری و کاهش هزینه اشتغال، به بناگاه‌هایی که اشتغال موجود را حفظ کرده و، از ریزش نیروی کار خودداری کرده‌اند، کمک می‌کند. از سویی نیز برای احیای اشتغال و فعالیت تمام عیار بناگاه‌ها اقدامات لازم را انجام می‌دهد. معاون وزیر کار با بیان این که در دوران تحریم ۲۲ رشته فعالیت‌های دارای رونق اقتصادی را در اولویت قرار داده و با دستگاه‌های مختلف در این خصوص توافقاتی کرده‌ایم، خاطر نشان کرد: همچنین این موضوع را در بودجه سال ۹۸ لحاظ کرده‌ایم؛ چرا که این رشته‌ها دارای اثربخشی و درآمدزایی زیادی هستند. معاون توسعه کار آفرینی و اشتغال وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی با بیان این که در سال‌های گذشته، در تامین منابع مربوط به ارائه مشوق‌های بیمه‌ای به کارفرمایانی که اشتغال ایجاد می‌کنند، با کندی مواجه بودیم، اضافه کرد: خوشبختانه اسامال با حمایت‌های رئیس‌جمهور و سازمان برنامه و بودجه محدودت‌های منابع بودجه‌ای رفع شده است. وی گفت: همچنین مساحت مرتبط با مهارت آموزی را نیز در دستور کار قرار داده‌ایم؛ امید است در این خصوص به نتایج موثقی دست یابیم. منصوری با اشاره به وضعیت اشتغال در استان آذربایجان شرقی، عنوان کرد: علی‌رغم رکود و کاهش نیروی کار که در سال گذشته و اوایل اسامال در این استان مواجه بودیم، به تدریج در بخش صنعت،

آناه قلم سما بالائی

افزایش کیفیت تولید و لزوم توجه مردم گیلان به کشت‌های دوم و بهره‌برداری بهتر از زمین

نیایل افراد غیر بومی جهت اسکان و گذران تعطیلات در منطقه به خودی خود امر نگرانی‌بخش نبوده و چه بسا اگر بصورت صحیح و اصولی انجام شود موجب رونق اقتصادی منطقه خواهد شد. این موضوع زمانی نگران کننده می‌شود که روستاییان بخواهند برای مقابله با فقر و گذران زندگی و یا تغییر شرایط اقتصادی به فروش زمین هایشان بپردازند که این امر تبعات فرآیندی از جمله فقیرتر شدن روستاییان، ویلاسازی‌های بی‌رویه و نامتناسب با معماری بومی منطقه و به دنبال آن از بین رفتن پوشش گیاهی و رو به زوال رفتن فضای سبز و تخریب محیط زیست در منطقه، تغییر کاربری‌ها، در هم آمیختگی و تغییر فرهنگی و سلب آسایش مردم روستا را سبب شده که افسردگی و نزاع اجتماعی را به دنبال دارد و بومیان منطقه را به این نتیجه می‌رساند که روستا جای مناسبی برای زندگی نیست و موجبات مهاجرت روستاییان به حاشیه شهرها را فراهم می‌آورد. نکته بسیار مهم اینجاست که کاهش زمین‌های کشاورزی در کنار مهاجرت نامتناسب روستاییان به حاشیه شهرها و از بین رفتن فرهنگ و آداب و رسوم بومی منطقه از تهدیدات بزرگ حال حاضر در کشور می‌باشد.

و حال پرسش مهم این است که برای حل این مشکل و ارزش افزوده زمین‌های کشاورزی چه باید کرد؟ جامعه بومی سالها به تولید تک محصولی اشتغال

کشاورزی منطقه استعداد بی‌ظنری در تولید محصولات مختلف زراعی را دارند.

با توجه به پتانسیل‌های ارزشمندی که به لحاظ پرداختن به کشاورزی در منطقه وجود دارد، متأسفانه در بیشتر ایام سال بخش کشاورزی در منطقه عملاً تعطیل بوده و کشاورزان خفته‌نشین و بیکار می‌شوند که تبعات منفی اقتصادی و اجتماعی فراوانی را پدید می‌آورد.

بسیاری از کشاورزان در نیمه دوم سال بیکارند و بیکاری موجب گرایش به فعالیت‌های نه چندان مطلوب اجتماعی مانند وقت‌گذرانی در قهوه‌خانه‌ها می‌شود و از طرفی نداشتن منبع درآمد مناسب، با توجه به اینکه در فصل برداشت برنج با واردات بی‌رویه محصول رو به رو هستیم و این امر سبب کاهش قیمت برنج شده و کشاورز تاچاراً محصولش را به قیمت نازلی به فروش می‌رساند که کفاف زندگی را در کل سال نمی‌دهد و این امر ما را توجه به بیکار بودن کشاورزان در نیمه دوم سال متحرک به رواج فقر در جامعه بومی می‌شود. از این رو کشاورز جهت گذران امور زندگی خود در کل سال می‌بایست به دنبال راهی باشد تا بتواند امرار معاش کند.

با توجه به رغبت افراد غیر بومی جهت گذراندن اوقات فراغت خود در روستاها که نتیجه‌اش رشد قارچ گونه ساختمانهای مدرن شهری و ویلاهای نامتناسب با معماری بومی منطقه شده است، البته لازم به ذکر است

رشد روزافزون جمعیت و اهمیت یافتن غذای جوامع و تاثیر گذاری بخش کشاورزی بر اقتصاد کشورها بر اهمیت گسترش و علمی کردن بخش کشاورزی در کشورهای در حال توسعه عامل مهمی برای پیشرفت این جوامع محسوب می‌شود و به عنوان موتور محرک رشد اقتصادی عمل می‌کند.

کشاورزی در ایران بزرگترین بخش اقتصادی پس از بخش خدمات است که حدود ۲۰ درصد تولید ناخالص ملی و سهم عمده‌ای از صادرات غیر نفتی را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین محل اشتغال بخش وسیعی از جمعیت کشور است. بدین ترتیب رشد این بخش تا حدود زیادی تعیین کننده رشد اقتصادی کشور است.

با توجه به وسعت شهرستان سياهکل و اراضی قابل کشت فرلوان یا دسترسی مناسب و کافی به آب کشاورزی و حاصلخیزی مناسب خاک و شرایط اقلیمی منطقه سياهکل و دلبلمان میتوان برای زمین‌های کشاورزی موجود در منطقه کاربری‌های مختلفی جهت کشت محصولات زراعی مختلف تعریف نمود.

بخش عمده‌ای از زمین‌های کشاورزی منطقه به کشت محصول برنج اختصاص دارد که این حجم عظیم مزارع فقط ۵ ماه از سال زیر کشت می‌رود و عملاً در نیمه دوم سال سطح وسیعی از زمین‌های کشاورزی به حال خود رها می‌شوند و این در حالی است که زمین‌های

داشته و به دلیل اینکه سالها به صورت سنتی تولید نموده است، فاقد دانش کافی جهت استفاده بهینه از زمین هایش و وسعت بخشیدن به فعالیت های کشاورزی می باشد.

با انتقال صحیح دانش و مدیریت و استانداردسازی اصولی تولید میتوان کشاورزان را به سمت کشت دوم زمین های کشاورزی سوق داد، با توجه به اینکه بیشتر زمین های کشاورزی در شهرستان سیاهکل به کشت محصول برنج اختصاص دارد و عملاً ۶ ماه از سال این زمین ها به حال خود رها می شوند میتوان با ایجاد ساختار صحیح و اصولی، کشت دوم را در منطقه رواج داد، زمین های کشاورزی منطقه به لحاظ نوع خاک و شرایط اقلیمی و میزان دسترسی به آب بنابراین کاشت انواع محصولات زراعی از جمله برنج راتون (برنجی که از جوانه ساقه برنج پس از برداشت اول به عمل می آید) یکی از موارد کشت دوم است که کارشناسان بخش کشاورزی بر روی ترویج آن تاکید دارند، چرا که به علت حذف مرحله کاشت در محصول راتون و نیاز کمتر به آب و نیروی کارگر، این شیوه کاهش هزینه ها را در پی دارد و همچنین محصولاتی چون شیدر، جو، گندم، انواع لوبیا، سبزیجات برگی و غده ای، صیفی جات، نخود فرنگی، هویج، کلم، کاهو، باقلا و ... را دارا می باشند، مهمترین دست آورد این امر، افزون بر درآمدی که کشاورزان منطقه از کشت برنج در هر هکتار به دست می آورند، در کشت دوم، براساس نوع و ارزش محصول کشت شده، درآمد مصاعفی عایدشان می شود.

از طرفی شالیکاران با افزایش تولید محصولات زراعی در کشت دوم، نه تنها بخشی از مایحتاج زندگی خود را تأمین می کنند و درآمد خانوار را افزایش می دهند، بلکه باعث خودکفایی در تولید این دست از محصولات نیز می

شوند، آنجا که در نیمه دوم سال، بارندگی ها در گیلان یالاحصی در جلگه افزایش می یابد و غالباً شالیزارها دچار آبگرفتگی می شوند، با کشت دوم، که لازمه آن، ایجاد زهکش است، آب ها به بیرون شالیزار هدایت و ضمن جلوگیری از فرسایش خاک، از جاری شدن سیل هم جلوگیری می شود علاوه بر موارد فوق الذکر اگر کشاورز در زمین خود به کاشت بیش از یک محصول بپردازد تغییر محصول مورد بهره برداری در حاصلخیزی زمین بسیار مؤثر بوده و این موضوع به کشاورزی بهتر منجر خواهد شد.

امروزه تناوب زراعی (کشت دوم و سوم) یک بحث کاملاً تخصصی است، در یک برنامه تناوبی صحیح، باید تمامی نیازهای غذایی، شرایط اکولوژیکی، فیزیولوژیکی و سایر مسائل مربوط به گیاه به طور خاص مورد توجه قرار گیرد. کشت متوالی و پشت سر هم یک محصول و یا محصولات هم خانواده نه تنها از لحاظ بازده اقتصادی مقرون به صرفه نیست، بلکه به تدریج باعث فقیر شدن خاک زراعی می گردد.

مهمترین هدف اجرای تناوب زراعی (کشت دوم) افزایش تولید محصولات زراعی و حفظ ارزشمندی و سطح کیفیت زمین های کشاورزی که در نتیجه منجر به افزایش کیفیت تولیدات کشاورزی میشود، کشت دوم علاوه بر غنی شدن و حاصلخیزی بیشتر زمین زراعی، باعث جلوگیری از زیاد شدن مواد سمی در خاک، جلوگیری از فرسایش خاک و فقر خاک، کنترل علفهای هرز، کنترل آفات و بیماریهای گیاهی، استفاده مناسب از منابع آب قلیل استفاده برای آبیاری و ... می شود، به عنوان مثال زیر خاک کردن بقایای محصولات زراعی مثل شیدر و حبوبات در شالیزارها باعث افزایش مواد عالی، بهبود کیفیت فیزیکی و شیمیایی خاک و در نتیجه حاصلخیزی آن خواهد شد و با این کار مصرف انواع کود در فصل

کشت و کار برنج تا حدودی کاهش می یابد و همچنین برخی از محصولات کشت دوم مثل باقلا و شیدر، ازت هوا را توسط باکتری های ریز، جذب و باعث افزایش آن در خاک می شوند که این کار مصرف کود اوره را کاهش می دهد.

ترغیب سرمایه گذاران به ایجاد صنایع تبدیلی مواد غذایی و صنایع وابسته در روستاها و ایجاد زمینه مناسب برای تثبیت شالیزارها و جلوگیری از تغییر کاربری از دیگر قوانین کشت دوم در شهرستان سیاهکل می باشد از سوی دیگر با افزایش تولیدات مواد غذایی استان علاوه بر خودکفایی در این محصولات می توان در جهت توسعه صادرات گام برداشت.

با توجه به اینکه کشاورزی نك محصولی قادر به تأمین معیشت زندگی کشاورزان منطقه نیست و باید از حالت نك محصولی خارج و از اراضی مستعد بیش از يك بوبت در سال استفاده شود، با آگاه نمودن کشاورزان از فواید بسیار کشت دوم و ترویج این کشت و ارائه اطلاعات لازم در مورد محصول مناسب کشت در هر منطقه، میزان بقر و تاریخ کاشت و همچنین ارائه تسهیلات، می توان زمینهای حاصلخیز کشاورزی را از شش ماه بلااستفاده ماندن خارج نمود.

مهمترین مزیت کشت دوم بر محور افزایش تولید و اشتغال استوار بوده و این امر موجب ایجاد و تداوم اشتغال به کشاورزی در منطقه در طول سال و افزایش تولید شده که به خودی خود مانع ایجاد و رواج معضلاتی چون، بیکاری و فقر، ناهنجاری های اجتماعی، مهاجرت بی رویه به شهرها و کلان شهرها، فروش زمین های کشاورزی و تخریب ساختار فرهنگی و بومی منطقه، تخریب محیط زیست و ... می شود که در نتیجه منجر به ارتقا سطح رفاه اقتصادی و اجتماعی و رضایتمندی اجتماعی می شود.

نماینده مردم گناباد و بجستان در مجلس
در گفت‌وگو با «دهکده مهر» خبر داد

آمادگی مجلس برای اصلاح برخی قوانین و توسعه بورس کشاورزی

های عرضه و معامله این محصولات در بورس کالا به منظور حمایت از تولیدکنندگان و شفافیت قیمتی فراهم شود.

بنابراین تصریح کرد: بورس کالا در کشف قیمت‌ها و کوتاه کردن دست واسطه‌ها و دلالان از بازار برسد زعفران نقش بسیار موثری داشته است و به طور یقین با عرضه محصولی همچون زرشک و یا سایر محصولات تولیدی در این شهرستان شاهد بهبود اوضاع تولید و رشد کمی و کیفی تولیدات خواهیم بود.

نماینده مردم گناباد و بجستان در مجلس با تأکید بر رضایت کشاورزان منطقه از عرضه زعفران در بورس کالا، گفت: در صورتیکه مسئولان و دست‌اندرکاران وزارت جهاد کشاورزی و بورس کالا برای آگاهی کشاورزان، مزایای عرضه انواع محصولات علاوه بر زعفران را به طور گسترده و مستمر برای کشاورزان اطلاع‌رسانی کنند شک نکنید که به زودی سایر محصولات کشاورزی روی نابلوی بورس می‌رود.

وی در ادامه خاطر نشان ساخت: باید توجه داشت عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا نه تنها باعث رسیدن کشاورز به سود واقعی از فروش محصول خود خواهد شد بلکه می‌تواند در بحث برند سازی و صادرات محصولات تأثیرگذار باشد و شاهد ارزیابی در این بخش بود.

نماینده مردم در مجلس دهم در پایان با بیان اینکه توسعه معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالا مورد حمایت نمایندگان مجلس است، گفت: مجلس این آمادگی را دارد که اگر برای عرضه و توسعه معاملات محصولات کشاورزی در بورس نیاز به تنقیح و بازنگری و اصلاح در برخی قوانین وجود دارد به بورس کمک کند که حمایت از بورس کالا به معنای حمایت از بخش کشاورزی و کشاورزان خواهد بود.

وی به عرضه زعفران در بورس کالا اشاره کرد و افزود: با مطرح شدن بحث عرضه زعفران در بورس کالا و آغاز معاملات این محصول شاهد ایجاد انگیزه در میان زعفران‌کاران هستیم چراکه به واسطه بورس این امیدواری به کشاورز داده شده که می‌تواند محصول تولیدی خود را با قیمت واقعی به فروش برساند و دیگر ناچار به عرضه با قیمت پایین در بازار و به واسطه‌ها نیست.

بنابراین ادامه داد: با عرضه موفق زعفران به بورس بود که زیره نیز در صف ورود به بورس قرار گرفت و هم‌اکنون معاملات این دو محصول با حجم مناسبی دنبال می‌شود. همچنین قرارداد آتی و آپشن زعفران در بورس کالا راه‌اندازی شده که باید به کشاورزان آموزش لازم داده شود که از این مسیر می‌توانند قیمت محصولش در آینده را بیمه کنند.

به گفته این عضو کمیسیون عمران مجلس، بدون شک با فرهنگ سازی و آشنایی کشاورزان نسبت به مزایای ابزارهای مالی در سال‌های آینده شاهد معامله عمده کشاورزان به خصوص جوانان در قراردادهای آتی و آپشن زعفران و زیره خواهیم بود. وی با بیان اینکه کشاورز به دنبال اطمینان خاطر نسبت به فروش محصولش با قیمت عادلانه و بازگشت سرمایه خود در کوتاه‌ترین زمان است، گفت: این امکان با عرضه زعفران و زیره در بورس برای کشاورزان فراهم شده که رفته رفته همه فعالان بازار حتی سنتی‌ترین قشر کشاورزان نیز در خصوص بورس سوال می‌کنند و این یک نشانه مثبت در حوزه کشاورزی است.

نماینده مردم گناباد و بجستان در مجلس به سایر محصولات گیاباد و بجستان اشاره کرد و گفت: شهرستان بجستان علاوه بر زعفران با حجم بالایی زرشک، انار، سماق و گیاهان دارویی و غذایی تولید می‌کند که امیدواریم همانند زعفران، زیر ساخت

نقش بازارهای شفافیتی همچون بورس در شرایط کنونی اقتصاد کشور و اختلالات عرضه و تقاضا که بر بازار حاکم است، بیش از گذشته نمایان می‌شود به طوری‌که امروز شعار مسئولان اقتصادی، شفافیت است و یکی از راه‌های رسیدن به این شفافیت، بازار سرمایه به دلیل ثبت دقیق اطلاعات و معاملات به شمار می‌رود. بورس کالا به عنوان یک بازار سازمان یافته کمک و نقش چشم‌گیری را در فرآیند عرضه، تقاضا و کشف قیمت رقابتی مجموعه کالاهای عرضه شده در این بورس از جمله فلزات و پتروشیمی ایفا کرده است که بررسی این بازارها در گذشته و امروز به وضوح این تحولات مثبت را عیان می‌کند. اما در بخش کشاورزی به دلیل رویکردهای سنتی هنوز با جدیت و با شکل مستمر در بورس ورودی نشده که برای ساماندهی این حوزه باید این اقدام آغاز شود. در همین رابطه، «دهکده مهر»

حمید بنیانی با اشاره به تجربه موفق عرضه زعفران در بورس و حمایت از کشاورزان گفت: مجلس این آمادگی را دارد که اگر برای عرضه و توسعه معاملات محصولات کشاورزی در بورس نیاز به تنقیح و بازنگری و اصلاح در برخی قوانین وجود دارد این اقدام را انجام دهد که حمایت از بورس کالا به معنای حمایت از بخش کشاورزی و کشاورزان خواهد بود.

وی با اشاره به اینکه ۹۳ درصد زعفران با کیفیت بالای جهان در استان خراسان رضوی تولید می‌شود، گفت: زعفران از اصلی‌ترین محصولات صادراتی ایران است که می‌توان با برنامه‌ریزی پایدار در این صنعت برای بسیاری از افراد و جوانان فرصت‌های اشتغال مستقیم و غیرمستقیم ایجاد کرد که در این زمینه تداوم تولید صادراتی در محصولی همچون زعفران نیازمند توسعه صنایع تبدیلی کارآمد و اصولی است.

گروه گردشگری گنج کارگزار تخصصی سفرهای طبیعتگردی و ماجراجویانه

طبیعتگردی / ماجراجویانه
کمپینگ / کوهنوردی
دوچرخه سواری / سافاری
عکاسی / روستا گردی
آشپزی در طبیعت
طراحی بسته سفر
تشریفات و تامین خدمات

www.gonj-tourism.ir
info@gonj-tourism.ir
instagram: @gonj.tourism
telegram: @gonj_tourism
tel: 09392434903

اقامتگاه بوم گردی سید آقا

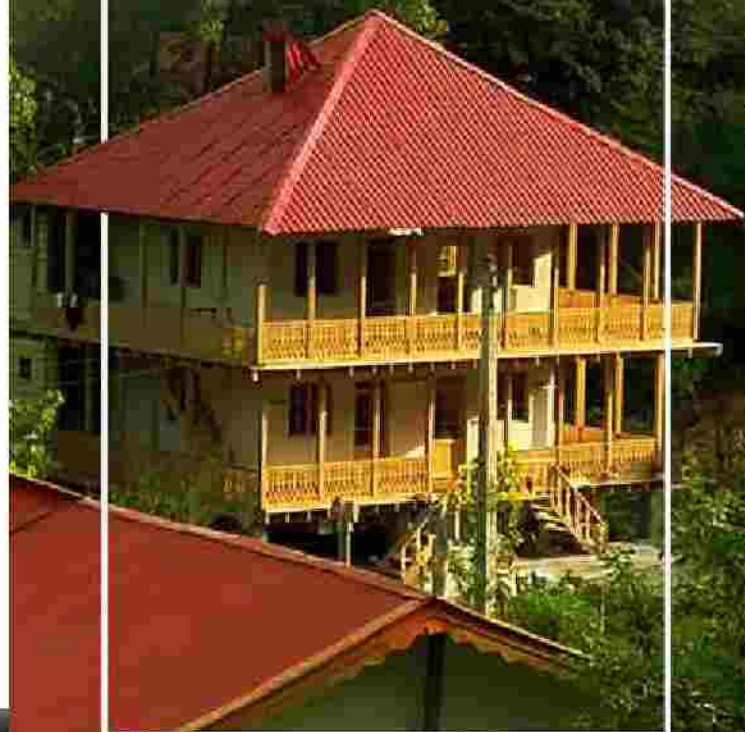
در محیط بسیار آرام و زیبا
و در طبیعت بکر و بی نظیر ارتفاعات لاهیجان
مجهز به آب، برق، گاز و اینترنت

واقع در کوهپایه های لاهیجان (روستای کردکوف زمینان)

شماره تماس: ۰۹۱۱۳۳۴۷۶۰۲
عنوان زمیندانی

- اقامتگاه بوم گردی سید آقا شامل دو طبقه که هر طبقه ۱۰۰ متر مربع می باشد
- هر طبقه دارای دو واحد می باشد
- هر واحد دارای یک باب اتاق خواب
- آشپزخانه مجزا و سرویس بهداشتی مجزا می باشد
- ایوان در طبقه پایین و تراز و یا تراس برای طبقه بالا مشترک می باشد.

- قیمت هر واحد ۲۰۰ هزار تومان
- همزمان ۴ خانواده رو پذیرش می کنیم
- تورهای مختلط پذیرش نمی شود
- سیستم گرمایشی، تلویزیون، یخچال و لحاف و تشک به ازای هر واحد موجود می باشد

نگرشی بر تاثیر اقامتگاه‌های بوم‌گردی در توسعه گردشگری و جایگاه کنونی آن

(با تاکید بر لزوم دوزخی بودن خدمات این حوزه)

| به قلم: مرگان باقری - محمد یحیایی |

| اعضای هیأت مدیره جامعه حرفه‌ای اقامتگاه‌های بوم‌گردی استان اصفهان |

نرخ‌های بوم‌گردی بوم‌گردی از دیدگاه مدیران سازمانی در محیط گردشگری بوم‌گردی به عنوان موزه زنده‌ای تحت اداره بخش خصوصی در تفاوت با موزه‌هایی است که بحاطر گنجینه‌ای بودنشان و عبور سرعتی گردشگر از آن فضا اغلب انتقال حس مکان در خاطره‌سازی گردشگری وجود ندارد.

اقامتگاه‌های بوم‌گردی بناهایی هستند که پس از مرمت و احیای بسیار پرهزینه در مراحل اولیه باید بطور دائم بایش و نگهداری شوند و از آنجایی که اکثر این اقامتگاه‌ها در روستاها و مکان‌های محروم که تحت فشار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شدیدتری هستند قرار گرفته‌اند این احیا و نگهداری به مراتب سخت‌تر و پرهزینه‌تر می‌شود. لذا بانوجه به آنچه گفته شد اقامتگاه‌های بوم‌گردی اگر موزه‌هایی هستند که همه ابعاد ارزشمند طبیعی، فرهنگی و تاریخی در آنها جریان داشته و عملاً زنده‌اند اما تنها بدین خاطر که بواسطه اینار بخش خصوصی اداره می‌شوند نباید یارانه‌ای که از شفقت این بخش به جامعه هم‌میهن ارانه می‌شود قابل چشم‌پوشی باشد. لذا حداقل شباهت‌هایی با موزه‌ها ما را به دفاع از دلایل دوزخی بودنش با ساده‌ترین برهان‌ها می‌برد.

اقامتگاه بوم‌گردی نمودی از سازمان میراث فرهنگی است که توسط بخش خصوصی اداره می‌شود؛ بخشی خصوصی که برخلاف بخش‌های خصوصی سازمان‌ها و دستگاه‌های دولتی دیگر که با بهره‌مندی از شرایط و امکانات دولتی در راه تحقق انتفاعات مالی‌شان حرکت می‌کنند، فعالان در این بخش اینارگرانه در راه حفاظت، احیا و نگهداری از میراث فرهنگی که ابتدایی‌ترین نیازش عشق است و اینار قدم برمی‌دارند.

می‌گوییم نمودی از ورارتخانه جدید و سازمان سابق «میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» چراکه در بنایی تاریخی هویت می‌گیرد؛ یعنی ابتدا احیا و حفاظت از میراث فرهنگی شکل گرفته است، سپس با تلاش بر احیای فرهنگ، آداب و عناصر طبیعی و بومی بنای حفاظت شده تاریخی فضایی می‌شود برای حضور گردشگران و گردشگری در این بنا و محدوده تحت سلطه‌اش رونق می‌گیرد و نهایتاً این میراثی منحصر به احیا، تولید و عرضه صنایع دستی بومی در این بنای تاریخی می‌گردد.

ذکر این خلاصه از شیوه نگرش و عملکرد اقامتگاه بوم‌گردی به جهت مقایسه دو عملکرد مشابه یکی در حوزه دولتی و دیگری در حوزه بخش خصوصی می‌باشد و آن هم تعیین و تفاوت نرخ‌هاست! منظور الزام به تک

اینکه بخشی که نه تنها مبلغ و توسعه‌دهنده ساده‌ترین و در عین حال سخت‌ترین قسمت گردشگری یعنی ایجاد فضای انگیزشی به منظور ورود به کشور می‌باشد، و هم‌سپور همیا و راهنمای گردشگر در بازدید از فضاهایی که تحت تسلط دولت (همچون موزه‌ها) اینگونه دچار تبعیض می‌شوند سوال بزرگست... اگر اقامتگاه‌های بوم‌گردی که در عادی‌ترین شرایط دچار محرومیت‌های زیادی هستند که آشکارا به چشم همه مدیران می‌آید این تنگی نفس را احساس کند که در این مسیر بحای یاری، پدر از دهان فرزند غذا خواهد گرفت؛ آنوقت کدام گردشگر وارد کشور می‌شود که بخواهد از موزه‌ای دیدن کند؟ آیا گردشگر با تبلیغات دولتی به کشور می‌آید؟ آیا این مدیران هستند که با گردشگر به صورت چهره به چهره ارتباط می‌گیرند و از ایران می‌گویند و از آفرایش چنانکه به حق هم هست قند در دل گردشگر آب می‌کنند؟ یا عمده این تلاش بر عهده فعالان گردشگری است که در توسعه آن اقامتگاه‌های بوم‌گردی نقشی ویژه و بسزا داشته‌اند؟...

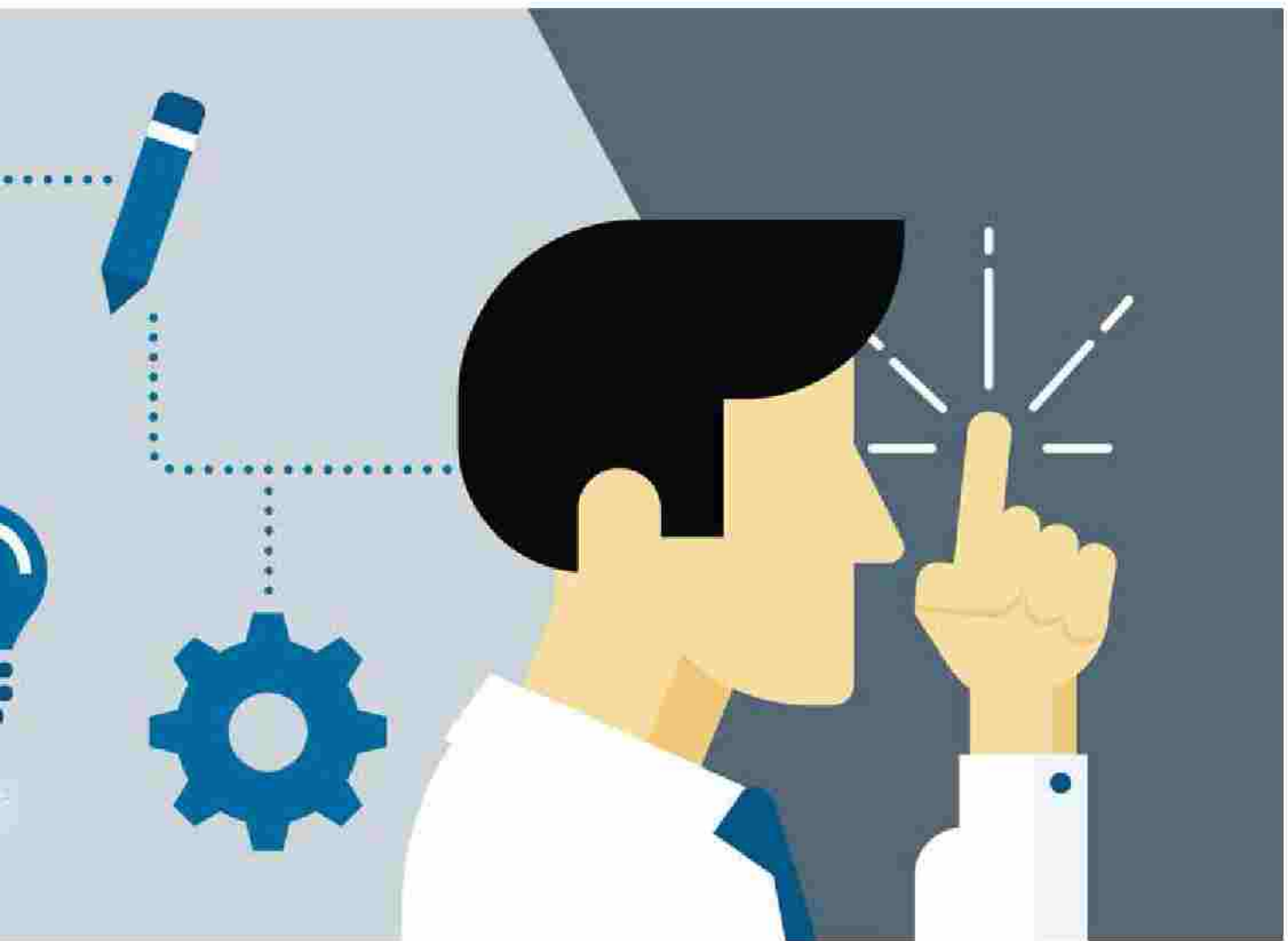
دغدغه توسعه گردشگری خواب را از چشم بخش خصوصی و اقامتگاه‌های بوم‌گردی گرفته چنانکه در ارائه خدمات به گردشگر خارجی هر روز بیشتر از دیروز در تلاشند و این تفاوت با دیگر فعالین این بخش کاملاً مشهود می‌باشد.

با نگرشی صادقانه در می‌بایم در موزه‌ها نیست که گردشگر خارجی متوجه می‌شود ایران‌هراسی و اسلام‌هراسی تنها تبلیغات سوء بوده است؛ بلکه چنین خرابانی در خانه‌های بوم‌گردی و مواجهه با حجم بزرگی از بیکرتگی و مهربانی و خدماتی چند برابر از انتظار اتفاق می‌افتد. اکنون سوال این است که آیا با این همه تلاش همچنان مدیران معتقد به گرفتن این انگیزه از اقامتگاه‌های بوم‌گردی هستند؟

توسعه گردشگری پارامترهایی دارد و مستلزم ایجاد زیرساخت است اما زیرساخت ایجاد نمی‌شود مگر اینکه دو نقطه بخش خصوصی و بخش دولتی به یکدیگر متصل شده تا قدمی موثر برداشته شود. یعنی لازم است معنای «حامی» همان چیزی باشد که در لغت نامه دهخدا آمده است نه آنچه امروز از سوی مدیران شاهد هستیم.

اقامتگاه‌های بوم‌گردی بناهایی هستند که پس از مرمت و احیای بسیار پرهزینه در مراحل اولیه باید بطور دائم پایش و نگهداری شوند و از آنجایی که اکثر این اقامتگاه‌ها در روستاها و مکان‌های محروم که تحت فشار اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی شدیدتری هستند قرار گرفته‌اند این احیا و نگهداری به مراتب سخت‌تر و پرهزینه‌تر می‌شود

نقش آموزش در بهره‌وری کشاورزی و توسعه اقتصادی

گرده‌آوری: اعظم سادات حسینی |
کارشناس اقتصاد بازرگانی |

طول دهه‌های گذشته و حتی اکنون، یکی از راهبردهای توسعه اقتصادی که با نام «راهبرده انقلاب سبز» شناخته می‌شود، کشاورزی را در محور مباحث قرار می‌دهد. در قرآیند توسعه اقتصادی، به تدریج سهم صنعت و خدمات در کل اقتصاد رشد می‌کند و در مقابل از سهم کشاورزی کاسته می‌شود. هرچند رشد بخش اخیر به طور مطلق ادامه می‌یابد. کوچک شدن نسبی کشاورزی نسبت به صنعت لزوماً به معنای کم اهمیت شدن کشاورزی نیست زیرا در هر صورت نیاز جمعیت رو به قرون

برنامه‌ریزی صحیح و توجه به این عوامل می‌تواند گام‌های موثری در جهت بهبود وضعیت بهره‌وری و ضایعات کشاورزی برداشت.

اهمیت بخش کشاورزی در توسعه اقتصادی بر کسی پوشیده نیست زیرا درآمد و امرار معاش قسمت قابل توجهی از مردم یک جامعه توسعه نیافته، مستقیماً از این بخش تأمین می‌شود و به علاوه، این بخش تأمین‌کننده مواد اولیه بسیاری از صنایع است که بدون آن، رشد صنایع مزبور ناممکن خواهد بود. این اهمیت یا بدان حد است که در

کاهش یافته لذا بررسی هر چه دقیقتر مسئله بهره‌وری و ضایعات کشاورزی و توجه جدی و مطالعه و تحقیق درباره بخش‌های اثرگذار بر آن نظیر ترویج و آموزش کشاورزی ضروری می‌نماید به صورت کلی وضعیت بهره‌وری و ضایعات کشاورزی به هیچ عنوان مناسب نبوده و ترویج و آموزش کشاورزی می‌تواند به صورت کاملاً مستقیم و موثر بر افزایش بهره‌وری و کاهش ضایعات کشاورزی نقش داشته باشد. با شناختن عوامل محدودکننده و بهبوددهنده بهره‌وری و ضایعات کشاورزی می‌توان دریافت که با

در جریان توسعه بخش کشاورزی به دلیل افزایش روز افزون جمعیت و محدودیت منابع، لزوم استفاده بهینه از منابع و ارتقای بهره‌وری عوامل تولید از اهمیت بالایی برخوردار است. در این راستا ترویج و آموزش کشاورزی به عنوان یکی از مهمترین ارکان و پایه‌های کشاورزی نوین می‌تواند در بهره‌وری و ضایعات کشاورزی و در کل بهبود شرایط زندگی کشاورزان نقش موثری داشته باشد. با توجه به اینکه متاسفانه شاخص‌های بهره‌وری خصوصاً در بخش کشاورزی به دلایل مختلف طی سال‌های اخیر

آموزشی به آنجا ناموجه خواهد بود. با این وصف، جستجوی شواهدی دال بر اهمیت آموزش در بخش کشاورزی می‌تواند به رفع ابهام به وجود آمده کمک شایانی نماید. همچنین هر چه این شواهد گسترده‌تر و جامع‌تر باشند، انگا به رهنمودهای حاصل از دیدگاه مذکور نیز متین‌تر خواهد بود. در این مطالعه سعی شد تا این امر تحقق یابد و بر اساس سه نمونه فرضیه مؤثر بودن آموزش بر رشد بهره‌وری کشاورزی به آزمون گذارده شود. تخمین اثر شاخص‌های مختلف آموزش نشان داد که هم در ایران و هم در کل دنیا باید آموزش را به مثابه یک عامل مهم در تعیین سطح بهره‌وری قلمداد نمود. از این رو، گسترش امکانات آموزشی به مناطق عمدتاً کشاورزی تنبیهی کاملاً موجه و منطقی از لحاظ بازدهی اقتصادی خواهد بود زیرا این اقدام، دسترسی فرزندان خانوارهای کشاورز به تخصص‌های مرتبط با کشاورزی را تسهیل می‌کند که آثارش در همان مناطق ظاهر گشته و سپس به کل اقتصاد انتشار می‌یابد. از منافع اقتصادی این امر که بگذریم، عدم مهاجرت فرزندان کشاورزان به شهرهای بزرگ از دیگر آثار انتقال مراکز آموزشی به مناطق همجوار روستاها و محل زندگی کشاورزان خواهد بود که خود یک دستاورد بزرگ است.

و بیشتر خود را معرض تغییر و تحولات روز دنیا قرار دهند، حاصل این است که ارتقای سطح آموزش در یک جامعه می‌تواند به رشد کشاورزی آن کمک کند و این امر برای جوامع کمتر توسعه‌یافته حائز اهمیت بیشتری است. ظهور نظریه سرمایه انسانی و ادعای اصلی آن مبنی بر سرمایه‌گذاری بودن آموزش، اذهان اقتصاددانان را به این سمت سوق داد که آموزش را نیز به مجموعه عوامل تعیین کننده رشد اقتصادی اضافه کنند. در واقع استدلال این است که قرار گرفتن افراد اعم از نیروی کار یا مدیران در فرآیند آموزش - چه رسمی و چه غیر رسمی - بر توانایی آنها به اشکال مختلف می‌افزاید و از این مجزا سطح بهره‌وری ارتقا یافته و به رشد اقتصادی متجر می‌شود. این دیدگاه در مورد بخش‌های نوین‌تر اقتصاد مانند صنعت و خدمات بیشتر با اقبال روبرو شده است اما اعتبار آن در مورد بخش کشاورزی با کمی تردید همراه است. دلیل آن به این واقعیت برمی‌گردد که کشاورزی برخلاف دو بخش دیگر اقتصاد، عمدتاً در روستاها یا شهرهای کوچک تمرکز دارد و این مناطق در عین حال سطح پایینی از آموزش و تخصص تحصیلی را نیز دارند. گویا حرقه افراد در این مناطق قربانیت چندانی با آموزش و تخصص علمی ندارد و لذا انتقال امکانات

جهان به غذا و سایر محصولات برگرفته از تولیدات زراعی باید نامین شود. از این گذشته، بخش کشاورزی به دلیل وجود ارتباطات پسین و پیشین با سایر بخش‌ها، قادر به تحریک تولیدات آنهاست و رونق این بخش، رونق صنعت و خدمات را نیز در پی خواهد داشت و از این رو جایگاه ویژه‌ای در رشد و توسعه اقتصادی دارد. کاهش سهم نسبی کشاورزی از کل تولید ملی و افزایش نیاز کلی به محصولات این بخش اقتصاد ايجاب می‌کند که بهره‌وری کشاورزی بهبود یابد، یا به عبارت دیگر، محصول بیشتری به ازای هر واحد نیروی کار یا زمین تولید شود. دلیل این الزام، محدوده بودن نهاده اصلی کشاورزی یعنی زمین قابل زراعت است که عاملی مهم در عدم رشد قابل توجه کل کشاورزی محسوب می‌شود. بنابراین، با توجه به میزان تقریباً ثابت زمین زراعی، به ناگزیر باید بر قابلیت تولید افزوده شود که این امر نیز محقق نمی‌شود مگر با بهره‌گیری از تجهیزات و روش‌های مولدتر یا استفاده از نیروی انسانی تولیدمندتر. بهره‌مندی از دانش بیشتر در سایه کسب آموزش به کشاورزان کمک می‌کند تا فرآیندهای پربرده‌تر را در تولید شناسایی کنند، از ابزار کارآمدتر استفاده نمایند، خلایق‌تر و نوآورتر شوند و از این رو در تجربه گذشته باقی نمانند

مکانی که گذشت

ظرفیت‌های بالقوه گیاهان دارویی در مسیر گردشگری دیلمان

دکتر ناصر عیوضی / داروساز

متن حاضر می‌کوشد تا بدور از هرگونه کلی‌گویی و افتادن در دام کلیشه‌های رایج، ظرفیت‌های مغفول کاشت، داشت و برداشت گیاهان دارویی در منطقه تاریخی و باستانی دیلمان از توابع شهرستان سیاهکل در استان گیلان و موانع موجود در بحث تجارت گیاهان دارویی را مورد تحلیل و بررسی قرار دهد.

مقدمه:

آنها به اثبات رسیده است. به عنوان مثال، در کتاب “زعفران ایران” نوشته دکتر ابریشمی آمده است؛ زعفران دیلمانی، یکی از معروف‌ترین و مرغوب‌ترین زعفران‌های تولیدی ایران در حدود ۴۰۰ سال پیش بوده است. حال شاید یکی از سوالاتی که ذهن خواننده محترم را به خود مشغول نماید اینست که با وجود این ظرفیت بی‌نظیر از گذشته تاکنون، سهم این منطقه از تجارت گیاهان دارویی در کشور چه میزان است؟ متأسفانه باید گفت در مقایسه با دیگر نقاط فعال

اگر به منطقه دیلمان سفر کرده باشید، در گفتگوی با افراد محلی، یکی از مواردی که مشخصاً به آن خواهند پرداخت، رویش وحشی انواع گوناگونی از گیاهانیست که به جهت خواص دارویی خود مشهورند. و در طی سده‌های گذشته مورد استفاده بوده‌اند. گیاهانی از قبیل گل‌گاو زبان، بومادران، گزنه، زالزالک، آویشن، گل بنفشه و بسیاری دیگر که در بررسی‌های آزمایشگاهی، میزان بالای ماده مؤثره دارویی در

ریزی کوتاه و بلند مدت برای رسیدن به اهداف اسناد بالادستی را مدنظر قرار داد. بررسی اقدامات صورت گرفته در سالهای اخیر در منطقه دیلمان نشان می دهد که در صورت آموزش صحیح به کشاورزان توسط نهادهایی که در این زمینه تکالیف قانونی بر عهده ایشان است دسترسی به اهداف تعیین شده دور از دسترس نخواهد بود. به عنوان نمونه، سطح زیر کشت زعفران در استان گیلان از ۸۰۰۰ مترمربع مزرعه‌های الگویی در ۱۰ سال پیش، به حدود ۱۸ هکتار افزایش یافته است. هم اکنون نیز منطقه دیلمان در زمینه کشت زعفران رتبه اول را در سطح استان داراست و با توجه به وجود زمین های مطلوب کشت زعفران در منطقه و ارتفاع مناسب از سطح دریا، انتظار می رود در سالهای آتی سطح زیر کشت این گیاه هرچه بیشتر افزایش یابد. همچنین به عنوان نمونه هایی از تلاش امیدوارکننده در سطح استان، شهرستان رودسر بیشترین سطح زیر کشت گل گاو زبان و شهرستان شفت نیز بیشترین میزان کشت گل محمدی را در سطح استان دارا می باشند. در کشورهایی نظیر ایران که بسیاری از امور پیشگام دولتی در حال اجرا می باشد، برنامه ریزی زمان بندی شده مسئولان امر اعم

تولیدکننده و مصرف کننده گیاهان دارویی تبدیل شده و در حال پیشی گرفتن از بکدیگر در این زمینه هستند. به طور نمونه بر اساس اعلام رسمی سازمان بهداشت جهانی در حال حاضر میزان تجویز داروهای گیاهی در آلمان ۷۷ درصد، در بلژیک و فرانسه ۷۵ درصد و در انگلستان ۷۴ درصد است.

در میان کشورهای نامبرده شده، آلمان وضعیت جالبی دارد. این کشور نه تنها سابقه‌ای در تولید و مصرف گیاهان دارویی نداشته، بلکه حتی به دلیل آب و هوای سردسیری خود، مزیتی در تولید این نوع گیاهها ندارد. اما این کشور با برنامه ریزی دقیق و منسجم توانسته است خود را به عنوان یک قطب در تولید گیاهان دارویی در جهان معرفی کند. در حال حاضر درآمد ارزی آلمان صرفاً از طریق فرآوری و تولید گیاهان دارویی بیش از دو برابر درآمد ارزی ایران از طریق فروش نفت خام و حدود ۶۰ میلیارد یورو است. بررسی میزان درآمدهای ارزی کشور در این زمینه (درآمد ۴۴۰ میلیون دلاری یعنی ۰/۴ درصد از کل سهم تجارت جهانی در حوزه گیاهان دارویی) گویای این واقعیت است که باید هرچه سریعتر از رویکرد شعار محور فاصله گرفته و برنامه

در کشور در این زمینه، اهمیت این موضوع هنوز به شکل شایسته درک نشده و تا رسیدن به سطح مطلوب و قابل قبول فاصله زیادی وجود دارد. توجه به عنوان مقاله پیش روی خوانندگان محترم، خود گویای بالفعل شدن این ظرفیت عظیم است.

طرح مسئله و بررسی:

در دنیای کنونی، ضمن توجه بیش از پیش جوامع به لزوم رعایت استانداردهای زیست محیطی در بحث سرمایه گذاری و تولید ثروت، تجارت گیاهان دارویی، یکی از مهمترین فرصت های اقتصادی است که در زمینه اشتغال پایدار و ایجاد رفاه عمومی مورد توجه کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه می باشد. مثالهایی در این خصوص می تواند به روشن تر شدن هرچه بیشتر موضوع کمک نماید. میزان تولید و مصرف گیاهان دارویی در جهان از ۱۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۰۲ به ۱۲۴ میلیارد دلار در سال ۲۰۱۷ رسیده است و طبق پیش بینی سازمان بهداشت جهانی در سال ۲۰۵۰ به ۵۰۰۰ میلیارد دلار خواهد رسید. کشورهای اروپایی به بزرگترین کشورهای

از استاندارد، سازمان جهاد کشاورزی، منابع طبیعی و دیگر بخش های مرتبط در جهت تشویق موثر کشاورزان به تغییر رویکردهای کشت سنتی و تبدیل سطوح زیر کشت به انواع مطمئن گیاهان دارویی و حمایت مستمر از کشاورزان به گونه ای که همیشه و در هر حالت دست حمایتی این نهادها را در کنار خود احساس کنند از الزامات پیشبرده و گسترش تجارت گیاهان دارویی خواهد بود.

مشکلات و راهکارها:

بخشی از مهمترین مشکلاتی که در زمینه بهره وری هرچه بیشتر در موضوع پیش گفته، فرآوری کشتگران عرضه گیاهان دارویی در منطقه و همچنین کشور قرار دارد به ترتیب زیر است:

۱ وجود مقررات دست و پاگیر و بوروکراسی اداری:

در تمامی حوامع در حال توسعه، برای فراهم آوردن رشد اقتصادی بیشتر، تلاش می شود تا افراد علاقمند به سرمایه گذاری از شر قوانین متعدد و گاه متناقض خلاص شوند. لزوم توجه به این موضوع می تواند در عین لحاظ نمودن مسائل قانونی و بهداشتی لازم، موجب تسریع در امر گسترش تجارت گیاهان دارویی گردد.

۲ آموزش صحیح کاشت، داشت و برداشت گیاهان دارویی:

در بسیاری از موارد مشاهده شده است که برداشت نادرست گیاهان دارویی توسط افراد آموزش ندیده ضمن آسیب به گیاه، سبب عدم فروش به موقع در بازارهای متقاضی شده است. همچنین تبدیل گونه های وحشی گیاهان دارویی به گونه اهلی و عدم تکیه صرف بر ذخایر طبیعی آنها که توسط کارشناسان

متخصص در این زمینه قابل انجام است نیز از موارد مهم قابل ذکر در این بحث می باشد، بنابراین آموزش صحیح مراحل پاد شده توسط نهادهای مسئول می تواند در این خصوص کارساز و راهگشا باشد. ضمن اینکه بهیچوجه نباید از طرفیت بی نظیر سازمانهای مردم نهاد در این زمینه غفلت نمود.

۳ فقدان تقاضای کافی و مؤثر برای تشویق و توجیه سرمایه گذاری:

چالش فوق الذکر به دلائل متعدده که فرصت طرح آن در این مقال نمی گنجد یکی از مهمترین موانع توسعه کشور در دهه های اخیر است. عدم سرمایه گذاری صحیح به تنهایی سبب می شود در بسیاری از موارد بدون ایجاد برند استاندارد و به جهت نبود ماشین آلات مناسب برای بسته بندی گیاهان دارویی، این گیاهان ارزشمند بصورت قله ای از کشور خارج شده و به نام کشورهای دیگر راهی بازارهای جهانی شود. قراردادن مشوق های اقتصادی برای افراد مشتاق به سرمایه گذاری و تضمین این امر از سوی نهادهای مرتبط در دراز مدت می تواند به رفع این مشکل کمک نماید.

۴ ناکافی بودن همکاری بین المللی ایران برای صادرات و سرمایه گذاری مشترک:

علیرغم شرایط تحریمی ظالمانه که در طی سالیان پس از انقلاب اسلامی همواره سبب ساز کندی رشد صنعتی کشور بوده است، لزوم بهره برداری از فرصت هایی نظیر سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (UNIDO) و همچنین همکاریهای گسترده منطقه ای امریست که باید از سوی دولت و سرمایه گذاران و علاقمندان به طرحهای توسعه ای گیاهان دارویی مورد توجه واقع شود. همچنین طرفیت

مناسب منطقه و بهره اقتصادی انزلی در امر صادرات اصولی گیاهان دارویی نیز نباید از نظر دور نگه داشته شود.

امید است در پایان برنامه ششم توسعه صنعتی کشور، سطح زیر کشت گیاهان دارویی از ۱۹۰ هزار هکتار در حال حاضر به ۲۵۰ هزار هکتار افزایش یابد. در صورت برنامه ریزی صحیح و حمایت هرچه بیشتر از کشاورزان به عنوان ستونهای اصلی توسعه تجارت گیاهان دارویی، رویای اقتصاد بدون نفت در کشور دور از دسترس نخواهد بود.

منابع:

- ۱-حسین انوالقاسمی، محمد تقی (۱۳۶۹) گیلان از آغاز تا انقلاب مشروطیت، رشت: انتشارات هدایت
  - ۲-اصلاح عربانی، ابراهیم، گروه پژوهشگران ایران (۱۳۸۴) کتاب گیلان، جلد اول، فصل یازدهم گلها و گیاهان دارویی، تهران: چاپ سوم، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
  - ۳- اکبرزاده، عباس و دیگران. (۱۳۸۸) گیاهان دارویی استان گیلان و قسمت های مورد استفاده آنها، فصلنامه علمی-پژوهی تحقیقات گیاهان دارویی و معطر ایران، شماره ۳
  - ۴-مجوی، علی. (۱۳۹۲). بررسی موانع کشت و توسعه گیاهان دارویی صنعتی در ایران: اولین همایش ملی گیاهان دارویی و کشاورزی پایدار، همدان
5. <https://www.yjc.ir/fa/news/6855931>
 6. PDR for herbal medicine, 4th edition

| به قلم: سیدرضا علوی زیندانی |
| کارگزار روابط عمومی |
| فرودگاه بین‌المللی سردار جنگل رشت |

اقامتگاه‌های بوم‌گردی مورد علاقه مسافران و گردشگران داخلی و خارجی است

روستاییان از دیرباز نقش مهم و موثری در چرخه تولید داشته و دارند و جدای از تولید در زمینه های مختلف فرهنگی، اجتماعی، هنری و ... همیشه خوش درخشیده اند. آنچه سبب می شود که روستاییان علیرغم میل باطنی، روستا را رها کرده و راهی شهرهای بزرگ شوند، مشکلات اقتصادی، است. نبود درآمد کافی، نبود شغل، فرار از بیکاری و تأمین معیشت خانواده، از دیگر دلایلی است که این قشر را وادار به مهاجرت می کند.

علاوه بر دلایل مذکور، نبود زیر ساخت های مناسب در روستاها از جمله خاد، مدرسه، اشتیاق روستاییان به آموزش فرزندان در مقاطع بالاتر، وجود امکانات اجتماعی از جمله سالی های ورزشی و مکان های تفریحی در شهرها و ... را می توان از دیگر علل های مهاجرت دانست. اما در این میان کسانی هم هستند که برای اعتلای نام روستا و روستاییان با کوله باری از تجارب متعدد، پس از سالها سکونت در شهر

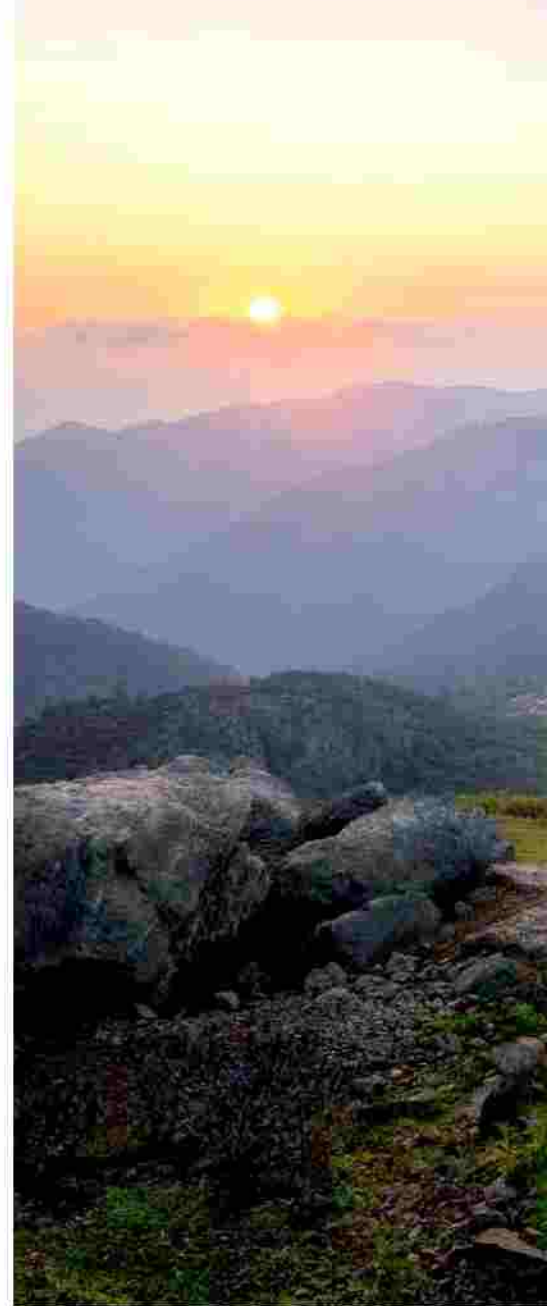
به روستا بازگشته و افتخار آفرینی می کنند. اگر تحولات روستاها را در طول ۴۰ سال پس از پیروزی انقلاب اسلامی بررسی کنیم، متوجه خواهیم شد که در دهه ۶۰ با وجود اینکه امکانات و خدمات عمومی همچون آب، برق، گاز، تلفن و ... را در روستاها نداشتیم؛ اما شغل مناسبی برای همه اقشار جامعه فراهم شده بود، زیرا حاکمیت و دولت از ایجاد شغل استقبال می کرد و در زمینه حمایت از کشاورزان با خریدهای تضمینی، شور و اشتیاق کشاورزان را مضاعف می کرد تا در روند تولید و توسعه کشور مشارکت داشته باشد. اما از دهه ۸۰ تاکنون با توجه به اینکه گیلان، یکی از استان های تولیدکننده برنج و جای در کشور است، اما متأسفانه حمایت از قشر کشاورزان برنجکار و جایکاران کاهش یافت و با عدم خرید تضمینی و افزایش مشکلات شایکاران و جایکاران در مراحل کاشت، داشت و برداشت محصول، باعث بی انگیزگی و دل سردی کشاورزان شد. چندان

دیگر سبب افزایش ناامیدی کشاورزان از حضور در عرصه تولید شده است که می توان به موارد زیر اشاره کرد:

خرید تضمینی وجود نداشت

از آنجا که زمین شالیکاری و باغ جای از اجداد ما به نسل جدید رسیده و با گذر زمان و در اثر مشکلات فراوان، کشت برنج و جای هم با مشکلات خاص خود مواجه شد و همین امر باعث افزایش مهاجرت از روستا به شهر برای اشتغال، کسب درآمد، تحصیل و ... شد و در نتیجه مشاغل آباء و اجدادی ما، متأسفانه تا حدود زیادی از بین رفت.

طبق آمار بیش از ۷ هزار باغات جای شهرستان لاهیجان، مخروبه است، ما حمایت مسوولین در زمینه حمایت از شالیکاری و جایکاری را انکار نمی کنیم؛ ولی حمایت ها در هر دوره ای و هر سالی به گونه ای متفاوت بوده و استمرار نداشت.

دیگر کشور مهاجرت کردند. از آنجاییکه یکی از ظرفیت‌های استان گیلان گردشگری بوده و این صنعت می‌تواند شبکه‌های مختلف را به هم وصل کرده و برای اتحاد جامعه و به ویژه روستا نشینان، بعنوان منبع درآمد در نظر گرفته شود. لذا برای جلوگیری از مهاجرت روستاییان به شهر و جذب توریسم و گردشگر با اقامتگاه‌های بوم‌گردی ایجاد شود.

اهداف ایجاد اقامتگاه‌های بوم‌گردی

اولین هدف در اقامتگاه‌های بوم‌گردی تبادل فرهنگی است، زیرا گیلان از ظرفیت فرهنگی بالایی برخوردار است که با ورود و خروج مسافر به این استان این مهم محقق می‌شود. نکته دوم توسعه کشاورزی است، زیرا مسافری که وارد روستا می‌شود، دوست دارد از محصولات کاملاً ارگانیک روستا شامل انواع سبزیجات و صیفی‌جات، عمل‌چای، دستی ... استفاده کند، لذا روستاییان در این زمینه با عرضه محصولات کشاورزی می‌توانند نقش مهمی را ایفا کنند. نکته سوم مساله اقتصادی است، زیرا با ورود مسافر به روستا گردش مالی، رونق بیشتری خواهد گرفت، روستاییان با عرضه محصولات باغی، صنایع دستی و دیگر تولیدات خود به مسافران درآمدزایی کرده و به اقتصاد خانواده کمک کنند.

اما متأسفانه در شرایط کنونی ورود افراد به روستا برای تولید نیست، برای تفریح و ویلاسازی است. لذا در این زمینه دولت باید سیاست‌های تشویقی خاصی را در نظر بگیرد. ما نگاهی گذرا به کشاورزان دهه ۶۰ متوجه خواهیم شد که آنان بدون گذراندن دوره خاص خودشان، باغات جای را ایجاد کردند اما اکنون با وجود مراکز تحقیقاتی در زمینه برنج، چای، زیتون و ... باز به همان شکل سنتی مدیریت می‌شود، میزان تولید در واحد سطح را افزایش ندادیم. امکان دارد به صورت پایلوت در یک منطقه ای این اتفاق افتاده باشد. اگر دولت بخش خصوصی را حمایت کند و ظرفیت بازاریابی را هم گسترش دهد، شاهد اتفاقات خوب در اقتصاد روستاها و برای روستاییان باشیم. باید شرایطی فراهم شود تا نقدینگی در سطح روستا مدیریت شده که متأسفانه سیستمی برای مدیریت، وجود ندارد. اگر کشاورزان، عوارض مربوط به کشور را برداشت کنند، با اخذ مالیات از سوی دولت، بخشی از زیر ساخت‌های مورد نیاز مردم فراهم می‌شود و مهاجرت معکوس به روستا انجام خواهد شد.

قیمت برای مصرف کننده برنج، اقدام به واردات برنج می‌کنند، در حالیکه ما معتقدیم برای تامین منافع یک عده، نباید عده دیگری دچار ضرر و زیان شوند. دولت می‌تواند با اختصاص یارانه‌ها به کشاورزان در زمان کشت و در اختیار گذاشتن نهاده‌ها در اختیار آنان، هزینه تمام شده کشت برنج را کاهش داده و برنجکار، قربانی این سیاست نشود، در حالیکه اگر این روند ادامه یابد، در آینده نه چندان دور شاهد تخریب و از بین رفتن مزارع برنج در گیلان خواهیم بود.

روند فروش زمین شالیکاری و باغات جای در گیلان افزایش یافته است

متأسفانه روند فروش زمین شالیکاری و باغات جای در گیلان افزایش یافته و توجیه کشاورزان برای فروش زمین‌هایشان این است که وقتی دولت از ما حمایت نمی‌کند، چه کنیم؟ از کجا هزینه زندگی خود و خانواده را تامین کنیم؟ ما که به جز کشاورزی شغل و درآمد دیگری نداریم، چطور باید جوابگوی مایحتاج خانواده باشیم؟ اگر سیاست‌های دولت بر اساس حمایت از کشاورز و تولیدات کشاورزی در راستای حمایت از تولید داخلی افزایش یابند می‌توان شاهد آینده خوب کشاورزان در این راستا شد.

زیر ساخت‌های لازم برای خرید تضمینی جای و برنج فراهم شود، چابکاران و برنجکاران با توجه به شرایط اقتصادی کنونی کشور و نیاز به تولید داخلی در انتظار حمایت دولت هستند. دولت می‌تواند، زیر ساخت‌های لازم را برای تولید و بازاریابی فراهم کرده و بودجه‌ای که برای اینکار توسط منابع دولتی اختصاص می‌دهد و نقدینگی سرگردان که در بخش خصوصی وجود دارد را مدیریت کند و با این اقدام، منافع تولید کننده و مصرف کننده در حوزه تولیدات کشاورزی تامین خواهد شد.

خیلی از کارشناسان کشاورزی ما هم قربانی سیاست‌های غلطی شدند که در بخش کشاورزی به وجود آمد. خیلی از کارشناسان کشاورزی به مشاغل روی آوردند که در آن حوزه هیچ تخصصی نداشتند، وقتی کارشناسی در رشته‌ای خاص چه با هزینه بیت‌المال و چه هزینه شخصی، آموزش‌ها و دوره‌های خاص را می‌گذرانند، امروزه باید نتایج آن در روستاها بروز و ظهور می‌کند؛ اما متأسفانه این اتفاق نیفتاده؛ زیرا از افراد متخصص و کاربلد در امور استغاده‌شد و این افراد برای یافتن شغل و امرار معاش به شهرستان‌های اطراف و حتی استان‌های

با خرید تضمینی، بسیاری از مشکلات کشاورزان برطرف خواهد شد. در شرایط کنونی دولت شرایطی را فراهم کرده که جای را با درجه بندی ۱ و ۲ از جایکار خریداری می‌کند و با توجه به نوسانات ارز برای وارد کنندگان جای به صرفه نبوده و نیست که جای خارجی وارد کنند و لذا بین کارخانه داران جای یک رقابتی ایجاد شده برای خرید جای از کشاورزان و این اقدام نوبت بخش است.

واردات برنج در زمان برداشت محصول برنجکاران گیلانی نگران کننده است

اما در خصوص کشت برنج هر ساله شاهد هستیم همزمان با برداشت برنج، مجورهایی از سوی وزارت جهاد کشاورزی مبنی بر ورود برنج به کشور داریم که بسیار نگران کننده است. تعدادی از مسؤولین در این راستا ادعا می‌کنند برای تعدیل قیمت در بازار مصرف و به صرفه بودن

کارآفرینی روستایی ضرورت استراتژیک توسعه

همه ی اثرات و نفعات شوم ناشی از توسعه یافتگی در سریعترین زمان ممکن خاتمه بخشد، مسایل و مشکلات بفرج وآلام آوری که میتوانند موجودیت و بقای ملی را از هستی ساقط نموده بیه بهای نابودی و هده همه ی سرمایه های انسانی و ملی آن جامعه منتهی شود.

بنابراین در دنیای موسوم به عصر اطلاعات، یکی از شروط بنیادی برای دسترسی به الگوهای توسعه در ابعاد چندگانه انسانی، اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی میزان مشارکت و درگیری همه ی عوامل در اختیار جوامع بی باشد که در این بین باید اذعان نمود که توسعه روستایی بعنوان زیربنای رشد اقتصادی جامعه میتواند وجد نقش و تاثیر محوری باشد.

اینک سؤال اساسی این است که این توسعه چگونه باید اتفاق بیفتد تا جامعه ناانگای به یکی از عوامل استراتژیک حوده طرز معجزه آسای و پاتخم کمترین هزینه توان حضور در عصر متلاطم جامعه ی اطلاعاتی را بیابد؟ در پاسخ به این سؤال میتوان ادعا نمود که ازین رویکردهای مختلفی که برای این امر منظور است عنصر کارآفرینی آنچنانکه اندیشمندان و صاحب نظران عرضه های اجتماعی و اقتصادی به کرات یاد آور گردیدند، میتواند بعنوان یکی از مهمترین و بهترین گزینه های توسعه یافتگی تلقی گردد.

اگر توسعه را عامل دوام و بقا و تعالی ملتها قلمداد نموده و آن را شرط حضور و رورآفرین در عرصه معادلات جهانی تلقی کنیم و توسعه یافتگی کشورها و ملت ها را شاخص شکوفایی، پویایی، قابلیت، شایستگی، مدنیت و مدرنیته بدانیم، شایسته است تا حرکت در مسیر توسعه و تلاش در راستای دستیابی به آن را یکی از الزامات اساسی حضور در جوامع عصر حاضر و نیز میزان و معیار آگاهی و آرمانخواهی و تعالی جویی ملت هایمان نمایم. بگونه ای که آنها علاقمندند تا همه ارکان و پتانسیل های ملی خود را یکپارگرفته و از همه ظرفیت ها و توانایی های خود در جهت تحقق اهداف آن استفاده نمایند که در این بین نقش عوامل و عناصر انسانی و جمعیتی از یک سو و بهره جویی از تمامی اجزای نظام های اجتماعی، اقتصادی و تربیت محیطی از دگر سوی نشان از عمق علاقه آنان به این پدیده دارد.

بی گمان چنانچه قرار باشد در جامعه ای مسرور و رشد و توسعه در پیش گرفته شود و کلیه مراتب و مراحل آن با سرعت هر چه نامتاز و با سلامت پشت سر نهاده شود باید همه امکانات و عوامل ملی و محلی آن جامعه بسیج گردیده تا هم با صرف کمترین هزینه و هم در ابعاد گسترده تر بتواند از همه عواید و نتایج آن منتفع گردد. و آنگاه است که میتواند به

می‌تواند تحقق تمامی انواع کارآفرینی بعنوان ایجاد انقلاب عظیم کارآفرینانه و جایگزینی اقتصاد کارآمد کارآفرینی به جای مدل‌های قدیمی تر اقتصادی، یکی از مهمترین راهبردها در جهت تحقق اهداف توسعه بافتگی ملت‌ها مطرح بوده و پیشنهاد می‌گردد، چرا که در این مدل اصل بر به خدمت گرفتن همه‌ی توانمندی‌های انسانی جامعه در جهت ارتقای سطح بهره‌وری می‌باشد.

امروزه کارآفرینی بعنوان یک استراتژی و راهبردها توسعه و شکوفایی و رشد جوامع انسانی به جایگزین بی‌تبدیلی تبدیل گشته است که از طریق آن همه‌ی عوامل و منابع و امکانات یک جامعه بصورت خودخوش و ارزراه قرارگرفته در یک روند تکاملی در جهت تیل به آرمانهای بلند اجتماعی بسج گردیده نامشناختی از آثار و پیامدهای مثبت اقتصادی-اجتماعی گردند.

لذا چنانچه به قول بوشماری که بر این پدیده مترتب است توجه نموده و آن را در همه‌ی ابعاد احیای حقیقت ت سریعتر به اهداف و محتصات یک الگوی کارآمد توسعه ای دست خواهیم یافت.

موضوعی که در خصوص اهمیت کارآفرینی و الزامات مستقیم آن بااعتلای ملی یک ملت باید جدی تلقی گردد آن چیزی است که علیرغم همه‌ی اهمیتش در جامعه‌ی ایرانی مع الاسف معقول واقع گردیده و توجه درخوری به آن نشده است و آن چیزی جز اهمیت دادن به نقش کارآفرینی، روستایی و کارآفرینان ساکن در محیط‌های روستایی نمیباشد. اگر ما روستاها را محورهای استراتژیک کشاورزی و تولیدات فراورده‌های غذایی جامعه بدانیم که بنابر آن رویه تزیایدگذاشته است به نقش بی نظیر آن در پیشرفت و رشد و شکوفایی بی خواهیم برود درک خواهیم کرد که نادیده گرفتن سهم روستا و روستائیان هزینه‌ها و تبعات ناگواری را در پی خواهد نهاد آن چیزی که امروزه بحث عنوان معضلات اجتماعی-اقتصادی برگزیده جامعه سنگینی نموده و باعث بی نظمی‌ها و اضطراب‌های اجتماعی در اشکال مختلف بویژه نامانی هاتنا هنجارهای رفتاری، کج خلقی‌های اجتماعی و بد اخلاقی‌ها و نیز بروز پدیده‌های شومی همچون رشد بی رویه مهاجرت، افزایش میزان حاشیه نشینی در اطراف کلان شهرها و بسیاری مشکلات دیگری باشد که در این مقاله سعی بر آن میشود نانه دگر اهمیت کارآفرینی روستایی و برخی از راهبردهای توسعه روستایی در این باره اشاره گردد:

الف) برخی از محتصات متحصرفرد روستا در نظام اجتماعی جامعه عبارتند از:

- ۱) روستا به عنوان بخش بزرگی از نظام اجتماعی و جمعیتی جامعه که در آن تعداد کثیری از عوامل انسانی مولد سکونت دارند.
- ۲) در روستا عوامل و منابع ارزشمندی اعم از عوامل انسانی و منابع طبیعی و اقتصادی بعنوان ذخایر استراتژیک کشور وجود داشته که در پیشرفت جامعه نقش حیاتی دارند.
- ۳) نقش و اهمیت فراورده‌ها و تولیدات روستایی در رفیع نیازهای رویه تزیاید جامعه در محور توجه می‌باشند نظیر تولید محصولات کشاورزی، رزاعی، دامی و صنایع تبدیلی که نقش بی‌تبدیل و متحصرفرد است.
- ۴) به اثبات رسیده است که روستائیان در حفظ و صیانت از منابع ملی و ذخایر کشور و در اداره امورات مربوطه دمراتب مطمئن در مقابل انکار نبوده و در این راستا کمک‌های شایان توجهی را نهاداره کشور مندول می‌دارند.
- ۵) برای جامعه اقتصادی ما بسیاری از دستاوردهای روستائیان نقش استراتژیک داشته و اهرم قابل اتکایی در پستیانی از نظام اقتصادی کشور در عرصه‌ی جهانی از طریق صادرات و ورود کالاها و ملی به بازارهای بر طرفیت جهانی بوده، یعنی در حقیقت شناسه قدرت اقتصادی کشور در بردها جهانی تلقی گردیده مضافا اینکه تکیه بر اقتصاد بی‌فایده یعنی را تقلیل می‌دهد.
- ۶) فعال سازی ساکنان روستا ها در ایران میتواند کمک شایان توجهی به نامین امنیت اجتماعی نموده و باعث کاهش حجم ربا دنا ملازمات اجتماعی گشته حتی منجر به رشد پدیده «مهاجرت معکوس» شود.
- ۷) ایجاد و راه اندازی کسب و کارها مانند کسب و کارهای خانوادگی و گروهی در روستاها بدلیل وجود پیوندهای قوی اجتماعی و روحیه‌ی بالای مشارکت و تعاون در روستاها بالاتر از شهرهاست.
- ۸) روحیه‌ی کاروبلاش و مسئولیت پذیری و التزام و تعهد به پیشرفت در میان

جمعیت روستایی بیشتر از شهرنشینان وجود دارد.

ب) با وجود همه‌ی ویژگی‌های منحصر به فرد و پتانسیل‌های بی‌شمار در روستاها که به توسعه همه‌جانبه کشور منتهی میگردد، برخی از مهمترین مشکلات روستایی عبارتند از:

- ۱) کمبود امکانات اجتماعی نظیر خدمات بهداشتی، آموزشی، خطوط ارتباطی، امنیت آب آشامیدنی، سوخت و...
- ۲) کمبود میزان درآمد (صعب اقتصادی) ناشی از افزایش جمعیت روستائیان، بیکاری (کامل یا فصلی)، بهره‌وری پایین افراد و منابع، عدم حداکثت برای سرمایه گذاری و ضعف فضای کسب و کار.
- ۳) مهمترین راهکارهای استراتژیک توسعه روستایی عبارتند از:
  - ۱) تغییر نگرش حاکم برادهان مدیران و مردم نسبت به روستا از طریق فرهنگ سازی بوسیله رسانه‌های جمعی و عمومی، برجسته سازی و توجه ویژه به مناطق روستایی در نظام آموزشی، برابر توجه ویژه به روستاها توسط مدیران ارشد (مثل اقامت آنان در روستاها) و...
  - ۲) جذاب سازی فضای روستایی کشور از طریق توسعه هدفمند فضاهای فرهنگی و آموزشی روستاها، ایجاد مراکز تفریحی، اقامتی، ستاحی در روستاها
  - ۳) تکمیل و تکامل جامعه اطلاعاتی روستایی کشور مانند ایجاد ارتباطات مخابراتی، ارتقای سواد اطلاعاتی آنان و نزدیک سازی فرهنگ شفاهی روستائیان با فرهنگ مکتوب دیجیتال.
  - ۴) تشکیل خوسه‌های دانشی روستایی و توسعه زیر ساخت‌های دانشی مثل تدوین نقشه صنایع روستایی کشور، ایجاد توسعه مراکز تحصیلی و آموزشی (بخصوص آموزش‌های کاربردی)، ارتقای سطح سواد روستائیان و آموزش آنان در بکارگیری روش‌ها و فناوری‌های نوین
  - ۵) نوسازی مناطق آسیب دیده‌ی روستایی و توسعه اشتغال زایی در روستاهای

سازی برای تغییر الگوهای مصرف و تولید در روستا
 (د) برنامه های توسعه روستایی باید به مواردی همچون: ایجاد اشتغال در بخش های غیرکشاورزی، کنترل جمعیت، توسعه اجتماعی و شهرسازی روستا، کاهش مهاجرت به شهرها، افزایش سطح رفاه، تأکید بر حدت و توسعه فناوری های جدید و آموزش و تربیت نیروی انسانی ماهر توجه داشته باشد.

(ه) چالش های توسعه روستا عبارتند از:

- ۱) عدم دسترسی به سرمایه و امکانات
  - ۲) مشکل در عرضه کالاها و خدمات
  - ۳) تأکید بر یک صنعت یا کسب و کار خاص
  - ۴) وجود بیدیده حاشیه نشینی و تمایل شدید به مهاجرت
  - ۵) گسترش رونقرونی تغییر کاربری اراضی رزاعی
  - ۶) امکان ریسک کمتر در روستاها
  - ۷) کمبود سازمانهای حمایت کننده
- و) استراتژی های عمده برنامه های توسعه روستایی عبارتند از:

۱) توسعه کشاورزی (تولید مواد غذایی، تولید محصولات صنعتی، فرآوری محصولات و...)

۲) توسعه بکارچه روستایی

۳) صنعتی نمودن روستاها

۴) توسعه مراکز رشد روستایی

۵) نقش کارآفرینی در توسعه اقتصادی روستا:

۱) دستیابی روستائیان به کالاها و خدمات مورد نیاز

۲) رشد اقتصادی روستاها

۳) کاهش بیدیده ی مهاجرت به شهرها

۴) ارتقای سطح امنیت اجتماعی و رفاه در روستاها

۵) تشویق به ایجاد کسب و کارهای جدید

۶) تشویق کسب و کارهای موجود به توسعه

۷) بیش بنارهای توسعه کارآفرینی در روستاها:

۱) توسعه فرهنگ کارآفرینی

۲) آموزش کارآفرینی

۳) توسعه ی زیرساخت های کارآفرینی

۴) به استراتژی اساسی توسعه کارآفرینی روستایی شامل: جذب کسب

و کارها از مناطق دیگر، حفظ و توسعه ی کسب و کارهای موجود از طریق سیاستهای

حمایتی و حمایت از ایجاد کسب و کارهای جدید از دل خودمناطق روستایی می

باشد.

ط) راهبردهای بلندمدت توسعه کارآفرینی روستایی عبارتند از:

۱) ایجاد شرایط ویژه برای معکوس نمودن روند مهاجرت

۲) اصلاح و تغییر الگو ی توزیع و مصرف انرژی

۳) توسعه و بهینه سازی شبکه های حمل و نقل

۴) ممنوعیت تغییر کاربری اراضی باغی، رزاعی و عرضه های جنگلی و سرزمینی

۵) بهبود مدیریت و اصلاح شیوه های تولید در بخش های کشاورزی

۶) توسعه صنایع تبدیلی زود بادر مناطق مستعد

۷) اقتصادی نمودن کالاها ی کشاورزی و روستایی

۸) دستیابی همگانی به آموزش های مقدماتی، ترویج و بهبود شکاف های طبقاتی

و ارتقای توانمندی های زنان روستایی

۹) ارتقای سطح سلامت، ایجاد محیط های زندگی معرج و نشاط انگیز

۱۰) حمایت جوئر از تشکیل و توسعه تعاونی ها و ایجاد و گسترش مجتمع های

تعاونی روستایی

۱۱) تشکیل گروه های پس انداز خودگردان برای تأمین بخشی از نیازهای عالی

بزرگه های کارآفرینی

۱۲) ایجاد سیستم های اعتباری کوچک، بمتطور از پایه تسهیلات مثل تاسیس

بانک روستایی

۱۳) ایجاد مراکز آموزشی تلقیقی بمنظور ارائه خدمات آموزش و مشاوره در زمینه

های مختلف بازاریابی، مراقبت از حیوانات اهلی، صنایع دستی و سایر مهارت های

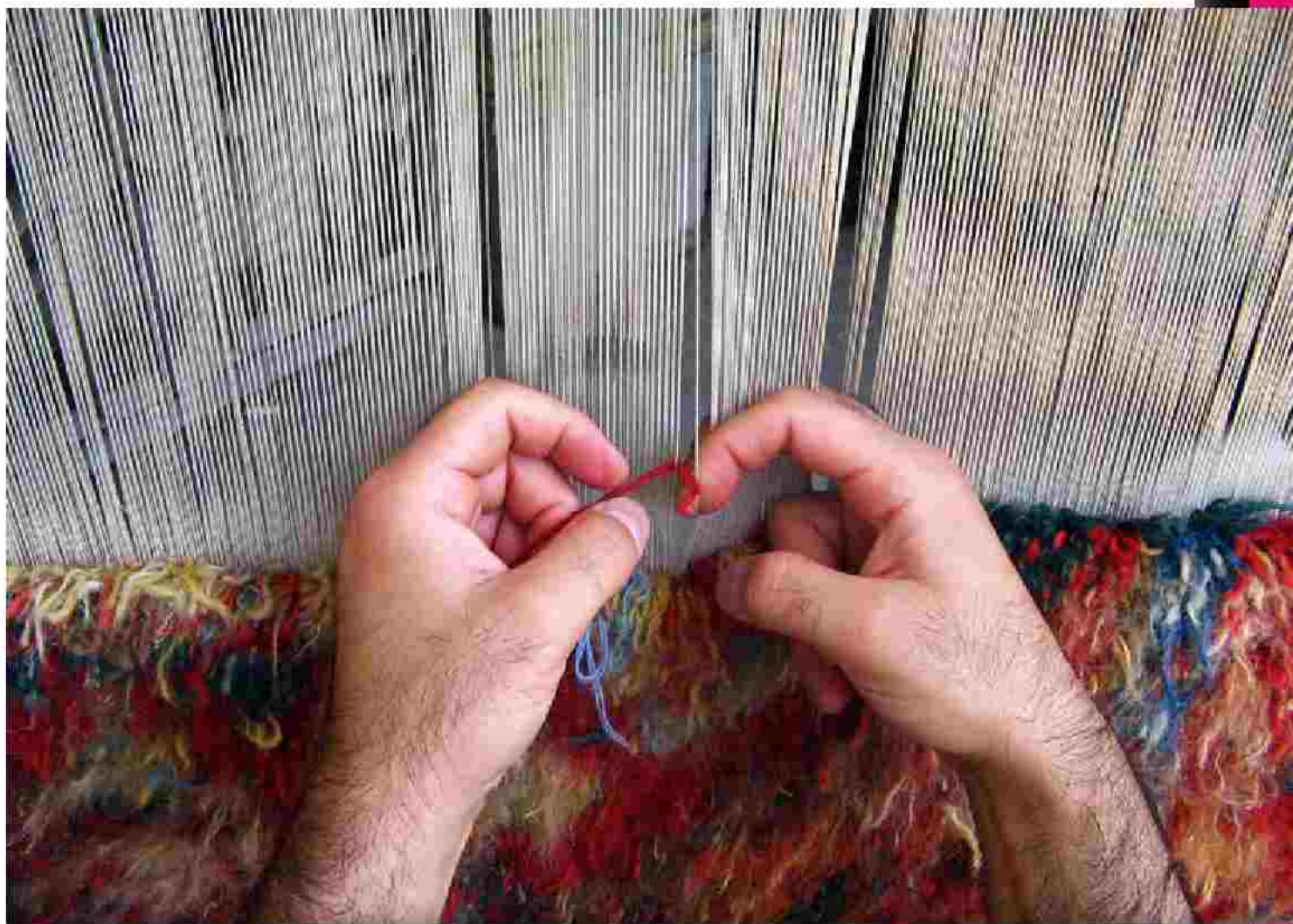
مورد نیاز

کشور از طریق حاکم سازی فضای کارآفرینی و ایجاد پارک های کارآفرینی در مراکز و مناطق مستعد و همچنین حمایت از فارغ التحصیلان روستایی برای راه اندازی کسب و کار در روستاها

۶) شکوفاسازی اقتصاد روستایی و تاسیس روستاهای نوین که از حیث موقعیت و امکانات همپای شهرها باشند، توسعه صنایع دستی و روپراندسازی آنها، جذب سرمایه گذاران خارجی و بخش خصوصی به سمت روستاها و فرهنگ

تأثیر آموزش جامعه بومی در کیفیت تولید

به قلم: رامین شیرعلی پور
 رئیس دبیرخانه توسعه پایدار
 مسیرگردشگری دیلمان، الموز مرکزی

کارایی و انزبختی، فعالیت، نگاه منصفانه و درست به دریافت‌کنندگان خدمات، برهیز از نگاه و نگرش جزیره‌ای به کسب و کار و بسیاری از عناوین دیگر به هیچ وجه در نهادهای مسئول آموزش در کشور دیده نشده و به همین دلیل اکثر جوانان پس از گذراندن دوره آموزش متوسطه و مدارج تحصیلی دانشگاهی نیروهای حرفه‌ای در بازار کار به شمار نمی‌آیند.

در روستا شرایط بسیار بدتر از این وضع بوده و فقدان دانش باعث گردیده تولیدات جامعه روستایی با تغییرات دائمی مصرف‌کنندگان کالا و خدمات هماهنگ نبوده و در نتیجه محصولات تولیدی در روستاها هر روز خای خود را به محصولات صنعتی بدهند. دولت برای انتقال دانش به روستاییان زحمتکش در طی سالان گذشته هیچ برنامه‌ای نداشته و کم‌رقمی و بی‌مسئولیتی بسیار دلسردکننده‌ای نیز مشاهده می‌شود. روستاها به‌عنوان کانون تولید محصولات همیشه باید در معرض دریافت آموزش‌های رایگان و مطابق با تغییرات روز باشند تا برای رقابت با صنایع بزرگ را داشته باشند که اگر این اتفاق رخ دهد روستایی با سکونت در روستا دارای درآمد و شغل پایدار بوده و بر همگان واضح و مبرهن است سکونت روستایی متعصب به روستا می‌تواند چه فوایدی برای مجموعه مدیریتی کشور داشته باشد. مناسبانه با معیوب بودن چرخه انتقال دانش در روستاها، ساکنین نیز نسبت به گذشته محصولات خود را نمی‌توانند به فروش برسانند و تعصب سابق به محل

در طی سالان گذشته در چرخه ارائه محصول و خدمات به بازارهای ملی و بین‌المللی همیشه آموزش به‌عنوان عامل برتری کشورها و مناطق جمعیتی مطرح بوده و باعث ایجاد تمایز لازم بین واحدهای ارائه دهنده خدمات و محصولات بوده است.

اگر بخواهیم نگاهی ریشه‌ای به نقش آموزش در توسعه دانش جامعه بومی داشته باشیم باید از مصادیق و تمثیل‌های متعددی در سطح جهان نام ببریم که همگی در طی یک فرآیند مدون آموزش‌های لازم را دریافت کرده و امروزه بر اساس آخرین استانداردها، خدمات خود را در سطح بین‌المللی ارائه می‌نمایند. اینکه در افراد تصمیم‌گیر در سطح کشور به چه میزان به نقش آموزش در توسعه همه‌جانبه کشور اهمیت داده شود می‌تواند ثابت نموده آیا جامعه به سوی حرفه‌ای شدن پیش می‌رود یا خیر و اصولاً مهمترین پیش‌شرط حرفه‌ای شدن دریافت آموزش‌های لازم و تخصصی مرتبط می‌باشد.

در بسیاری از موضوعات مورد بحث در سطح کلان کشور که نشان‌دهنده فقدان دانش لازم برای اجرای امور می‌باشد می‌توان ضعف عملکرد آموزش و پرورش و آموزش عالی در سطح کشور را درک نمود. مناسبانه آموزش‌های اولیه در خصوص کارگروهی و تیمی، مدیریت فردی و جمعی، متعهد بودن به فعالیت‌های تعریف شده، اصول اولیه مذاکره، معرفی درست فعالیت و کسب و کار، روش‌های افزایش

به‌روز بودن فرد مجری بوده و باید دوره‌های مخصوص را قبل شروع کار و حتی اقدام به دریافت تسهیلات گذرانده شود، چه بسا پس از دریافت آموزش‌های لازم در خصوص مهارت‌های مورد نیاز و زیرساخت‌های لازم برای پیشرفت در زمینه فعالیت مخصوص جامعه بومی از پیگیری برای اجرای آن منصرف شود.

تعریف دوره‌های آموزشی برای افشار خاص یکی دیگر از برنامه‌های تعریف شده می‌باشد. افراد تحت پوشش کمیته امداد، خانواده‌های زندانیان اسیر در بند زندان و افراد تحت پوشش بهزیستی از جمله این افشار می‌باشند که پس از تعریف فعالیت‌های مشخص برای هر یک از آنها جهت اجرا باید دوره‌های آموزشی را شرکت و پس از تایید دبیرخانه می‌توانند از تسهیلات موجود استفاده نمایند. برگزاری دوره‌های آموزشی کسب و کار در روستاها برای جوانان و توجواتان یکی دیگر از برنامه‌های مجموعه ما می‌باشد. نیروی کار موجود در روستاها اگر در سین ورود به بازار کار آموزش لازم را دریافت نمایند می‌توانند نیروی حرفه‌ای بوده و همیشه با سکونت در روستای خود و از طریق ایجاد شبکه‌های فعالیت در سطح منطقه درآمد پایدار داشته باشند.

مهمان نمودن فضای لازم برای انتقال دانش برندهای بین‌المللی، یکی دیگر از برنامه‌ها می‌باشد. علاقه بسیاری توسط برخی برندهای معروف در کشور وجود داشته اما فضا و شرایط لازم برای حضور آنها مهیا نمی‌باشد. مهیا ساختن شرایط حضور این برندها توسط شبکه بین‌المللی توسعه کارآفرینی دهکده مهر و فضای فیزیکی نیز توسط دبیرخانه ایجاد می‌گردد و جامعه بومی می‌تواند آخرین آموزش‌های مرتبط را بصورت مستقیم و بی‌واسطه دریافت نمایند. تولید دوره‌های آموزش آنلاین به زبان محلی یکی دیگر از برنامه‌های می‌باشد. جذابیت شرکت و حضور در دوره‌های آنلاین و فراگرفتن آموزش‌ها به زبان مادری می‌تواند بر کیفیت محصولات تولیدی و خدمات ارائه شده تأثیرات بسیار زیادی داشته باشد. این دوره‌ها قابلیت استفاده برای کودکان تا افراد کهنسال را داشته و به زبان ساده و کاربردی تهیه می‌گردد.

آموزش‌های قبل از استخدام راه دیگر برای ارتقای سطح دانش می‌باشد. افرادی که به‌عنوان مدیر منطقه‌ای و یا کارگزار با دبیرخانه همکاری می‌نمایند یا سیری کردن یک دوره مشخص می‌توانند عهده‌دار این سمت‌ها شوند و در طی این دوره باید بصورت پیوسته آموزش‌های لازم را از طریق همکاری با فرد ماهرتر دریافت نمایند. این موضوع می‌تواند دانشی پایدار و کاملاً موثق و مطمئن را در اختیار فرد بومی قرار دهد.

در آخر باید یادآور شویم آموزش در دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان در سطح یک معاونت مهم بوده و تمامی بخش‌های مهم دبیرخانه در طول فرآیند اجرای وظایف می‌بایست که برای ارتقای آموزش با همکاری این معاونت بپردازند. تمامی برنامه‌های تعریف شده با هدف استفاده کردن کردور گردشگری دیلمان بوده و بانداری اشتغال و درآمد را تضمین می‌کند.

زندگی نیز کمتر و کمتر شده است و مضرات این وضعیت مدیران کشور را با مشکلات ریشه‌ای مواجه نموده است. ناگفته نماند که در بعضی از سال‌ها قدم‌هایی برای ارتقای دانش جامعه روستایی برنامه‌ریزی و اجرا شده اما چون این برنامه‌ها همگام با رشد جهانی نبوده و بدون بومی‌سازی منتقل گردیده اثرات معکوس داشته است.

دانش آکادمیک به‌عنوان یکی از ارکان مهم در سطح کشور در طی سالیان گذشته مطرح بوده و همه افراد این فرصت را دارند در هر سطحی در دانشگاه‌ها شرکت نموده و به فراگیری دانش بپردازند اما این فرآیند نتوانسته است مهارت‌های جامعه بومی را آنچنان که به ارتقای معیشت منجر شود افزایش دهد زیرا فرآیند انتقال دانش منجر به افزایش مهارت باید بصورت کاملاً سیستماتیک و بنیوسه و بر اساس شناخت دقیق از باورهای آنها باشد.

در ۱۰ سال گذشته هر روزه بر میزان واحدهای آموزشی در سطح کشور اضافه شده است اما فقدان سیستمی ملی برای ارتقای وضعیت دانش هموطنان باعث شده نه تنها این موسسات نتوانند به صورت نسبی موفق باشند بلکه اقدامات جزیره‌ای در حوزه آموزش بیشتر شده است که کار را برای سیستماتیک نمودن این فرآیند سخت و سخت‌تر نماید. موضوع دیگری که در طی سالیان گذشته از آن غفلت شده است عدم توجه به تفاوت‌های فرهنگی موجود در سطح مناطق کشور بوده است که برنامه‌های آموزشی تدوین شده بدون توجه به فرهنگ مردم بومی بوده است و این عامل میزان پذیرش دانش جدید و استانداردهای لازم برای اجرایی شدن فعالیت‌های مبتنی بر دانش مخنط را کاهش داده است.

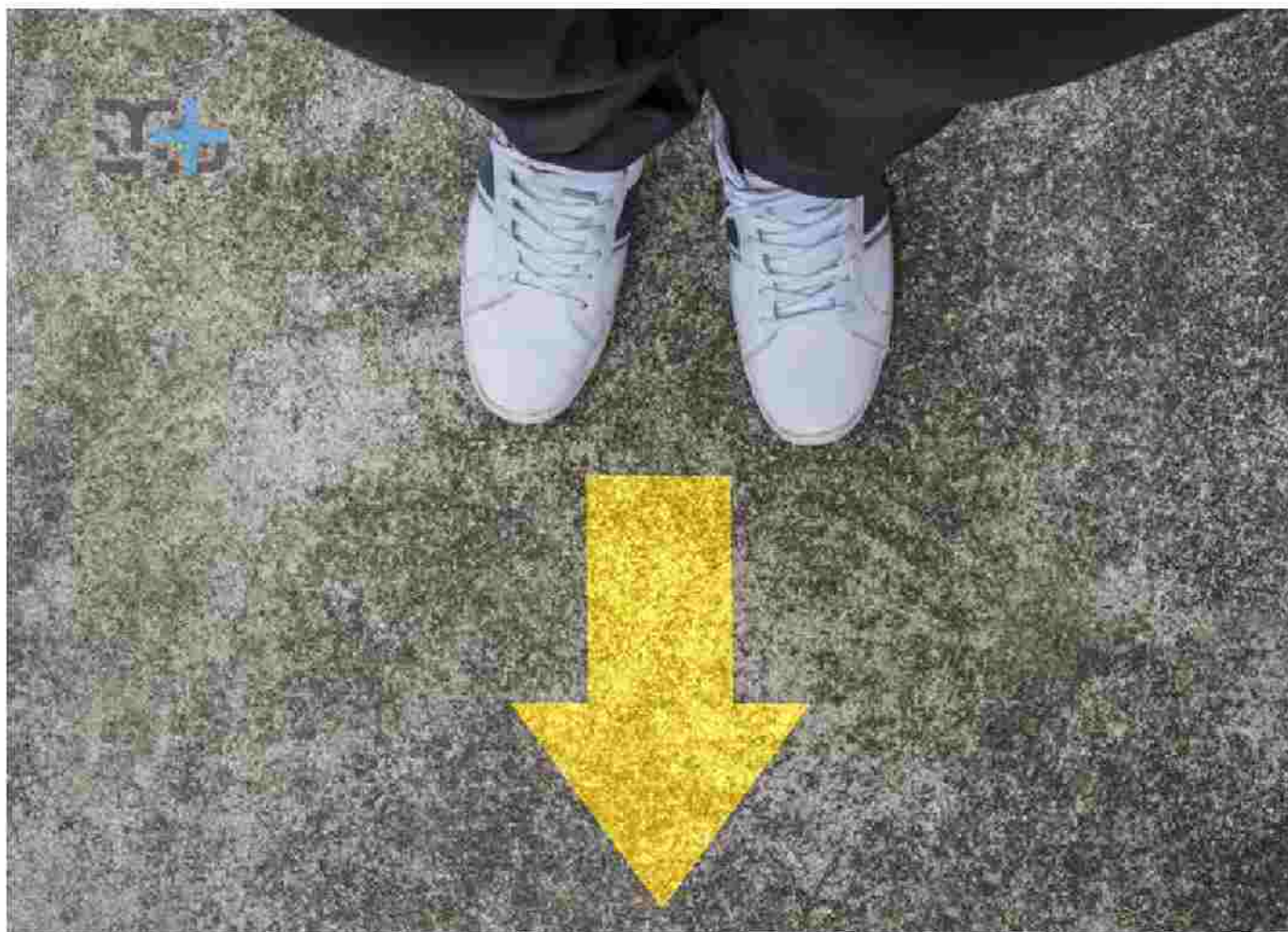
عائق شدن از آموزش‌های ضمن کار و یا گذراندن دوره‌های عملی همراه با دریافت آموزش یکی دیگر از مشکلات انتقال دانش برای جامعه بومی بوده است. آموزش‌های تئوریک چه در مدارس چه در دانشگاه‌ها و چه در سطح موسسات آموزشی بالای جان بازار حرفه‌ای در سطح کشور بوده و اصولاً آموزش‌های لازم برای بازار کار بسیار بی‌کیفیت می‌باشد. مشکل دیگری که باید به آن اشاره داشته باشیم عدم تربیت مدرسان باانگیزه و آشنا به اصول حرفه‌ای انتقال دانش در سطح کشور می‌باشد که تعداد مدرسان در مقابل نیازهای فراوان جامعه بسیار محدود بوده و باید برای حل این مشکل راهکارهای ملی داشته باشیم.

عدم نمونه‌سازی اولیه یکی دیگر از مشکلات آموزش در سطح کشور می‌باشد. مردم جامعه ما همیشه نسبت موضوعاتی که خود مشاهده نمایند میزان پذیرش بیشتری داشته و فرآیند انتقال دانش و استانداردهای بین‌المللی نیز راحت‌تر می‌باشند. این موضوع در خصوص موضوعاتی که جدیدتر باشند می‌تواند نقش چشمگیری در تغییر سطح دانش مردم بومی داشته باشد.

عدم داشتن نگاه زنجیره‌ای و فرآیندی به دانش نیز یکی از بزرگترین مشکلات می‌باشد. بسیاری از موسسات و نهادهای ملی درگیر بدون اینکه به این زنجیره واقف باشند خیلی سریع دنبال تغییر رفتار می‌باشند درحالی‌که تغییر رفتار باید ابتدا پس از تغییر دانش و سپس تغییر نگرش صورت گیرد و اگر این فرآیند بدون پشت سرگذاشتن بله‌های ابتدایی رخ دهد می‌تواند قدم‌های بعدی را نیز بدون نتیجه بگذارد. اگر بخواهیم مشکلات موجود در بخش آموزش جامعه را بشماریم باید صفحه‌ها نوشت اما هر یک از ما به نوبه خود باید تلاش کنیم سطح و کیفیت آموزش در سطح کشور را بهبود داده و برای ارتقای دانش موجود بکوشیم. یکی از رسالت‌های دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان نیز همین موضوع می‌باشد که در ادامه به بیان روش‌های اجرایی تحقق این هدف می‌پردازیم.

یکی از روش‌های دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان برای ارتقای سطح آموزش، برگزاری کلاس‌های آموزشی با همکاری یونیدو (سازمان توسعه صنعتی ملل متحد) می‌باشد. افراد حاضر در این دوره‌ها پس از گذراندن دوره آموزشی مدرک معتبر از سازمان توسعه صنعتی ملل دریافت می‌نمایند که قابلیت ارائه در بالاترین مراجع را دارد. برگزاری دوره‌های مهارت‌آموزی متناسب با فعالیت‌های در حال اجرا در طول مسیر کردور گردشگری دیلمان یکی دیگر از برنامه‌های این دبیرخانه می‌باشد. بسیاری از کسب و کارهای حال حاضر به شکل نامطلوب در حال ارائه خدمت می‌باشند و استانداردهای آنها از طریق دریافت دوره‌های آموزشی می‌تواند به ارتقای استانداردهای ارائه خدمات کمک نماید.

تعریف دوره‌های آموزشی و برگزاری این دوره‌ها قبل از اجرای فعالیت نیز یکی دیگر از برنامه‌های پیش‌بینی شده است. بسیاری از افراد اقدام به دریافت تسهیلات و شروع کار مشخص می‌نمایند فارغ از اینکه این کسب و کار اگر پایدار باشد نیاز

موانع توسعه کسب‌وکار کوچک در روستاها

کلید حل این مشکل نگرینست. از شناخته شده‌ترین راهبردهای توسعه روستایی، توسعه کسب‌وکارهای کوچک و فرصت‌های مربوط به آن در زمینه کارآفرینی، کارآفرینی سبز است که به عنوان یک راهبرد اجرایی در دستور کار دولت یازدهم قرار گرفته است. مکان‌های تولید ثروت برای روستاییان در بیشتر روستاها مناظر طبیعی، سرچشمه و منابع آبی، آثار و بناهای بسیار قدیمی و تاریخی به یادگار مانده است که درختان کهنسال چنار، بفته‌ها و امامزاده‌ها از این جمله‌اند. استفاده از این ویژگی‌های اقلیمی در مسیر توسعه کسب‌وکار کوچک می‌تواند ارزش افزوده قراولانی را در سطح روستاها ایجاد کند. نمونه‌های متعددی در سطح روستاهای کشورمان وجود دارند که توانسته‌اند از طریق ظرفیت‌های گردشگری، صنایع دستی، ایجاد کارگاه‌های کوچک قرشاقی و... اقدام به تولید محصولات مورد نیاز خود کنند. مطالعه شیوه‌های کاشت، داشت و برداشت محصول، شیوه‌ها و آداب و رسوم حاکم بر استفاده

است تا با استفاده از ظرفیت‌های پایان‌یاب‌پذیر این نوع کسب‌وکار به نتایجی چون افزایش درآمد و ارتقای رفاه روستاییان و همچنین کاهش مهاجرت به شهرها دست پیدا کرد. با چنین چشم‌اندازهایی است که دامنه ارزیابی‌های این صفحه را به بهانه روز ملی روستاییان و عشایر به موضوع کلیدی توسعه کسب‌وکار کوچک در روستاها می‌کشیم تا در پایان و از دل خاکستر بحث، تصویری از این موضوع نمایان شود.

کارآفرینی سبز در روستاها

یکی از مهم‌ترین مشکلات موجود در روستاها نبود کار و اشتغالزایی و کارآفرینی در جامعه روستایی است. مطمئناً کشاورزی دیگر جوابگوی حجم بالای متقاضیان کار در روستا نیست و ایجاد زمینه‌هایی برای اشتغالزایی و کارآفرینی در روستاها امری لازم و ضروری است. با توجه به اینکه صنعتی کردن مناطق روستایی همواره مورد توجه برنامه‌ریزان توسعه روستایی است، لذا می‌توان از صنعت به عنوان

رئیس‌جمهوری در همایش امسال روز ملی روستاییان و عشایر به نکات جالب توجهی درباره بحث توسعه روستایی اشاره کرد که با بررسی آنها می‌توان به ابدا و زوایای تازه‌تری از چالش‌هایی که پیش‌روی رشد روستایی کشورمان وجود دارد، رسید. روحانی با اشاره به چالش بیکاری در روستاها یکی از برنامه‌های دولت را ایجاد بیش از ۷۰ هزار شغل در محدوده روستاهای کشور تا پایان موعد فعالیت‌های دولت یازدهم عنوان کرد. اما پرسشی که با این مقدمات به اذهان عمومی خطور می‌کند آن است که دولت با استفاده از چه مدل‌هایی قصد دارد، دامنه برنامه‌های اشتغالزایی خود را به محدوده روستاها بکشد؟ واقعیت آن است که در شرایط کنونی و با وضع موجود روستاها، نمی‌توان به دنبال ایجاد صنایع عظیم و کارنل‌های بزرگ در روستاها رفت زیرا عملاً زیرساخت‌های لازم برای ایجاد این نوع صنایع وجود ندارد و از جنبه‌های گوناگون نیز صحیح و مقرون به صرفه نیست. در نتیجه صنایع کوچک بهترین انتخاب برای صنعتی کردن روستاها

مطالعه شیوه‌های کاشت، داشت و برداشت محصول، شیوه‌ها و آداب و رسوم حاکم بر استفاده از منابع آب برای آبیاری، تولیدات صنایع دستی، همبازی و کمک به یکدیگر، مطالعه جشن‌ها و مراسم، نوع پوشش، لباس و بازی‌ها و مسابقات محلی از موضوعاتی است که برای گردشگران و محققان داخلی و خارجی بسیار جالب و جذاب خواهد بود و می‌توان با استفاده از ویژگی‌های روستایی اقدام به بازاریابی آنها کرد.

شرایط خدمات‌رسانی بهتر را فراهم کنند.

اشتغالزایی موثر در روستاها

عباسعلی مرادی یکی از ساکنان روستای زعفرانیه در سوجنای استان البرز که سال‌ها در قالب تعاونی‌های روستایی به عرضه محصولات کشاورزی‌اش به شهرهای مختلف اقدام می‌کند در جریان گفت‌وگویی با اشاره به مطالباتی که روستاییان از دولت دارند، می‌گوید: «اشتغالزایی و توسعه کسب‌وکار کوچک در روستاها به ویژه برای زنان روستایی و عشایری اغلب کم هزینه بوده و هزینه چندانی برای دولت ندارد، گسترش تعاونی‌های زنان روستایی برای ایجاد شغل و درآمد در روستاها ضروری است و باید این مهم در دستور کار مدیران به‌ویژه مدیران مرتبط با بخش تعاون قرار گیرد. بسیاری از کارهایی که یک زن روستایی یا عشایری می‌تواند انجام دهد و اتفاقاً درآمد خوبی هم برایش دارد نیازمند اعتبارات و بودجه آن‌جایی نیست و می‌توان با مدیریت کردن این موضوع، گام‌های اساسی در این خصوص برداشت.» مرادی با اشاره به اینکه هم‌سرش هم در زمینه تولید برخی صنایع دستی و قالبیافی فعالیت دارد، ادامه می‌دهد: «کسانی که در روستا ریشه دارند، دوست ندارند که روستا را رها کرده و برای گذران معیشت به شهرها بروند. اما موضوع بیکاری جوانان و زنان در روستاها گاهی اوقات باعث می‌شود تا جابه‌جایی جز مهاجرت برای روستاییان باقی نماند.» این کشاورز ساکن در روستا در پایان

از منابع آب برای آبیاری، تولیدات صنایع دستی، همبازی و کمک به یکدیگر، مطالعه جشن‌ها و مراسم، نوع پوشش، لباس و بازی‌ها و مسابقات محلی از موضوعاتی است که برای گردشگران و محققان داخلی و خارجی بسیار جالب و جذاب خواهد بود و می‌توان با استفاده از ویژگی‌های روستایی اقدام به بازاریابی آنها کرد.

جذابیت‌های گردشگری عشایری

توسعه کسب‌وکار عشایری هم در کنار موضوع رشد روستایی باید مورد توجه برنامه‌ریزان و تصمیم‌سازان قرار بگیرد. برگزاری تورهای روستاگردی، سازماندهی خانه‌های شخصی و استیجاری مناطق عشایری و روستایی، شناسایی جاذبه‌ها و ظرفیت‌های گردشگری و معرفی و شناسایی رشته‌های صنایع دستی، تشکیل ستاد جذب گردشگر خارجی به شهرها، تشکیل تعاونی‌های تولید و عرضه محصولات کشاورزی، راه‌اندازی کارگاه‌های صنایع دستی و... بخشی از ظرفیت‌هایی است که می‌توان از آن برای بهبود فضای کسب‌وکار روستایی استفاده کرد.

یکی از مزیت‌های بی‌چون و چرای توسعه گردشگری روستاها و مناطق عشایرنشین، هویت‌بخشی جدید به روستاییان است که در نتیجه با افزایش درآمدزایی از مهاجرت به شهرها خودداری می‌کنند و با ماندن در روستاها نه تنها روستاها را آباد می‌کنند و این فرصتی است برای برنامه‌ریزان تا

یکی از مهم‌ترین مشکلات فعلی عدم تضمین یا مکانی برای فروش محصولات زنان روستایی است. توجه به زنان عشایری کم است و بیشتر برنامه‌ها در مورد زنان روستایی است، مسائل مربوط به زنان عشایری باید جداگانه بررسی شود، زیرا در این حوزه حساسیت‌های بیشتری وجود دارد. مدیران باید به روش‌های مختلف از اشتغالزایی و تولیدات زنان روستایی و عشایری حمایت کنند.

از دولت می‌خواهد که فکری به حال بیکاری جوانان روستایی کند، چرا که بدون حضور جوانان، آینده‌ی در روستاها وجود نخواهد داشت.

تضمین خرید تولیدات روستایی

زنان به‌ویژه زنان روستایی از ذوق و استعداد بالایی برخوردار هستند. تضمین خرید محصولات تولیدی روستاییان از کارهای مهمی است که دولت یازدهم نشان داده برای آن برنامه دارد و طی سال‌های اخیر با افزایش دامنه‌های خریدهای تضمینی تلاش کرده تا امنیت لازم برای توسعه فعالیت‌های روستایی را در دستور کار قرار دهد. به‌گونه‌ی که با ساخت بازارچه‌های محلی و نمایشگاه‌ها، محلی مناسب برای فروش محصولات آنها به قیمت مناسب به وجود آمده است.

در کنار این موضوع سایر نهادهای سازمان‌ها و ارگان‌های مسئول نیز باید ساخت بازارچه‌های محلی فروش محصولات روستاییان را در دستور کار خود قرار دهند. یکی از مهم‌ترین مشکلات فعلی عدم تضمین یا مکانی برای فروش محصولات زنان روستایی است. توجه به زنان عشایری کم است و بیشتر برنامه‌ها در مورد زنان روستایی است. مسائل مربوط به زنان عشایری باید جداگانه بررسی شود، زیرا در این حوزه حساسیت‌های بیشتری وجود دارد. مدیران باید به روش‌های مختلف از اشتغالزایی و تولیدات زنان روستایی و عشایری حمایت کنند. استفاده از محصولات تولیدی در روستاها به‌ویژه محصولات صنایع دستی برای اهدای جوایز توسط مدیران، گسترش آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در روستاها،

برگزاری همزمان کلاس‌های بهداشتی و احکام برای زنان روستایی، ایجاد بانک اطلاعاتی زنان روستایی و عشایری و برگزاری نمایشگاه عرضه محصولات روستایی از جمله پیشنهادات است.

مشاغل خانگی فرصت طلایی

یکی دیگر از قطعات مهم بازار توسعه روستایی سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای است که می‌تواند با برنامه‌ریزی و آموزش‌های فنی و حرفه‌ای در مناطق کمتر توسعه‌یافته و محروم در جهت رشد و پیشرفت روستاها تلاش کند.

آموزش‌های خاص کشاورزی، روستایی و عشایری، آموزش راهاندازی کسب‌وکار کوچک در روستاها، ارائه آموزش‌های کوتاه‌مدت و قطب‌بندی کشاورزی برای هدفمندی آموزش‌های کشاورزی می‌تواند از جمله برنامه‌های سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای در توسعه روستاها قلمداد شود.

یکی از چهره‌هایی که با توجه به حوزه مسئولیتش، می‌تواند در زمینه بحث توسعه کسب‌وکار در روستاها اظهارنظر کند اسماعیل زبارتی نصرآبادی، مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه روستایی سازمان شهرداری‌ها و دهیاری‌ها است. نصرآبادی با اشاره به اهمیت بحث توسعه کسب‌وکار کوچک در روستاها می‌گوید: «در حوزه تامین و توسعه زیرساخت‌های کسب‌وکار، اقدامات مناسبی انجام شده است اما با وجود تلاش‌های صورت‌گرفته همچنان شاهد مهاجرت از روستاها هستیم که به امری نگران‌کننده تبدیل شده است. لازم است دهیاران برای توسعه اقتصادی روستاها و جلوگیری از مهاجرت جوانان و نوجوانان روستایی به

شهرها برنامه‌ریزی‌های کاربردی تدوین کنند». وی این مهاجرت را ناشی از عدم رونق اقتصادی و کسب‌وکار عنوان کرده و ادامه داد: «خستین گام در حوزه ماندگاری روستاییان توجه به توسعه کارآفرینی است که شرکت‌های تعاونی دهیاری‌ها به همین خاطر در کشور تاسیس و فعال شده است.» وی با اشاره به وجود ۳۲ هزار دهیاری در سطح کشور گفت: «اگر بخواهیم این تعداد دهیاری را مجهز به خدمات، تجهیزات و منابع انسانی مورد نیاز توسعه کسب‌وکار کنیم قطعاً موفق نمی‌شویم و شرکت تعاونی دهیاری‌ها با زوری کارکردی ما در این حوزه هستند.» مدیرکل دفتر برنامه‌ریزی و مدیریت توسعه روستایی کشور هدف از تاسیس این شرکت تعاونی‌ها را تجمع قدرت دهیاری‌ها، افزایش توان مالی، صرفه‌جویی و کمک به توسعه پایدار عنوان کرد که در حال حاضر ۱۲ ساله شده‌اند.

وی افزود: «در این مدت موفق به تامین ۵۰ درصد کل ماشین‌آلات و تجهیزات مورد نیاز روستاییان شدیم که در اختیار تعاونی روستایی قرار داده شد و علاوه بر آن این تعاونی‌ها موفق به ایجاد بیش از ۳ هزار شغل مستقیم در کشور شده‌اند و حجم انبوهی از اقدامات عمرانی توسط دهیاری‌ها مانند مدیریت پسماند انجام گرفته است.» با عبور از این موضوعات نکته‌ی که در بحث توسعه روستایی نباید فراموش کرد، قرار گرفتن توسعه پایدار روستایی در ذیل توسعه کلان کشور است. به عبارت روشن‌تر اگر ساختار برنامه‌ریزی شده‌ی برای توسعه کسب‌وکار در سطح کلان کشور وجود داشته باشد، روستاها نیز می‌توانند با استفاده از این راهکارهای تدارک دیده شده، گلم معیشت خود را از دریای کسب‌وکار کوچک و متوسط بیرون بکشند.

کامفار؛ نرم افزار ارزیابی و تحلیل فرآیند مالی پروژه‌های سرمایه‌گذاری

| به قلم: اشکان کرملانی فرا |
| موسس و مدیر گروه مطالعات سرمایه‌گذاری های صنعتی |
| COMFAR.org |

خواهد داشت که تاثیر تعییرات نکی و یا همزمان ترکیبی از اجزای پروژه را بر روی نتایج، تحلیل و بررسی کرد. بر این اساس، میتوان چندین سناریوی ممکن را که بر مبنای افزایش - کاهش هزینهها و درآمدهای بخشهای مختلف پروژه تعریف میشوند، طراحی کرد و نتایج مربوط به هر یک را در کنار سناریوی اصلی مشاهده کرد.

عدم ثبات و ناپایداری شرایط محیطی که عمدتاً خارج از کنترل صنعتگران است، اهمیت پرداختن به سناریوهای احتمالی را افزایش میدهد تا از این طریق، فضای تصمیمگیری در مرحله ارزیابی پروژه شفافتر گردد و به این ترتیب ابعاد مختلف ریسک در پروژه به وضوح ارائه شود، چراکه یکی از معیارهای مهم ارزیابی و اولویتبندی پروژهها، میزان حساسیت آنها به تعییرات منفی در فرضیات پیشینی شده است. بدین معنی که گاهی ممکن است پروژههای که در سناریوی مبنا، جذابترین نتایج را در بین کلیه پروژههای مورد بررسی سازمان دارد، حساسیت بالایی نسبت به افزایش اندک در هزینههای برآورد شده داشته باشد، در صورتی که پروژههای با اولویت پایینتر، همچنان نتایج مشابه نتایج سناریوی مبنای خود داشته باشند و قابلیت بالایی در جلب اعتماد سرمایهگذار از خود نشان دهند.

پیشترها: باید در نظر داشت که برآورد هزینهها و درآمدهای پروژه، پیشتر ترسیم فرآیند مالی و تحلیل آن میباشد. بر این اساس، اعتبار نتایج محاسبات و تحلیلهای نرم افزار کامفار نیز، در گرو صحت و دقت برآوردهای صورت گرفته درخصوص تقاضای بازار هدف و نیازمندیهای فنی اجرای پروژه است که گامهای اصلی در فرآیند مطالعات امکانسنجی پروژههای صنعتی هستند. در حقیقت، جهت محاسبه و تحلیل شاخصهای مالی یک پروژه، انجام مطالعات بازار با هدف پیشبینی تقاضا در بازار هدف که پایبند میزان درآمد پروژه خواهد بود و همچنین مطالعات فنی به منظور برآورد نیازمندیهای اجرای پروژه در دو فاز ساخت و تولید، به عنوان پیشتر ورود به بخش مطالعات مالی پروژهها مطرح هستند.

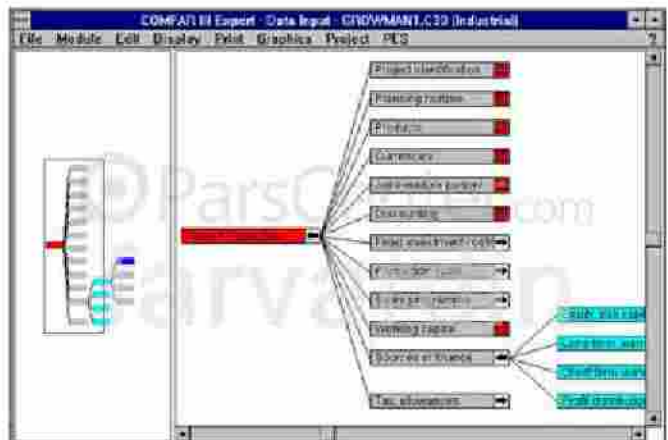
نکات مهم: با وجود عدم وجود بیجدیگیهای کاربری در محیط نرمافزار، اما مواردی چون تعریف دقیق منابع مالی مورد نیاز پروژه بر اساس جدول Cash Flow، تعیین صحیح فازهای ساخت و تولید پروژه متناسب با جایگاه سرمایهگذار در رنجبره کامل صنعت مورد بررسی، تعیین درست هزینه تامین سرمایه و تحلیل صحیح نتایج خصوصاً در حین مقایسه پروژههای یا ساختارهای متفاوت، بسیار مهم و حائز اهمیت میباشد.

جمععبندی: با وجود اینکه همواره نرمافزارها به عنوان یک ابزار کمیکی، میزان سرعت، دقت و کیفیت محاسبات را در فرآیند مطالعات افزایش میدهند، اما نباید فراموش کرده که این ابزارها صرفاً زمانی میتوانند مفید واقع شوند که سایر بخشهای فرآیند نیز به درستی اجرا شوند و دادههای ورودی نرمافزار دارای اعتبار کافی باشند. در نهایت نیز، تاکید بر این نکته ضروری به نظر میرسد که کاربر نرمافزار کامفار به عنوان یکی از اعضای تیم مطالعات امکانسنجی پروژههای سرمایهگذاری، نه تنها میبایست بر ساختار نرمافزار اشراف کافی داشته باشد، بلکه داشتن تسلط کافی بر مفاهیم و تعاریف شاخصهای مالی و داشتن درک صحیح از ارتباط بین متغیرها نیز برای او کاملاً حیاتی است.

مقدمه: با وجود اینکه هدف بسیاری از پروژههایی که پیوسته در مناطق مختلف دنیا تعریف و اجرا میشوند، فراتر از اهداف مالی است و به منظور توسعه فرهنگی، زیرساختی، اجتماعی، رفاهی و ... توسط دولتها طراحی و برنامهریزی میشوند، اما معیار تصمیمگیری در خصوص پذیرش یا رد عمده پروژههایی که در بخش خصوصی ارزیابی میشوند، شاخصهای مالی یا به بیان سادهتر، پتانسیل درآمدزایی پروژه، متناسب با حجم سرمایهگذاری مورد نیاز آن است. البته این مسئله محدود به پروژههای بخش خصوصی نیست و در بسیاری از پروژههای دولتی نیز، اهداف مالی، در لیست دستاوردهای مورد انتظار حاصل از اجرای پروژه به چشم میخورند.

بنابراین، شناسایی، یادگیری و بهرهگیری از ابزارهایی که در حوزه ارزیابی و تحلیل مالی پروژهها کاربرد دارند، امری ضروری و مهم به نظر میرسد و آن را میتوان به عنوان یکی از نیازمندیهای اصلی کارشناسان و مدیران تصمیمگیرنده در شرکتها و سازمانهای تولیدی و خدماتی دانست.

معرفی: نرم افزار کامفار (COMFAR : Computer Model for Feasibility Analysis and Reporting) که توسط سازمان توسعه صنعتی ملل متحد (UNIDO)، طراحی و منتشر شده است، مدلی جهت محاسبه و تحلیل شاخصهای مالی پروژهها و طرحهای سرمایهگذاری در کلیه حوزههای صنعت، معدن و خدمات است که به عنوان ابزار تخصصی مطالعات مالی در فرآیند امکانسنجی پروژههای صنعتی مورد استفاده قرار میگیرد. از جمله قابلیتهای این نرمافزار میتوان به مواردی چون سادگی کاربری، نظاممند بودن، تنوع جداول و نمودارهای خروجی و ساختار جامع آن اشاره کرد که به سادگی میتوان هر پروژههای را در هر حوزههای از صنعت (اعم از تولیدی یا خدماتی) در آن تشریح و تحلیل نمود. از دیگر مزایای کاربردی نرمافزار کامفار، قابلیت تحلیل حساسیت پروژهها نسبت به تغییرات پارامترهای ورودی مسئله است. بدین معنی که پس از محاسبه شاخصهای مالی برای سناریوی اصلی پروژه که بر اساس محتملترین حالت قابل پیشبینی برای هر یک از آیینهای موجود در هزینهها و درآمدهای پروژه پایهبرری شده است، این امکان وجود

اهمیت آموزش در توسعه پایدار گردشگری

آیه‌فلم: علیرضا کتوانگرد

برخی کشورها، ESD توسط افراد خارج از جامعه شکل می‌گیرد. در این موارد، مفهوم و مفاد ESD توسط وزارتخانه‌هایی مثل محیط‌زیست یا سلامت تعیین شده و به دانشجویان ارائه می‌شود.

برنامه‌های آموزشی، گردشگران را تشویق می‌کند تا نتایج و اثرات زیست‌محیطی و اجتماعی فعالیت‌هایشان را در نظر گرفته و تعدیلی خود را همبر و اخلاقی در رفتارهای شخصی خود به‌کارگیرند. آموزشی که برای تشویق گردشگران به اتخاذ رویه‌های کم اثر طراحی شده، پاسخ‌مندی مناسب‌تر، راحت‌تر، و غیرمستقیم‌تری برای کاهش اثرات یا بهبود تجربه گردشگر است.

آموزش گردشگران، به‌شدت مورد علاقه بازدیدکنندگان مناطق حفاظت شده است که علت آن، سطح بالای

دارد و گزینه جامعه روی آن سرمایه‌گذاری نمی‌کند. آموزش برای توسعه پایدار سعی دارد تا دنیا را برای نسل حاضر و آینده، بیشتر قابل زیستن کند. لازمه این کار، بالا بردن دانش و مهارت مردم برای آموزش مادام‌العمر است. تا بتوانند راه‌حل‌های جدیدی برای مسائل زیست‌محیطی، اقتصادی و اجتماعی خود بیابند.

برخلاف عموم حرکت‌های آموزشی، آموزش برای توسعه پایدار (ESD)، ابتدا توسط افراد خارج از جامعه آموزش مطرح شد. در واقع، یکی از عوامل اصلی، مجامع سیاسی و اقتصادی بین‌المللی ملند سازمان ملل، سازمان توسعه و همکاری اقتصادی و سازمان ایالات آمریکا بودند. زمینی که مفهوم توسعه پایدار مورد بحث قرار گرفت و تنظیم شد، مسلم شد که آموزش، کلید پایداری است. هنوز در

عموماً اکوتوریسم راه عنوان شکل ایده‌آل بهبود حفاظت از محیط می‌دانند. در تعریف اکوتوریسم که سازمان اکوتوریسم ملی استرالیا ارائه داده است، تأکید بر جایگاه مهم آموزش و تفسیر دهنده می‌شود. استقبال زیاد مردم از اکوتوریسم، زمینه را برای فعالیت‌های آموزشی در مورد محیط ایجاد می‌کند.

آموزش برای توسعه پایدار

تفاوت مهمی میان آموزش درباره توسعه پایدار و آموزش برای توسعه پایدار وجود دارد. مورد اول درسی آگاهی دهنده یا بحثی تئوریک است؛ اما مورد دوم استفاده از آموزش به عنوان ابزاری برای دستیابی به توسعه پایدار است. در این دوران بحرانی، نیاز به چیزی فراتر از بحث تئوریک داریم. هر آموزشی هدگی

آموزش ابزاری کلیدی برای دستیابی به پایداری است. تفاوت مهم انواع جدید گردشگری (با اهداف پایداری) با گردشگری رایج و متداول، وارد کردن عنصر آموزش به فعالیت است. این بدین معنا نیست که برای پایداری بودن، لازم است مراتب بالای دانشگاهی کسب شود، بلکه کفایت یکی از اهداف فعالیت، این باشد که فرد درک بهتری از نحوه کار محیط طبیعی و لسانی پیدا کند، حتی اگر این هدف ذکر نشده، ساده‌ترین بروشور حاوی اطلاعات برای گردشگران می‌تواند شاهدهی از درون‌داد آموزشی و نمایی واقعی برای هدف قرار دادن پایداری باشد. گردشگری پایدار این امکان را ایجاد می‌کند که افراد یک محیط حفاظت شده را دیده و با آن ارتباط برقرار کنند، بدون آن که منابع را از بین برده یا متضرر کنند.

آموزش گردشگران، به شدت مورد علاقه بازدیدکنندگان مناطق حفاظت شده است؛ که علت آن، سطح بالای تحصیلات و ارزش زیادی است که برای مناطق حفاظت شده قائلند. برنامه‌های آموزشی می‌توانند با ایجاد تحسین بیشتر نسبت به منطقه شامل رفتار، تجربه و ارزش‌های مناسب، تجربه فرد را بهبود بخشند

یکی از برنامه‌های آموزشی ارائه تفسیر مبتنی بر سایت است که بر رفتار گردشگران اثر می‌گذارد. تفسیر، فعالیتی آموزشی است با هدف روشن کردن معانی و روابط، از طریق استفاده از اشیا اصیل و تجربیات دست اول و رسانه‌های گویا به جای ارائه خشک و خالی اطلاعات واقعی

می‌گیرند و از نظر ذهنی با مسائل زیست محیطی درگیر می‌شوند. نمایشگاه‌ها و مراکز علمی افراد را وا می‌دارند تا نه تنها مصنوعات باستانی، بلکه پدیده‌های علمی و مسائل رایج اجتماعی را مورد توجه قرار دهند. مثلاً در موزه پلورهاوس سیدنی، نمایشگاهی برپا شده که با اشیا کارهای هنری، فیلم و وسایل تعاملی، ارزش‌ها و طرز تلقی‌های در حال تغییر جامعه نسبت به محیط را نشان دهند. مثلاً یک برنامه تعاملی روی یک صفحه تاج اسکرین بزرگ اجرا می‌شود که با پاسخ به سوالات، نشان می‌دهد رد پای اکولوژیکی فرد چقدر است!

گردشگری یادار: افراد می‌توانند یک محیط حفاظت‌شده را دیده و با آن ارتباط برقرار کنند، بدون آن که منابع را از بین برده یا متضرر کنند.

طرز تلقی و رفتارها دارد. در آموزش غیر رسمی، ذهن هیچ‌گونه مقیوسیتی نسبت به یادگیری ندارد؛ لذا جذب بیشتری انجام می‌شود. زمینه‌های آموزشی غیررسمی که موجب توسعه رفتارها و طرز تلقی‌های پایدار می‌شود عبارتند از:

رویارویی با طبیعت: مثلاً در باغ وحش یا آکواریوم، دانش، درک و آگاهی افراد نسبت به مسائل پایداری بیشتر شده. افراد رفتارها و طرز تلقی‌های خود را مورد بازبینی قرار می‌دهند. حتی مطالعات نشان می‌دهد که بعد از مواجهه با طبیعت، خود افراد از طرفداران محیط زیست شده‌اند.

گردش‌های علمی مدارس: با بردن بچه‌ها به پارک‌های ملی و سایر مناطق طبیعی، بچه‌ها آنچه تئوریک یاد گرفته‌اند، را در مثال‌های روزمره به‌کار

گردشگر را تیز افزایش می‌دهد.

در نهایت برنامه‌های آموزشی اثربخش می‌توانند:

اثرات منفی فردی و جمعی بر منابع و تجربیات را کاهش دهند. به حفظ منابع و شرایط اجتماعی در حد قابل قبولی کمک کنند. نیاز به مدیریت سایت و فعالیت‌های قانون‌گذاری مانند محدود کردن استفاده از مناطق حساس به لحاظ زیست محیطی، را کاهش دهند. بخشی اساسی از برنامه‌های پایداری گردشگری را تأمین کنند.

آموزش غیررسمی

افراد در آموزش‌های غیررسمی زمان کمی را صرف می‌کنند اما تحقیقات نشان می‌دهد که چنین تجربه‌ای اثر مهمی در

تحصیلات و ارزش زیادی است که برای مناطق حفاظت شده قائلند. برنامه‌های آموزشی می‌توانند با ایجاد تحسین بیشتر نسبت به منطقه شامل رفتار، تجربه و ارزش‌های مناسب، تجربه فرد را بهبود بخشند.

یکی از برنامه‌های آموزشی، ارائه تفسیر مبتنی بر سایت است که بر رفتار گردشگران اثر می‌گذارد. تفسیر، فعالیتی آموزشی است با هدف روشن کردن معانی و روابط، از طریق استفاده از اشیا اصیل و تجربیات دست اول و رسانه‌های گویا به جای ارائه خشک و خالی اطلاعات واقعی. از دهه ۱۹۸۰، تفسیر، روش مدیریتی رایج در حرقه مدیریت پارک بوده است. تفسیر یک موقعیت برنده-برنده برای مدیریت و گردشگران ایجاد می‌کند، چون علاوه بر حفظ محیط، لذت

فرصت‌های گردشگری مذهبی

به‌قلم: سخاد کوجک‌نیا

را از سفرهای مکرر باز نمی‌دارد. در اول باید به این نکته اشاره کرد که «گردشگری مذهبی» را نمی‌توان با کلمه‌ی «زیارت» جایگزین کرد. در زیارت شما به قصد زیارت به مکان مقدس مذهبی دین خود می‌روید. برای مثال شیعیان به قصد زیارت و انجام اعمال مذهبی به حرم امام رضا (ع) در مشهد می‌روند. اما در گردشگری مذهبی ممکن است یک مسلمان برای بازدید از کلیسای تاریخی به شهر دیگری سفر کند. در گردشگری مذهبی هدف از سفر صرفاً زیارت و انجام اعمال مذهبی نیست و طیف گسترده‌تری از سفرهای مذهبی را شامل می‌شود. برای مثال حضور در کنفرانس مذهبی، رویدادهای فرهنگی - مذهبی و اجرای کنسرت موسیقی مذهبی جز گردشگری مذهبی محسوب می‌شوند.

پس با این حساب در گردشگری مذهبی ۲ نوع گردشگر وجود دارد: یکی زائران یا کسانی که هدفشان از سفر فقط انجام امور مذهبی است و زمان دقیق و مدت اقامت آن‌ها در مقصد، به اوقات فراغتشان بستگی ندارد. و دیگری گردشگر مذهبی است که صرفاً به‌خاطر زیارت سفر نمی‌کند و ممکن است در این سفر علاوه‌بر انجام امور مذهبی و زیارت، از مکان‌های غیر زیارتی و تفریحی نیز بازدید کند اما اولویت اول سفر آن‌ها زیارت است.

همچنین گردشگری مذهبی از نظر مخاطبان آن نیز به دو دسته تقسیم می‌شود

دسته‌ای که از اماکن مذهبی دین خود بازدید می‌کنند

صنعت بزرگ گردشگری شامل بخش‌های مختلفی می‌شود که یکی از مهم‌ترین آنها Religious tourism یا «گردشگری مذهبی» است. تمامی ادیان و مذاهب در سراسر جهان اماکن، آثار، سنت‌ها و مراسم‌های مذهبی مختلفی دارند که به یکی از جاذبه‌های مهم گردشگری آن‌ها تبدیل شده است. در این میان دین اسلام و مسلمانان نقش به‌سزایی در این شاخه از گردشگری دارند. مراسم حج، زیارت اماکن مقدس و وجود مراسم‌های عزاداری یا جشن‌های مذهبی مسلمانان از بزرگترین رویدادهای گردشگری مذهبی در جهان هستند.

از چندین هزار سال قبل، سفر بخش جدایی‌ناپذیر تفریحات بشر است. در گذشته مفهوم سفر فقط به معنی رفتن به جایی دیگر برای خوش‌گذرانی بود اما با پیشرفت جوامع و تبدیل شدن سفر و گردش به «صنعت گردشگری» مفاهیم کلی جای خود را به دسته‌بندی‌های مختلف داده‌اند که هر کدام تعریف خاصی از مسافرت را ارائه می‌دهند. «گردشگری مذهبی» یکی از زیر شاخه‌های صنعت گردشگری است و از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این سفرها مختص مسلمانان نیست و پیروان ادیان دیگر نیز با توجه به اعتقادات مذهبی و آثار و بقایای دین خود، به سفرهای مذهبی می‌روند. امروزه گردشگری مذهبی نیز وارد تجارت جهانی شده است و روز به روز پیشرفت می‌کند.

گردشگری مذهبی از قرن‌ها پیش در سراسر دنیا وجود داشته و قدمت آن به قدمت فرهنگ دینی تمامی ادیان است. در کل گردشگری مذهبی به سفرهایی اطلاق می‌شود که اصلی‌ترین هدف آن‌ها تجربه‌ی مذهبی باشد. ممکن است گردشگران مذهبی بارها به مکانی مذهبی بروند و یک بار رفتن به آن مکان، آن‌ها

گردشگری در دین اسلام از اهمیت زیادی برخوردار است و بیشتر از سایر ادیان به آن تاکید شده است. به همین دلیل به بررسی گردشگری مذهبی در میان ملت‌های مسلمان می‌پردازیم:

گردشگری مذهبی در کشورهای اسلامی

در سراسر جهان اماکن مقدس و مذهبی زیادی وجود دارد که متعلق به دین‌ها و مذاهب گوناگون است و کشورها از این اماکن کسب در آمد می‌تایند بطوری که در آمریکای شمالی، گردشگری مذهبی حدود ۱۰ میلیارد دلار از صنعت گردشگری را شامل می‌شود. هم‌تین سازمان جهانی گردشگری عداد گردشگران مذهبی در سرتاسر جهان را حدود ۳۰۰ میلیون نفر در سال تخمین می‌زند. اما با توجه به آموزه‌های دین اسلام، گردشگری مذهبی در میان مسلمانان پررنگ‌تر است. مسلمانان سراسر جهان در ماه ذی‌الحجه برای برگزاری قریضه حج تمتع، از صدر اسلام تاکنون هر ساله به مکه می‌روند یا شیعیان و محبان اهل بیت، برای زیارت خاندان پیامبر عازم ایران، عراق و سوریه می‌شوند، یا در کشورهای اسلامی دیگر مانند مصر و یمن مساجد وجود دارد که قدمت آن‌ها به صدر اسلام می‌رسد و گردشگران زیادی را به خود جذب می‌کند. در حال حاضر ۵۵ کشور جهان جز کشورهای اسلامی هستند که اغلب آن‌ها در خاورمیانه و قاره‌ی آفریقا واقع شده است. در سال ۲۰۱۳ سازمان جهانی گردشگری کشورهای عربستان، مصر و مراکش را در رتبه‌ی نخست جذب گردشگر خارجی در میان کشورهای عربی منطقه اعلام کرد. اماکن و آثار تاریخی مقدس و مذهبی مسلمانان حرف اول را در گردشگری مذهبی در جهان می‌زنند.

گردشگری مذهبی در ایران

ایران با قدمت چندین هزار ساله‌ی خود، آثار تاریخی و مذهبی بسیاری را در

دسته‌ی دوم کسانی هستند که از اماکن مذهبی ادیان دیگر دیدن می‌کنند. مکان‌های مذهبی، شامل زیارتگاه‌ها و اماکن مقدس از جاذبه‌های گردشگری هر کشوری هستند. گردشگری مذهبی تنها سفری است که موانع آب و هوایی تأثیری بر آن ندارد. در دیگر اشکال گردشگری شرایط جوی تأثیر به‌سزایی در انتخاب مقصد سفر دارند، تغییرات آب و هوایی تعداد گردشگران و بازدید شهرهای گردشگری را کم و زیاد می‌کند اما گردشگری مذهبی بر این تغییرات غلبه می‌کند. مردم به‌خاطر اعتقادات خود در هر شرایط سختی هم که باشد، دوست دارند سفر کنند. از دیگر نکاتی که گردشگری مذهبی را از دیگر سفرها متمایز می‌کند، نوع خدماتی است که به مسافران ارائه می‌شود. بسته به بافت اجتماعی، فرهنگی و عقیدتی گردشگران و شهر میزبان، تاسیسات اقامتی و پذیرایی از گردشگران ویژگی‌های خاص خود را دارد.

ویژگی‌های گردشگری مذهبی

گردشگری مذهبی ویژگی‌های خاص خود را دارد که در این جا به برخی از آن‌ها اشاره می‌کنیم:

۱. مکان‌های مذهبی و زیارتی جایی برای دیدار و ارتباط مردم با فرهنگ‌ها و مذاهب است.
۲. سفرهای مذهبی اثرات منفی زیست محیطی و فرهنگی - اجتماعی کمتری نسبت به سایر سفرها دارند که شاید این امر به‌دلیل آموزه‌های دینی و مکاتب مذهبی گردشگران باشد. اغلب گردشگران مذهبی افرادی آرام، صلح‌طلب و مطیع قانون هستند.
۳. تمامی افراد جامعه از هر قشر اجتماعی، چه فقیر و چه غنی می‌توانند به چنین سفرهایی بروند. پس گردشگری مذهبی مختص طبقه‌ی خاصی از جامعه نیست، تا جایی که در برخی از کشورهای در حال توسعه سفرهای مذهبی تنها فرصت سفر برای برخی طبقات اجتماعی است.
۴. افرادی که بیشتر تمایل دارند به سفرهای مذهبی بروند، اغلب در جستجوی معنویات بوده و زیاد تنوع طلب نیستند و سادگی را ترجیح می‌دهند.
۵. اغلب سفرهای مذهبی مانند سفر حج یا زیارت عتبات عالیات، به‌صورت دسته جمعی و گروهی است و کاملاً سازمان یافته است.
۶. اغلب در اماکن مذهبی و مقدس بازارچه‌هایی وجود دارد که در آن‌ها صنایع دستی قدیمی، طرح‌ها و تولیدات باستانی آن منطقه تهیه و عرضه می‌شود.
۷. سفرهای مذهبی اغلب فصلی هستند و در ایام خاصی از سال انجام می‌گیرد مانند سفر حج تمتع.
۸. گردشگری مذهبی جنبه‌ی سیاسی نیز دارد و به‌همین دلیل است که اماکن مذهبی و مقدس جز اماکن ملی کشورها قرار دارد و برای برپایی مراسم‌ها و جشن‌های ملی مورد استفاده قرار می‌گیرد.
۹. برخی از سفرهای مذهبی حالت اجباری یا تاکید دارند چون گردشگران در این سفر باید به اجرای فرامین مربوط به دین و آیین خود بپردازند. این امر سبب می‌شود پیروان آن دین، حتی برای یک بار به این سفر بروند. مثال بارز چنین سفرهایی، سفر حج تمتع مسلمانان است که بر مسلمانی که استطاعت مالی دارند این سفر بر او واجب می‌شود.

سفر و گردشگری از نگاه قرآن کریم

در بسیاری از آیات قرآن کریم بر سفر تاکید شده است و از انسان‌ها می‌خواهد به مسافرت بپردازند. در قرآن آیاتی وجود دارد که به‌طور مستقیم مردم را به سفر کردن دعوت می‌کند مانند آیه ۲۰ سوره عنکبوت، آیه ۴۲ سوره روم، آیه ۳۶ سوره نحل، آیه ۶۹ سوره تمل، آیه ۱۱ سوره انعام و آیه ۱۳۷ سوره آل عمران و در برخی موارد به‌شکل غیر مستقیم این امر را بیان می‌کند مانند آیه ۱۰۹ سوره یوسف، آیه ۹ سوره روم، آیه ۴۴ سوره قاطر، آیه ۲۱ سوره غافر و آیه ۱۰ سوره محمد قرآن بشر را به سفر کردن ترغیب می‌کند تا آثار گذشتگان را ببیند و عبرت گیرد، شکرگزار نعمت‌های خدا باشد، از مخلوقات و نعمات خدا به‌خداشناسی برسد، از رمز و راز آفرینش آگاه شود، در مورد مسائل مختلف و وضعیت گذشتگان تفکر کند، از سنت‌های گذشتگان آگاه شود، در سفر به تجارت و بازرگانی بپردازد و سرمایه و اقتصاد را به گردش درآورد و فرهنگ و علم و تمدن را به مردمان دیگر سرزمین‌ها انتقال دهد. با این اوصاف

اسلامی می‌توان به زیارتگاه «چک چک» در یزد، کلیسای واتک در اصفهان، «قره کلیسا» در آذربایجان غربی و «شمویل نبی» در ساوه اشاره کرد. یهودیان و پیروان آیین زرتشت نیز می‌توانند به اماکن مقدس موجود در ایران مانند «استرومردخای» در همدان و معابد و آتشکده‌های زرتشتیان در یزد سفر کنند.

گردشگری مذهبی در مسیر گردشگری دیلمان

با توجه به پیشینه تاریخی شیعه، مسیر گردشگری دیلمان (البرز مرکزی) دارای ظرفیتی بسیار زیاد در گردشگر مذهبی است بطوری که بر خلاف خیلی از نقاط دیگر کشور که گردشگری مذهبی تنها به قسول و ماههای خاصی از سال محدود می‌گردد، در صورت توسعه و زیرساختها و اقدامات موثر، این شاخه گردشگری توانایی دایمی بودن ددر این مسیر را داشته و می‌تاند در طول سال با جذب گردشگر سود مالی و صدور فرهنگ بومی به اقصی نقاط کشور را داشته باشد. در ادامه به مرور این ظرفیت ها خواهیم پرداخت.

آل بویه

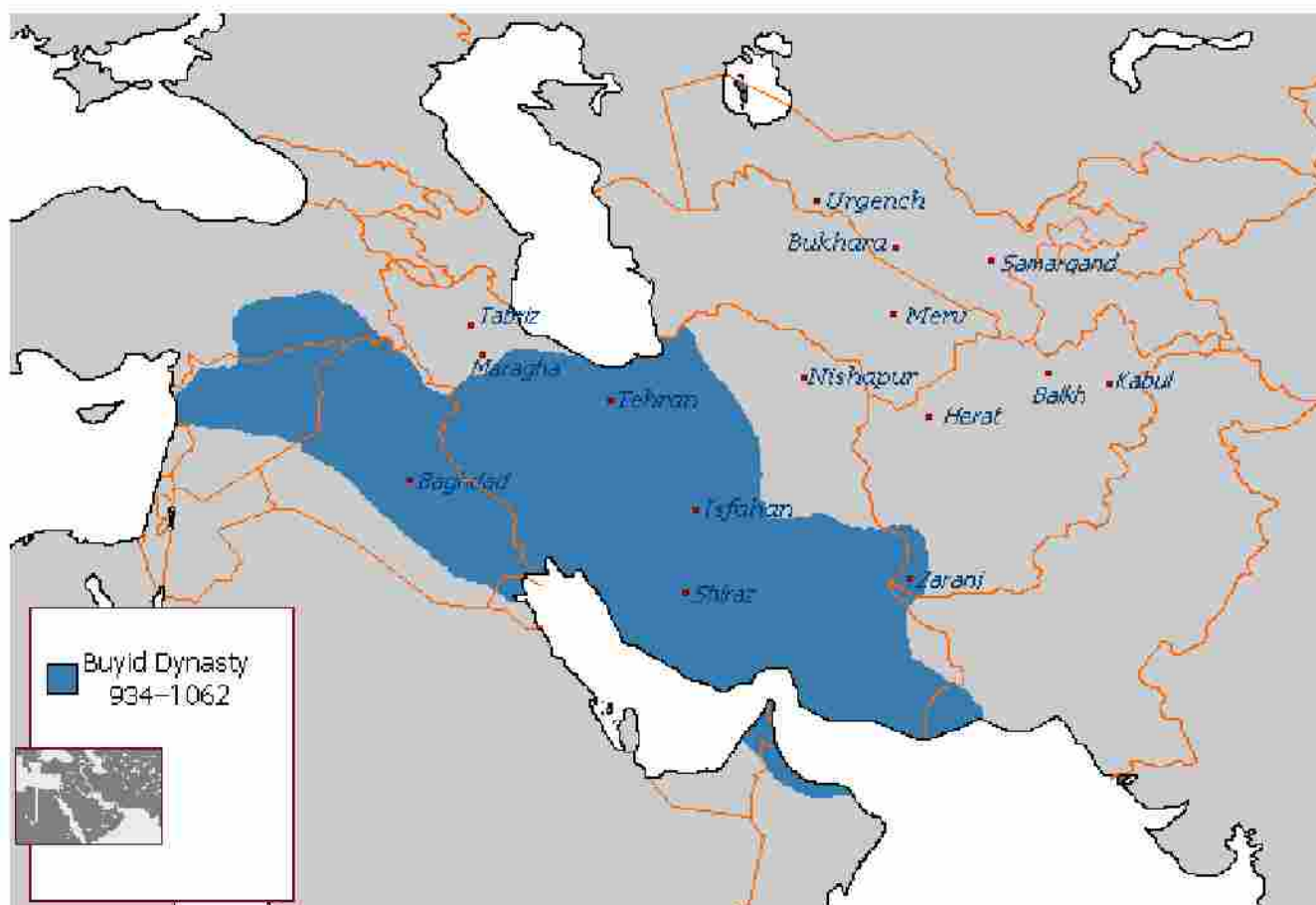
آل بویه، نخستین سلسله قدرتمند شیعه و از سلسله های حاکم بر ایران بوده است که در زمان حکومت خود (۹۳۵ تا ۱۰۶۲ م.) در برهه‌ای از زمان بغداد را نیز به تصرف خود در آورده و آثار بی نظیری مانند برج گنبد قابوس، بازار وکیل و دروازه قرآن شیراز اشاره نمود. آل بویه به در ابتدا شیعه زیدیه بودند و تبار دیلمی داشتند پس از به قدرت رسیدن و تغییر مذهب به شیعه امامیه بطور رسمی اولین حکومت شیعی را تشکیل داده و مراسمی مانند محرم و عید غدیر را پاس داشتند ولی پذیرای سایر ادیان و مذاهب نیز بودند. بطور مثال در شیراز زمان آل بویه، برخلاف سنت رایج آن زمان غیر مسلمانان مانند زرتشتی ها مجبور نبودند که علامت مشخص کننده به تن داشته باشند یا در محله‌های خاصی زندگی کنند. در زمان آل بویه بازار شهر شیراز در هنگام جشن مهرگان و نوروز توراتی می‌شد و هنگامی که در سال ۳۶۹ هجری مصادف با ۹۸۰ میلادی مسلمانان شیراز علیه زرتشتیان به اغتشاش پرداختند. عضدالدوله لشکری برای تنبیه اغتشاش کنندگان به شیراز فرستاد. آل بویه اولین بنیان گزاران مراسم عزاداری محرم، تعزیه خوانی و جشن عید غدیر بودند.

خود جای داده و پیامبران و بزرگان دینی بسیاری در این کشور زندگی کرده‌اند که امروزه نیز مقبره‌های آن‌ها مقصد زیارتی و مذهبی مردمانی از ایران و دیگر کشورهای جهان است. مذهب نقش بسیار مهمی در شکل گیری و توسعه‌ی برخی شهرهای ایران مانند مشهد، قم، شیراز، قزوین، شوش، اردبیل، گنبد کاووس و ... داشته است. حدود ۳۳ پیامبر در ایران دفن شده‌اند که می‌توان به دانیال نبی، حقیوق نبی، قیدار نبی، اشموییل، حضرت یوشع، حضرت خالد بن سنان عیسی، شعای نبی، حضرت حجی، حضرت مردخای، حضرت قادر، حضرت روییل، حضرات سلام، سلوم، سهلی و القیا اشاره کرد. علاوه بر این مقبره‌ها، مقبره‌ی امام هشتم شیعیان، حضرت علی بن موسی الرضا در مشهد قرار دارد و این شهر را به پایتخت مذهبی ایرانیان تبدیل کرده است. حرم این امام رئوف ارزش جهانی دارد و هر ساله میلیون‌ها نفر از مسلمانان از کشورهای مختلف دنیا برای عرض ادب و زیارت عازم مشهد الرضا می‌شوند حرم حضرت معصومه، خواهر گرانقدر امام رضا نیز در قم میزبان دوستداران اهل بیت است و مرکز دانشگاه‌های مذهبی و الهیات ایران محسوب می‌شود.

علاوه بر آنچه که تاکنون ذکر شد، در سراسر ایران حدود ۱۰ هزار و ۶۱۵ مقبره‌ی امام‌زاده وجود دارد که استان فارس با داشتن هزار و ۴۵۶ امام‌زاده در رتبه‌ی اول قرار دارد. حرم حضرت شاه چراغ در شیراز، نگین درخشان آن‌ها است. استان‌های مازندران و گیلان به‌ترتیب در رتبه‌های دوم و سوم قرار دارند. علاوه‌بر اماکن مقدس و آثار تاریخی مذهبی، در ایران آیین‌ها و مراسمات مذهبی بسیار زیادی وجود دارد که هر کدام از آن‌ها می‌تواند خیل عظیمی از گردشگران مذهبی را به ایران بکشاند. برای مثال مراسم‌های عزاداری امام حسین (ع) در ایام ماه محرم و صفر مانند زنجیر زنی، سینت زنی، شبیه خوانی یا مراسم قالی شویی مشهد اردهال می‌توانند در برنامه‌های سفر گردشگران مذهبی قرار گیرند.

یکی دیگر از رویدادهای مذهبی بزرگی که در ایران اتفاق می‌افتد، برگزاری نمایشگاه قرآن کریم، مصادف با ماه مبارک رمضان است. این نمایشگاه می‌تواند به یکی از بزرگترین رویدادهای جهان اسلام تبدیل شود.

ظرفیت گردشگری مذهبی ایران برای مسلمانان بسیار غنی است اما زیارتگاه‌های غیر اسلامی معروفی نیز در ایران قرار دارد که پیروان سایر ادیان نیز می‌توانند برای سفر مذهبی روی آن‌ها حساب کنند؛ از مکان‌های مذهبی غیر

علم دودی و علم واچینی

علم دودی یا به فارسی علم بندی مراسمی است که در هر روستا و هینتی شیوه ای خاص و زمانی متفاوت داشته که از شب اول محرم تا سوم محرم متغیر بوده و معمولاً با مرثیه خوانی و عزاداری همراه است. علم های مورد استفاده در این مراسم معمولاً علم های قدیمی هینت بوده و فاقد هرگونه تجملی هستند. علم واچینی یا به فارسی باز کردن علم که به نوعی پایان مراسم عزاداری آن سال است که بسته به سنت هر روستا و هینت در یکی از روزهای عاشورا، سوم، اربعین و یا ۲۸ صفر انجام میشود. در این مراسم هینت های عزاداری که آن روز علم واچینی تدارتد به روستاهای همجوار خود رفته و مردم روستا یا پخت غذاهایی مانند فسنجان، قیمه و شیرین خورش از عزاداران پذیرایی می کنند بگونه ای که در هر روستا مردها یا پسران جوان خانه در جلوی در خانه ایستاده و از رهگذران برای پذیرایی ناهار یا شام دعوت می کنند. در عصر روز علم واچینی پس از اتمام عزاداری و خواندن مرثیه معروف ماتم شاهان علم و شالهای آن توسط خادم امامزاده، ریش سفیدان روستا و چند نفر از جوانان باز می شود و شالهای باز شده به نشانه تبرک بین حاضران تقسیم می شود. از معروفترین علم واچینی های سیاهکل می توان به علم واچینی لشی، شاه شهیدان، بابا کوه، کلاک، سیکاش، دوپرادان، گردکول و توراز اشاره نمود مراسم علم واچینی در گیلان به شماره ثبت ۱۰۶ در فهرست آثار ملی ناملموس به ثبت رسیده است.

زاری زادی و شب عرب

معمولاً عزاداری تاسوعا و زیارت اهل قبور تا در وقت ادامه پیدا کرده و مراسم را به صبح عاشورا میرسانند. زاری زاری مراسمی است که در صبح روز عاشورا قبل از اذان آغاز شده و در آن اشعار خاص این مراسم خوانده می شود و تا اذان صبح ادامه دارد و پس از آن عزاداران به مسجد رفته و نماز صبح عاشورا اقامه می نمایند. شب عرب در واقع مراسم عزاداری شب عاشورا است. در این مراسم عزاداران لباس عربی پوشیده و با چوپهایی در دست مسیری را پیموده اشعار مخصوص این شب را زمزمه می نمایند. در این مراسم در میانه صفوف عزاداران تابوت های نمادین حمل شده و در توقف هایی در مسیر تمزیه های با شکوهی اجرا می شود. آخرین تمزیه این شب در حیاط بقعه برقجان سیاهکل اجرا می شود.

علم واچینی نیمه تابستان

چند روستا در مناطق پیلالی هستند که مراسم جالبی دارند. فارغ از اینکه محرم در چه زمانی باشد مراسم علم واچینی در نیمه تابستان اتفاق می افتد. گالشها در پیلاقات دیلمی تقویمی گالشی داشتند که مبدأ آن بر اساس سال کوچ و گالشی پایه ریزی شده بود و به نوعی سال را در ۱۷ مرداد پس از پرداخت خراج و آغاز کوچ شروع می نمودند. گمان می رود رفته رفته با ورود اسلام در این مناطق و در هم آمیختن سنت و آموزه های دینی، این مراسم نیز در نیمه تابستان و در پایان سال و قبل از شروع کوچ برگزار می شود. از معروفترین این علم واچینی ها، علم واچینی روستای شاه شهیدان است. این روستا و امامزاده دارای تقدس خاصی است بطوری که روایت می شود در هنگام تغییر ضریح در دهه ۷۰ شمسی بصورت اتفاقی پیکر مطهر امامزادگان نمایان شده و دیده شده که جنازه ها بصورت کاملاً سالم مانده اند. از دیگر علم واچینی های معروف نیمه تابستان می توان به علم واچینی باباکوه و لیسانه اشاره نمود که به علت عدم وجود راه دسترسی مردم مسر چند ساعته ای را در نیمه تابستان کوهپیمایی می نمایند. همچنین در علم واچینی های روستاهای کلاک، گردکول و توراز مردم استاتها، شهرها و روستاهای دور و نزدیک از کیلومترها دورتر خود را به مراسم می رسانند.

زنجیر پایه

این بنای مقدس همواره از دوران قدیم تا الان مورد احترام اهالی منطقه بوده است طوری که اگر مسیری میخواستند بروند و بار سنگینی داشتند در آنجا به امانت می گذاشتن و ۶ ماه دیگر می رفتند و بار خود را صحیح و سالم تحویل می گرفتند و این نشان از اعتقاد بالای مردم به این امامزاده داشته است. تا قبل از زلزله ی سال ۶۹ یک تا دو خانواده به عنوان متولی امامزاده در آنجا زندگی میکردند که بعد زلزله دیگر کسی در نزدیکی آن زندگی نمی کند.

قدمت بنای امامزاده تورار براساس پرونده ثبتی موجود به قرن پنجم و ششم هجری قمری برمی گردد که در این دوران حکومت غالب سلجوقیان بوده اند. این بنا با شماره ۱۲۰۰۵۵ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است.

زنجیر پایه از ابزارهای عزاداری خاص مردم سیاهکل و دیلمان است و از چوبی با ارتفاع حدود دو متر و گوشواره های آهنی متصل به هم در بالای آن تشکیل شده که در میانه دسته عزاداری تعداد ۴ یا ۵ عدد توسط چند نفر حمل شده و با آهنگ مرثیه و طبل به بالای سر برده و با شدت به زمین کوبیده می شود. از تاریخچه دقیق این ابزار اطلاعات دقیقی در دست نیست اما تلاشهایی برای ثبت ملی این اثر صورت گرفته است.

قادر نبی

در روستای بابا ولی دیلمان، بنایی چهارگوش قرار داشت که در ضلع های شمالی، شرقی و جنوبی آن، ایوان های ستون دار چوبیتی وجود داشتند. این بقعه، همانند بسیاری از آرامگاه های شمال ایران، نقاشی های مذهبی داشت و پوشش بام آن از سفال بود. آرامگاه قادر نبی بابا ولی تنها آرامگاه یک پیامبر در گیلان است. از آثار ارزشمند این بقعه، صندوق چوبی آن است که بر پایه چوبیتی به ارتفاع ۲۰ سانتی متر قرار گرفته است. بر روی قاب های این صندوق، دو گونه کنده کاری به شیوه گره و طرح های گل و بوته انجام گرفته است.

در ایوان بقعه، سنگ قبرهایی کار گذاشته شده که کنده کاری های زیبایی دارند. یکی از آنها با تاریخ ۹۹۵ هـ ق به «السید الشهد پیری بیک بن پیری بیک»، و دیگری با تاریخ ۱۰۱۴ هـ ق به «استاد القابل تادعلی بیک خلیفه بن سعادت آیین ... سید عبی بیک ...» تعلق دارد.

در ایوان شرقی نیز سنگ قبری به تاریخ ۹۹۸ هـ ق متعلق به «مهدی قلی بن حمزه بیک شاه عود» قرار دارد. در خصوص شخصیت صاحب آرامگاه، در کتیبه های ورودی و صندوق اشاره ای نشده است.

هرساله در روز تاسوعا هیئت عزاداری شهر دیلمان به عزاداران خود به این بقعه متبرکه می آیند.

گفتنی است، مقبره قادر پیغمبر در سال ۱۳۹۱ توسط اوقاف مورد مرمت و بازسازی قرار گرفته است. این بقعه در ۵۴ کیلومتری شهر سیاهکل و در مسیر

تورار

بنای بقعه امامزاده سید ابراهیم تورار یکی از قدیمی ترین بناهای مذهبی استان گیلان به شمار می رود که در بخش پیرکوه شهرستان سیاهکل واقع شده و در اطراف آن دشت های وسیعی وجود دارد و تا شعاع ۱۰ کیلومتری آن در واقع هیچ آبادی ای دیده نمی شود. در فاصله ۱۰ کیلومتری آن روستای جلیسه و بعد کلیشوم واقع شده است که هر ساله در ایام محرم مردمان آن دیار مراسم علم و آیینی را برای این امامزاده برگزار می کنند.

دیلمان به آسیاب قرار دارد.

امام زاده هاشم

هاشم بن محمد بن عبدالله از نوادگان حضرت علی(ع) به امامزاده هاشم(ع) معروف است و به همراه یاران امام رضا(ع) به ایران آمد و پس از درگیری با نمایندگان حاکمان عباسی به کوه های البرز پناهنده شد. روستای امامزاده هاشم(ع)، مدفن این امام زاده بزرگوار از توابع بخش ستگر شهرستان رشت است که قدمتی چندصد ساله دارد و نام قدیم آن "عسکر سرا کمد" بوده است و بعد از دفن امامزاده به مرور به نام وی تغییر یافته است.

با توجه به جریان رود سفیدرود، بزرگترین رودخانه استان گیلان در ضلع شرقی روستای امامزاده هاشم(ع) و وجود پارک جنگلی سردار جنگل در ضلع جنوبی روستا بقعه امام زاده هاشم(ع) رشت یکی از برجسته ترین قطب های گردشگری مذهبی گیلان است.

این جنگل زیبا با درختان بلند کاج، صنوبر و تبریزی در تمام فصول سال زیبایی خاصی به نمای بقعه امام زاده هاشم(ع) بخشیده است.

با توجه به واقع شدن امام زاده هاشم(ع) در مسیر ورود به گیلان در کنار آزاد راه رشت قزوین، سهم این بقعه در گردشگری مذهبی استان دو چندان شده است. بنای اصلی بقعه شامل دو قسمت مسجد و صحن اصلی است که گنبدی روی هر قسمت قرار دارد. در سال ۱۳۴۹ با تخریب بنای اطراف بقعه، بنای خشتی با گنبد تخم مرغی شکل مشاهده شد که قدمت آن به سال چهارم هجری قمری تخمین زده شد. در سال ۱۲۷۹ از سوی ناصر دین شاه، بخشی از درآمدهای ده سراوان به مرمت این بنا اختصاص داده شد و متوجه خان، حاکم وقت رشت، بنای این امامزاده را با اجرای پروژه های تعمیراتی بسیار، تغییر اساسی داد. بنای بقعه امامزاده هاشم در جریان جنگ جهانی اول آسیب فراوان دید و در سال ۱۳۵۲ دوباره به شیوه معماری اسلامی مرمت شد. همچنین این بقعه برای آخرین بار در زلزله سال ۱۳۶۹ روبرو دچار صدمات جدی شد.

در اطراف این بقعه امکانات رفاهی، فروشگاه، بازارچه و هتل وجود دارد.

تعزیه دیلمان

این آئین مذهبی متعلق به سرزمین گیلان و برخاسته از دیار دیلمان است. احمد ابن ابوالفضل در کتاب "احسن القصص" آورده است که در سال ۹۶۳ میلادی، مراسم تعزیه توسط "معزالدوله دیلمی" در بغداد برگزار شده و برای اولین بار آئین سوگواری برای خاندان اهل بیت (ع) عمومیت یافت و بر این اساس می توان معزالدوله دیلمی را موسس تعزیه در گیلان و ایران دانست.

تعزیه دارای موضوعاتی متنوع و روایی خاص است، بطوریکه هر روز آن بر اساس روایات و موضوعات مرتبط با شخصیت های موجود در حادثه کربلا که روزهای مختلف ماه محرم نیز به آنها تعلق دارد صورت می گیرد.

برخاستن حکومت آل بویه از سرزمین دیلمان در گیلان به عنوان اولین حکومت تشیع در آن زمان، زمینه را جهت رشد فرهنگ مذهبی ایران زمین فراهم ساخت، این حکومت با تلاش و عزم جدی خود توانست خلیفه بغداد که فردی سنی بود را نیز مطلع خود ساخته و مراسمات و آداب مذهبی خود را بجای آورد. بر اساس کتاب "تاریخ فرهنگ ایران" متعلق به دکتر رضا نوری، نشر مهکامه، سال ۱۹۰۰ در روز عاشورا سال ۳۵۲ هجری بازارهای شهر بغداد برای اولین بار تعطیل اعلام شد و مراسم تعزیه در آن روز با آداب خاص و حضور چشمگیری برگزار شد. در این میان "معزالدوله دیلمی" از امیران حکومت آل بویه نقش برجسته ای در زنده

نگه داشتن فرهنگ عاشورا داشته است

ریشه تعزیه در گیلان در حکومت آل بویه و در دیلمان یافت شده و طبق اسناد، دیلمان یکی از ریشه های حکومت آل بویه بوده است و هم اکنون نیز روستایی با نام بویه در منطقه املش وجود دارد و این آیین با شماره ۴۱ به عنوان میراث ناملموس در فهرست ملی کشور به ثبت رسید

معماری امامزاده ها

با توجه به خواستگاه شیعه از گیلان و منطقه دیلمان این نطقه دارای بقاع و امامزادگان زیادی است که قدمت بنای تعدادی از آنها که اغلب در مناطق کوهستانی هستند به چند صد سال میرسد

بنای این بقاع عموماً از چوب و کاهگل بوده و می توان اوج هنر کار با چوب های ارزشمندی چون سرخدار، زبان گنجشک، بلوط و شمشاد را در معماری این بناها دید. معماری سقف چوبی و لوازمی مانند صندوق خانه، دربها و پنجره ها عموماً بدون استفاده از میخ ساخته شده اند.

همچنین در محوطه این بناها میتوان درختان کهنسال و چشمه های زیادی را دید.

از معروفترین این آثار میتوان به روستاهای سیکاش، باباکوه، لوشاده، لمش و فیروزه کوه اشاره نمود

کوههای مقدس

کوهها به عنوان منابع تامین آب همیشه نقش بسزایی در ادامه حیات بشریت داشتند از این رو همیشه و از خیلی قبل تر از پیدایش ادیان از تقدس خاصی نزد اهالی برخوردار بودند و عموماً کوههای مقدس دارای افسانه هایی هستند مانند رویدن گیاه هوم در البرز و یا پرتاب تیر توسط آرش از روی دماوند.

از نمونه های کوههای مقدس در دنیا میتوان به کوه کاپلاش در هیمالیا، کوه و غار حرا در عربستان، کوه دماوند و - اشاره نمود که هر کدام افسانه های زیادی دارند.

از کوههای مقدس در مسیر گردشگری دیلمان نیز میتوان به درقکه، فیروزه کوه، خانم مزار کلاچ خانی و دعاکوه اشاره نمود که با ورود اسلام و تغییر عقاید مردم اعتقاد به وجود امامزاده در روی آن بوجود آمده و همچنان از تقدس در بین اهالی برخوردار است.

مونسان در دیدار با دو نماینده مجلس تأکید کرد

نقش کم نظیر گردشگری در توسعه کشور

مشمّر ثمر بوده است در میراث فرهنگی نیز این تجربه می تواند بکارآید و تشکیل بنیاد حامیان میراث به عنوان محفلی برای استفاده از این حمایت ها حائز توجه خواهد بود. «ساداتی نژاد همچنین با اشاره به ظرفیت حوزه انتخابیه خود در زمینه بوم گردی خواستار افزایش فعالیت های سازمان میراث فرهنگی در این زمینه شد.

تلاش برای توزیع یکنواخت گردشگری و توسعه دیپلماسی فرهنگی

نشست مشترک وزیر میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با اعضای فراکسیون تولید و اشتغال مجلس هم دوشنبه ۱۵ مهر به منظور بررسی وضعیت گردشگری در کشور و نقش آن در اشتغالزایی در محل این وزارتخانه برگزار شد.

مونسان با تأکید بر اینکه این وزارتخانه تلاش گسترده ای در حوزه توسعه دیپلماسی فرهنگی و برگزاری همایش های مشترک با کشورهای معروف دنیا در حوزه گردشگری داشته است، گفت: سال گذشته سردیس هخامنشی را به همراه ۱۷۸۳ لوح هخامنشی بعد از ۸۴ سال به کشور برگرداندیم که افتخار بزرگی در این حوزه محسوب می شود، ضمن اینکه همچنان ۱۷ هزار لوح هخامنشی به صورت سالم و شکسته در دانشگاه شیکاگو که مطالعات گسترده ای بر روی این الواح انجام داده است، وجود دارد که در تلاشیم بتوانیم مابقی آنها را نیز به کشور بازگردانیم. وی تأکید کرد: انتخاب همدان ۲۰۱۸ به عنوان پایتخت گردشگری کشورهای آسیایی و تیریز ۲۰۱۸

مناسب انجام پذیرد و نقاط قوتی نظیر وجود امنیت در کشورمان پررنگ شود. وی با بیان اینکه تعاملات سازمان میراث فرهنگی و نمایندگان نتایج مثبتی را برای کشور به همراه دارد، یادآور شد: «در مقابل خواست مردم دنیا برای حضور در ایران هیچ قدرتی نمی تواند بایستد و اگر چه تحریم ها ممکن است بر روی شرکت های خارجی تأثیر گذار باشند اما در شرایطی که به خوبی جاذبه های گردشگری کشورمان را به دنیا ببشناسیم، می توانیم در جذب گردشگر موفق باشیم.»

همچنین علی اصغر مونسان در دیدار با سیدجواد ساداتی نژاد نماینده مردم کاشان و آران و بیدگل و عضو کمیسیون آموزش و تحقیقات مجلس شورای اسلامی، گفت: «استفاده از روش های نوین و تکنولوژی های کارآمد در عرصه میراث فرهنگی کشور برای شناخت دقیق تر و مطالعاتی از این ثروت های میان نسلی می تواند به عنوان ابزاری اثر بخش در خدمت اهداف مورد نظر کارشناسان میراث فرهنگی قرار گیرد.» وی همچنین در بخش دیگری از سخنان خود با اشاره به لزوم به کارگیری حمایت های مردمی در سه حوزه میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، تصریح کرد: «افراد باتجربه، دارای صلاحیت و اهل فن در هر سه حوزه یاد شده می توانند در تحقق هر چه بهتر فعالیت های این سازمان یاری بخش باشند.»

در ادامه این دیدار سیدجواد ساداتی نژاد، با اشاره به تجارب قابل اتکای حمایت های مردمی در پیشبرد اهداف توسعه ایی کشور، گفت: «همان طور که در بخش های مختلف، تجربه حضور بنیادهای حامیان

وزیر میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، با اشاره به اهمیت حوزه گردشگری در ایجاد اقتصاد پویا و اشتغال پایدار گفت: «نقش گردشگری در توسعه کشور با توجه به محدودیت منابع و شرایط پیش رو کم نظیر است.»

علی اصغر مونسان وزیر میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری در دیدارهای جداگانه با دو نماینده مجلس بر لزوم توجه ویژه بر سه حوزه مأموریتی سازمان متبوع خود در نقاط مختلف کشور به عنوان عوامل اثربخش در توسعه متوازن تأکید کرد.

مونسان در دیدار با محمد حسینی نماینده تفرش و عضو کمیسیون برنامه، بودجه و محاسبات مجلس ضمن قدردانی از پیگیری های نمایندگان مجلس در زمینه ارتقا و بهبود شرایط پیش روی سازمان متبوع خود، تصریح کرد: «وجود تعامل سازنده با نمایندگان خانه ملت عامل پیشبرد اهداف ملی است.» وی همچنین با تأکید بر اهتمام جدی دولت بر افزایش توان گردشگری، خواستار بهره گیری از ظرفیت های تاریخی شهرهایی نظیر تفرش در تولید ثروت و ایجاد اشتغال شد.

در ادامه این نشست، محمد حسینی، با تأکید بر اثرگذاری ارتقای حوزه گردشگری در تأمین معیشت مردم، افزود: «ویژگی های منحصر به فرد کشورمان باعث شده است تا گردشگران خارجی برای بازدید از اماکن تاریخی و فرهنگی ایران با رعایت قوانین حاکم بر کشور در ایران حضوری گسترده داشته باشند.» حسینی ادامه داد: «در راه توسعه گردشگری باید در مقابل وارونه نمایی هایی که انجام شده تبلیغات

عضو کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی، در پایان تاکید کرد که وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری می تواند از ظرفیت روستاهایی که در حوزه فرهنگی موفق عمل کرده اند همچون روستاهای بدون استعمال سیگار یا روستاهای فاقد بیکار برای جذب بیشتر گردشگران استفاده کند.

عهدنامه امام علی (ع) و مسیحیان آشوری باید در سازمان نصب شود

یونان پت کلیا با بیان اینکه افتخار می کنم که وارث افرادی هستم که اختراعاتی را برای ایران و حتی اسلام آفریده اند، یادآور شد: من به عنوان یکی از نوادگان حمورابی که اولین قانونگذار جهان بودند، و افرادی که ۱۴۰۰ سال در کنار مسلمانان با صلح و آرامش زندگی کرده اند، از وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری درخواست می کنم که عهدنامه ای که امام علی (ع) ۱۴۰۰ سال قبل با مسیحیان آشوری بسته است و اصل آن در موزه ۴۰ ستون اصفهان نگهداری می شود را به عنوان منشور بین الملل در سازمان ملل نصب کند.

نماینده مردم آشوری در مجلس شورای اسلامی یادآور شد: ما کلیساهای فراوانی در کشور داریم که دارای قدمت زیادی هستند، کما اینکه در ارومیه کلیسای ننه مریم را داریم که قدمت آن به قرن اول میلادی باز میگردد و می توان آن را ثبت یونسکو کرد، ضمن اینکه ۹۰ کلیسای دیگر در این شهر وجود دارد که قدمت هزاران ساله دارند و می توان از ظرفیت آنها برای جذب گردشگران خارجی مسیحی استفاده کرد.

شوش دارای تنها دانشکده باستان‌شناسی است

سیدراضی نوری ضمن درخواست از وزیر گردشگری برای تدوین سند آمایش سرزمینی در حوزه گردشگری و تقویت فرصت های شغلی در این زمینه گفت: شوش به جهت داشتن آرامگاه دانیال

بودجه ای برای معرفی صنایع دستی ایران در سطح بین المللی تعیین شود

شهاب الدین بی مقدار به عنوان نماینده کارآفرین افزود: در کشور در زمینه گردشگری با قدرت عمل شده، اما باید تقویت حوزه گردشگری و صنایع دستی با سرعت بیشتری صورت پذیرد. نماینده مردم تبریز در مجلس یادآور شد: ما در تبریز تلاش کردیم که در حوزه گردشگری ظرفیتی را برای جذب گردشگران خارجی ایجاد کنیم، بنابراین در جهت تحقق این مهم پیشنهاد می کنم که از صنایع دستی این بخش به طور ویژه حمایت شود، چرا که براساس بررسی های صورت گرفته مشخص شد که در کشورهایی همچون بلاروس، قزاقستان و... بازار مناسبی برای عرضه صنایع دستی ایرانی وجود دارد. از سوی دیگر باید بودجه ای برای معرفی صنایع دستی ایران و نقاط گردشگری کشور در سطح بین المللی تعیین شود.

آغاز احیای جاده ابریشم آبان ماه در سیرجان کلید می خورد

شهباز حسن پور بیکلریا بیان اینکه برای توسعه گردشگری خارجی در کشور می توان کنفرانس مطبوعاتی با نمایندگی های خارجی که در ایران حضور دارند و شبکه های بین المللی همچون العالم استفاده کرده و از نقطه نظرات آنها بهره مند شوید، یادآور شد: احیای جاده ابریشم یکی از اقداماتی است که می تواند به رونق گردشگری در کشور کمک کند، ما آمادگی این را داریم که در هشتم و نهم آبان ماه در همایشی که در سیرجان برگزار می شود، برنامه ریزی برای احیای جاده ابریشم را کلید بزنیم، چرا که ۵۰ سفیر در این همایش حضور خواهند داشت، ضمن اینکه برای تحقق این مهم می توان از مشارکت بخش خصوصی نیز بهره مند شد.

نماینده مردم سیرجان و بردسیر در مجلس شورای اسلامی، در پایان بر ضرورت توجه به بیمه قالیباقان تاکید کرد.

وزارت گردشگری از ظرفیت روستاهای شاخص فرهنگی بهره مند شود

معصومه آقاپور علیشاهی با یادآوری اینکه بندهای ۹ تا ۱۲ مالیات بر ارزش افزوده برای بررسی مجدد به کمیسیون بازگشته است، افزود: ما در لایحه مالیات بر ارزش افزوده رستوران ها و هتل های بین راهی را از پرداخت مالیات بر ارزش افزوده معاف کرده ایم، اما بخش های بوم گردی در آن لحاظ نشده که در این شرایط فرصت مناسبی است تا این مهم نیز در این لایحه گنجانده شود، چرا که بی توجهی به این بخش ضربه مهلکی به گردشگری وارد می کند.

نماینده مردم شیستر در مجلس شورای اسلامی تاکید کرد: وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری باید سهمیه ای از فروش قیر داشته باشد تا با تهاوت آن بتوان توسعه گردشگری را تسریع بخشید، همچنین قراردادهای بخش گردشگری باید به صورت پیمانی اماتی ثبت شود و از مالیات بر ارزش افزوده حذف شود.

به عنوان پایتخت گردشگری کشورهای اسلامی، همچنین برگزاری اجلاس اعضای وابسته به سازمان گردشگری با حضور دبیرکل این سازمان در همدان، همچنین برگزاری اجلاس سران گردشگری اکو که به انتخاب دو شهر ساری و اردبیل به عنوان شهرهای گردشگری اکو در سال های ۲۰۲۲ و ۲۰۲۳ برای ایران از دیگر اقدامات ما در حوزه گردشگری بوده است. وزیر میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری با تاکید بر اینکه اقدامات وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری را باید با امکاناتی که در اختیار دارد تسجید، یادآور شد: تاکنون ۳۵ هزار ثبت ملی در کشور داشته ایم و ۲۴ ثبت جهانی نیز انجام شده است، ضمن اینکه باید به این نکته توجه شود که گردشگری حوزه ای فرابخشی است که برای رونق آن باید تمام دستگاه ها به وظایف خود از حوزه حمل و نقل تا سایر بخش های عمل کنند.

موسان در پایان تاکید کرد: توزیع یکنواخت گردشگری مهمترین شعار بنده برای فعالیت در حوزه گردشگری بوده ضمن اینکه باید به این نکته اشاره کنم که ما رونق گردشگری را از تمرکز صرف بر شمال کشور خارج کرده و به گونه ای برنامه ریزی شد که غرب کشور، استان سیستان و بلوچستان و حتی با انتخاب برخی استان ها به عنوان معین بتوانیم توسعه این بخش را در تمام کشور محقق سازیم.

غلامرضا کاتب رئیس فراکسیون تولید و اشتغال مجلس نیز ضمن قدردانی از وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برای بازگرداندن الواح هخامنشی در کشور یادآور شد: در مجلس شورای اسلامی نمایندگان در حال جمع آوری امضا برای تنظیم تقدیرنامه ای برای این عملکرد وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری هستند که بعد از تنظیم آن در صحن قرائت خواهد شد.

نماینده مردم گرمسار در مجلس شورای اسلامی، در ادامه ضمن تشکر از این وزارتخانه که با اقدامات ارزنده خود موفق به کسب رتبه اول گردشگری شده است، تصریح کرد: یک تفاهم نامه ای برای تبلیغات در حوزه گردشگری بین وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری و سازمان صداوسیما ایجاد شده که باید کمک کنیم تا به سرعت اجرایی شود، همچنین در راستای اجرای ماده ۱۰۷ قانون برنامه ششم توسعه، دستگاه های متولی حوزه گردشگری باید گزارشی از عملکردشان ارائه دهند.

رئیس فراکسیون تولید و اشتغال مجلس با بیان اینکه مجلس باید در جهت حمایت از قالیباقان و توسعه صنایع دستی کشور برای برقراری بیمه این قشر تلاش کند، تاکید کرد: هم اکنون که لایحه مالیات بر ارزش افزوده در صحن علنی در حال بررسی است، باید تلاش کنیم تا عبارت بوم گردی روستایی و صنایع دستی را نیز در این لایحه بگنجانیم؛ همچنین باید مراقبت شود که در بخش حمایت از تولیدکنندگان اعم از فعالان حوزه کشاورزی، صنعت، گردشگری و صنایع دستی بی دقتی نشود و باید به گونه ای همفکری کنیم تا بتوانیم به ایجاد اشتغال در این حوزه ها کمک کنیم.

در جهت رفع این مشکل تدابیری از سوی وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اندیشیده شد. نماینده مردم دامغان در مجلس شورای اسلامی، یادآور شد: هم‌اکنون دامغان دارای قدمت ۷ هزار ساله بوده و دارای بیش از ۳۰۰۰ هزار بناي قدیمی در ۲۶۰ روستا بوده که ۱۲۸ بناي آن ثبت ملی شده است. همچنین دارای ۶۵ قلعه بزرگ، چشمه علی، کوه مه نگار و حمام های تاریخی و گنبد محمد و جعفر بوده که می تواند نقش موثری در جذب گردشگر داشته باشد، ضمن اینکه دامغان در ۲ سال گذشته بیشترین اشتغال را در حوزه گردشگری ایجاد کرده است.

وزارت گردشگری باید معاونت گردشگری سلامت تخصصی را ایجاد کند

احمد همتی ضمن تشکر از وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برای بازگرداندن الواح خخامنشی به کشور افزود: یکی از مواردی که باید در این زمینه مورد توجه قرار بگیرد، بهره مندی از مطالعات دانشگاه شیکاگو بر روی این الواح است، ضمن اینکه وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری باید بررسی کند که چه میزان از این الواح ممکن است در سایر موزه های جهان نیز وجود داشته باشد. نماینده مردم سمنان و مهدی شهر در مجلس شورای اسلامی اظهار کرد: ایران در مورد صنایع دستی بازاریابی ضعیفی داشته چرا که در این زمینه به صورت تخصصی ورود پیدا نکرده ایم، از سوی دیگر ایجاد معاونت گردشگری سلامت ویژه و تخصصی یکی از مواردی است که می تواند به درآمدزایی و ایجاد اشتغال منتهی شود که در این زمینه می توان از کمک آژانس های گردشگری نیز بهره مند شد. وی یادآور شد: هم‌اکنون در کشور بناهای تاریخی وجود دارد که از نظر کمی و کیفی منحصر به فرد هستند، بنابراین برای حراست از آنها و معرفی این بناها در

نمی دارای قدمتی ۷ هزار ساله و ۱۶ طبقه تمدنی است. ضمن اینکه ۱۲ اثر جهانی در آن به ثبت رسیده است. نماینده مردم شوش در مجلس شورای اسلامی، با اشاره به یادمان شهدای فتح المبین، پارک ملی، گوزن زرد ایرانی در حوزه انتخابیه اش، تصریح کرد: هم‌اکنون تنها دانشکده باستان شناسی در شوش وجود دارد، ضمن اینکه پیشنهاد می کنیم تفاهم نامه ای بین وزارت علوم و وزارت گردشگری جهت مرمت آثار باستانی در این منطقه ایجاد شود.

آثار فاخر تاریخی در حال نابودی است

سیدمرتضی خاتمی با بیان اینکه نگاه جامعی در حوزه میراث فرهنگی وجود نداشته و آثار فاخر تاریخی در حال نابودی است، گفت: متأسفانه این مشکلات ناشی از این است که اقتصادسازی در حوزه میراث فرهنگی و گردشگری صورت نگرفته و رسالت این وزارتخانه آن است که به این مهم توجه ویژه ای داشته باشد.

نماینده مردم ماه نشان، ایچرود، دهستان های بوغداکندی، قزوین در مجلس شورای اسلامی، تصریح کرد: در استان زنجان گنبد سلطانیه، قلعه بهستان و دژمنده به عنوان شهر زیرزمینی که در مسیر جاده ابریشم هستند می توانند عامل جذب گردشگر باشد، بنابراین این وزارتخانه می تواند نقش موثری در برجسته سازی این آثار به ویژه از طریق درج آنها در راهنامه هایی که در اختیار گردشگران قرار می گیرد، داشته باشد.

نیاید در حق آثار باستانی جفا شود

ابوالفضل حسن بیگی با اشاره به تاثیر دیپلماسی ایران در نمایش قدرت کشور در سطح جهانی و معرفی آثار فاخر کشور در سطح بین المللی گفت: متأسفانه در حق آثار باستانی جفا شده است که باید

گیرد، یادآور شد: ما مدت‌هاست به دنبال ثبت فرش نایب هستیم، اما کاغذبازی‌ها مانع از موفقیت ما در این زمینه شده است، از سوی دیگر انتظار داریم برای ثبت آثار تاریخی اولویت بندی صورت گیرد، چرا که ما در این منطقه قلعه ای را در ارتفاعات داریم که بخشی از آن ریخته است و این در حالی است که می شد تنها با تخصیص ۳۰۰ میلیون تومان از بروز این مشکل جلوگیری کرد. وی تصریح کرد: در مورد اوقاف تفاهم نامه منعقد نشده است، و این در حالی است که این مهم دارای اهمیت ویژه ای است، کما اینکه ما ۴ کاروانسرا داریم که در حال از بین رفتن است همچنین در حوزه گردشگری از ظرفیت بالایی در زمینه بوم گردی در کویر برخوردار هستیم، همچنین آبشار نمکی و خواص آن یکی از مهمترین مواردی است که می تواند نقش مهمی در جذب گردشگر خارجی داشته باشد. این نماینده مردم در مجلس دهم در پایان ضمن تاکید بر اینکه بیمه صنایع دستی از اهمیت بسزایی برخوردار است، یادآور شد: در حوزه گردشگری سلامت نیز باید آذانه‌ای تحت این عنوان تاسیس شود تا بتوان این حوزه را نیز ارتقا بخشید. همچنین عملکرد صندوق احیا باید مشخص شود.

و بلوچستان است

محمدباسط درازهی عضو مجمع نمایندگان استان سیستان و بلوچستان ضمن تشکر از وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری برای ثبت جهانی کلیورگان یادآور شد: این روستا بدون هیچ نیروی بیکاری بوده که این از اهمیت بسزایی برخوردار است، ضمن اینکه مهمترین هدفی که باید در توسعه گردشگری در کشور در نظر گرفته شود این است که ردیفی در بودجه ۹۹ برای توسعه گردشگری در کشور ایجاد شود.

بیمه صنایع دستی از اهمیت بسزایی برخوردار است

عباسعلی پوربافرانی با بیان اینکه آثار تاریخی اصفهان قدمتی ۱۲۰۰ ساله دارد که تنها ۸۵ اثر از آنها ثبت شده است، گفت: ما در این منطقه حداقل ۳۵۰ اثر پارزش شناسنامه دار داریم که هنوز ثبت نشده اند که خانه آیت الله تائینی یکی از آنهاست. نایب، خور، بیابانک در مجلس شورای اسلامی، با بیان اینکه برای ثبت آثار تاریخی باید بسیج همگانی راه اندازی شده و این روند بدون بروکراسی اداری صورت

سطح بین المللی می توان از ظرفیت بخش خصوصی بهره مند شد. همچنین می توان تابلوهای مخصوصی برای بناهای تاریخی ایجاد کرد.

برجست محرومیت را از استان سیستان و بلوچستان بزادایید

علیم یارمحمدی با بیان اینکه استان سیستان و بلوچستان در حوزه گردشگری محروم نیست، از این وزارتخانه خواست تا با استفاده از پتانسیل های گردشگری موجود در این منطقه، برجست محرومیت را از این استان بزاداید. نماینده مردم زاهدان در مجلس شورای اسلامی، تصریح کرد: کوه های مریخی موجود در این منطقه در دنیا کم نظیر است، همچنین مسجد مکی و کوه خواجه از دیگر جاذبه های این منطقه بوده که باید در جهت ثبت آنها اقدام شود. عضو هیات رئیسه کمیسیون عمران مجلس، در پایان تاکید کرد که رونق گردشگری در استان سیستان و بلوچستان می تواند به رفیع بیکاری در این منطقه کمک کند.

کلیورگان روستای بدون بیکار در سیستان

در همایش گردشگری مذهبی با مشارکت

دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان (البرز مرکزی) در دانشگاه گیلان تاکید شد

گردشگری فرهنگی و سلامت اولویت نخست دولت

به گزارش خبرگزاری فارس از رشت، همایش گردشگری مذهبی توسط انجمن علمی گردشگری دانشگاه گیلان و با مشارکت سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان و دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان (البرز مرکزی) در تالار حکمت دانشگاه گیلان برگزار شد.

مدیرکل سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان گیلان اولویت نخست دولت را گردشگری فرهنگی و سلامت عنوان و بیان کرد، اگر بخواهیم به مفهوم اخص برای گردشگری خارجی و ارزآوری و مسئله اشتغال که هدف اصلی دولت در توسعه صنعت گردشگری و جذب گردشگر خارجی است توجه کنیم، اولویت اول دولت گردشگری فرهنگی و گردشگری سلامت است. امیر انتخابی با بیان اینکه اداره کل میراث فرهنگی استان سیاست‌گذاری‌هایی در حوزه گردشگری سلامت و مذهبی تعریف کرده، گفت: با اتاق فکر و شورای سیاست‌گذاری که در حوزه معاونت گردشگری فعال است و با توجه به نظرات فعالین و اساتید گردشگری در این زمینه به دست آوردهای خوبی خواهد رسید.

توسعه گردشگری مذهبی راهی برای بازگرداندن قیام تاریخی امام

حسین (ع) برای مسافران خارجی

رئیس دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه گیلان نیز در این همایش با بیان اینکه میراث فرهنگی گیلان سرشار از ظرفیت‌های فوق العاده است، اظهار کرد:

مدیرکل سازمان میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان گیلان در این همایش با بیان اینکه گردشگری مذهبی به رونق صنعت گردشگری کمک می‌کند، گفت: مبحث گردشگری مذهبی یکی از مهم‌ترین حوزه‌های صنعت گردشگری است که نیازمند تکرار برخی از مباحثی است که در گیلان کمتر به آن توجه می‌شود.

شهرد امیر انتخابی با بیان اینکه صنعت گردشگری در کشور صنعتی نوپاست، تصریح کرد: به دلیل حساسیت‌هایی که در نظام جمهوری اسلامی ایران بعد از انقلاب وجود داشته است و اساساً بحث گردشگری مطرح نبوده، در سال‌های اخیر با تصمیم رؤسای سه قوه و شخص رئیس‌جمهور و همچنین با تأیید رهبر معظم انقلاب بنا شد تا صنعت گردشگری در اولویت توسعه کشور و استان قرار گیرد.

وی با اشاره به اینکه گردشگری در گیلان برای توسعه گردشگری داخلی و نشاط اجتماعی مردم حائز اهمیت است، افزود: هر نوع فعالیت در صنعت گردشگری در استان گیلان به گردشگری ساحلی، جنگلی، کوهستانی و ماجراجویانه و انواع گردشگری‌هایی که در گیلان وجود دارد پیوند داده می‌شود.

با توجه به رویدادهای مذهبی مانند محرم و ماه رمضان که در کشور وجود دارد با تعریف تورهای تخصصی با توجه به پتانسیل‌های مذهبی می‌توانیم گردشگران مذهبی زیادی را به کشور و استان جذب کنیم

از آیین‌های محرم و عاشورا در راستای توسعه صنعت گردشگری و گردشگری فرهنگی و مذهبی استفاده می‌توان استفاده کرد در این راستا باید به گردشگر آموزش‌های لازم و مرتبط به فضای اماکن مذهبی و اعتقادات و افکار مذهبی منطقه را بدهیم

وی با بیان اینکه در حال حاضر پنج هزار و ۵۰۰ بقعه متبرکه به عنوان آرامگاه امامزادگان در کشور به ثبت رسیده است که هزار و ۲۰۰ آرامگاه در قهرست آثار ملی هستند، تصریح کرد: سه هزار و ۱۱۹ مکان مذهبی از حسینیه و مساجد و مدارس مذهبی تا آتشگاه‌ها و نیایشگاه‌های مذهبی در ایران وجود دارد که با بررسی نقاط قوت و ضعف این اماکن و با توجه به پتانسیل‌های موجود، می‌توانیم برنامه‌ریزی‌های خوبی جهت جذب گردشگران مسلمان و غیرمسلمان از سراسر دنیا به ایران داشته باشیم.

استاد مدیریت گردشگری دانشگاه گیلان با اشاره به اینکه ۱۱ آیین عاشورایی در فهرست میراث ثبت ملی شده است، افزود: از آیین‌های محرم و عاشورا در راستای توسعه صنعت گردشگری و گردشگری فرهنگی و مذهبی استفاده می‌توان استفاده کرد در این راستا باید به گردشگر آموزش‌های لازم و مرتبط به فضای اماکن مذهبی و اعتقادات و افکار مذهبی منطقه را بدهیم.

میراث فرهنگی ما زمینه‌ساز برقراری ارتباط ما با جهانیان است و کمتر سرزمینی همانند ایران دارای چنین پتانسیل‌های بی‌نظیری ملی و فرهنگی قوی است.

علی صفایی گردشگری مذهبی را مرتبط با فرهنگ کربلا و نهضت و قیام امام حسین (ع) دانست و افزود: گردشگری مذهبی از جهاتی به موضوعات دینی که سابقه چند هزار ساله قبل از اسلام و بعد از اسلام دارد بر می‌گردد که این امر به خودی خود ثروت فوق‌العاده‌ای است.

وی با اشاره به اهمیت برگزاری همایش‌های گردشگری مذهبی تصریح کرد: در روزگاری که تلاش می‌شود فرهنگ و باورهای دینی ما برخلاف آن چیزی که هست نشان داده شود و چهره ارزشمند و سازنده‌اش را مخدوش جلوه داده تا فرهنگ و باورهای ما را وارونه نشان دهند، چنین همایش‌هایی بسیار سازنده است و امیدواریم در سطحی وسیع‌تر و جایگاه‌های علمی برجسته‌تری برگزار شود.

لزوم توسعه گردشگری در گیلان

سجاد کوچک‌نیا، دبیر امور گردشگری دبیرخانه توسعه پایدار مسیر گردشگری دیلمان (البرز مرکزی) با ابراز امیدواری از روند گردشگری مذهبی و لزوم توسعه آن در گیلان اظهار کرد: در راستای گردشگری مذهبی با توجه به پتانسیل‌های خوب منطقه سیاهکل و دیلمان به لحاظ تاریخچه مذهبی که وجود دارد می‌توان با برنامه‌ریزی‌های اصولی و ساختارمند و تعریف تورهای مختلف در این راستا به نتایج و دست‌آوردهای خوبی در این زمینه رسید.

برگزاری نمایشگاه بین‌المللی قرآن کریم راهی برای جذب گردشگران خارجی مسلمان به ایران

استاد مدیریت گردشگری دانشگاه گیلان نیز در این همایش با بیان اینکه در حال حاضر مکان‌های مذهبی بیشترین جاذب زائر و گردشگران مذهبی هستند، اظهار کرد: با توجه به رویدادهای مذهبی مانند محرم و ماه رمضان که در کشور وجود دارد با تعریف تورهای تخصصی با توجه به پتانسیل‌های مذهبی می‌توانیم گردشگران مذهبی زیادی را به کشور و استان جذب کنیم.

بابایی هم‌تی با تأکید بر اینکه ماه مبارک رمضان فرصت بسیار بزرگی است تا با برگزاری نمایشگاه بین‌المللی قرآن هزاران مسلمان را از سراسر دنیا به ایران جذب کنیم، گفت: در واقعه عاشورا صرفاً بحث مذهب برای گردشگر خارجی مطرح نیست، بلکه خود واقعه عاشورا و خود شخص امام حسین (ع) و اتفاقاتی که در این واقعه رخ داده برای گردشگر خارجی جذاب بوده و گردشگران را راضی می‌کند با این جریان آشنا شده و احساسات چنین فضایی را از نزدیک درک و لمس کنند.

حسین اربابی:

پنجه از گلوی سرمایه‌گذاران برداشته شد

انتظیم: ساسان سید توکلی

معاون سرمایه‌گذاری، حقوقی و امور مجلس وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اعلام کرد: دولت در حوزه سرمایه‌گذاری پنجه از گلوی سرمایه‌گذاران برداشته و با کاهش بوروکراسی‌های اداری و تسریع صدور مجوز راه را برای سرمایه‌گذاران باز کرده است.

اما آنها نه نیازی به پول داشتند نه تسهیلات می‌خواستند. تنها خواسته سرمایه‌گذاران این بود که دولت پای خود را از گلوی آنها بردارد.

به گفته معاون سرمایه‌گذاری، از همین رو، معاونت سرمایه‌گذاری با کاهش فرایند بوروکراسی اداری تلاش خود را انجام داد تا بزرگترین حمایت خود را با برطرف کردن موانع اداری بردارد و مسیر را برای سرمایه‌گذاران و افرادی که می‌خواستند در حوزه تأسیسات گردشگری کاری انجام دهند، باز کند.

اربابی با بیان اینکه میانگین صدور موافقت اصولی ۱۶ ماهه به کمتر از یک هفته رسیده است ادامه داد: میانگین صدور موافقت اصولی ۱۶ ماهه در ۶۰ درصد کشور اجرا می‌شد اما هم اکنون مدعی هستیم که به کمتر از یک ماه رسیده و تمام تلاش خود را انجام می‌دهیم تا به کمتر از یک هفته نیز برسانیم.

به گفته او، درحال حاضر این اتفاق در برخی استان‌ها رقم خورده اما از آنجایی که عمومیت پیدا نکرده قرار است به زودی اعلام شود تا موافقت اصولی به عدد ۵ یا ۶ روزه برسد.

حسین اربابی معاون سرمایه‌گذاری، حقوقی و امور مجلس وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی در نخستین نشست خبری خود، به کاهش جرایم علیه میراث فرهنگی اشاره کرد و گفت: توان و پیگیری‌های حقوقی کارشناسان حوزه نه تنها سبب شده که با کاهش جرایم میراث فرهنگی مواجه باشیم که شهرهایی چون یزد که از حجم بالای بنا و بافت تاریخی برخوردارند میزان جرایم علیه میراث فرهنگی به صفر رسیده است.

به گزارش «دهکده مهر»، نخستین نشست خبری معاون سرمایه‌گذاری، امور حقوقی و امور مجلس وزارت میراث فرهنگی صبح امروز با حضور خبرنگاران و مسئولان معاونت سرمایه‌گذاری برگزار شد. حسین اربابی، معاون سرمایه‌گذاری وزارت میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری اعلام کرد: حرف‌های زیادی در حوزه سرمایه‌گذاری، امور حقوقی و امور مجلس برای گفتن است که از جنس حمایت، نظارت و تصدی‌گری است. اما اگر بخواهیم به کلیت موضوع بپردازیم بزرگترین مسئله‌ای که در بدو ورود به این حوزه داشتیم گله و مطالبه سرمایه‌گذاران در باب حمایت بود. اربابی گفت: سرمایه‌گذاران می‌خواستند حمایت شوند

ماهیت برخی پرونده های حقوقی و ممانعت از اطلاع رسانی

معاون سرمایه گذاری، امور حقوقی و امور مجلس همچنین به پیگیری حقوقی ۲۰ هزار نامه حقوقی در دو سال اخیر اشاره کرد و گفت: در در حوزه حقوقی تلاش های بسیاری می شود که بنا به دلایلی از جمله ماهیت پرونده ها و کنترل تبعات آنها از خیری کردن آنها جلوگیری می شود اما واقعیت اینست که کارشناسان امور حقوقی تمام تلاش خود را می کنند به طوری که در دو سال گذشته بیش از ۲۰ هزار نامه حقوقی پاسخ داده شده که عمده این نامه ها استعلام و فرایندهای کارشناسی، نظارتی و تطبیق قوانین می خواهند این درحالی است که کارشناسان حقوقی در هزاران جلسه دادگاه درخصوص جرایم علیه میراث فرهنگی شرکت کرده اند.

او تاکید کرد: بسترهای حقوقی آماده شده و مسیرهای خوبی در این حوزه ریل گذاری شده است به گونه ای که کمتر شاهد جرایم علیه میراث فرهنگی در کشور هستیم.

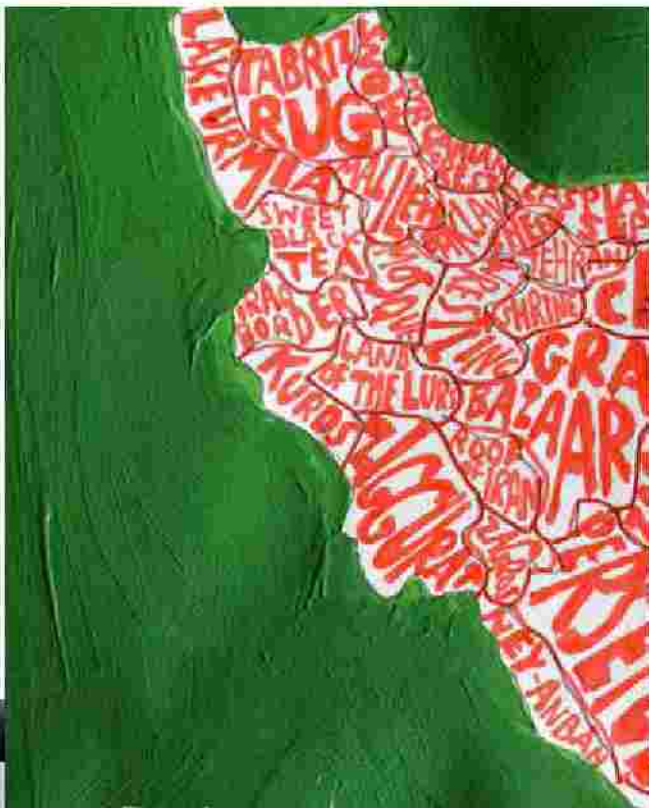
اربابی با تاکید بر اینکه تخریب های میراث فرهنگی در سالهای اخیر بسیار کم شده ادامه داد: در برخی استان های ما که تعداد خانه های تاریخی بالاست تخریب ها و جرایم علیه میراث فرهنگی به صفر رسیده است که مصداق بارز آن شهر تاریخی یزد است.

او گفت: این اتفاق با بسته های مناسب حقوقی و فرهنگی، اقتصادی کردن بناها و بافت های تاریخی رخ داده و سبب شده حجم تخریب ها کاهش پیدا کند. او همچنین به حوزه زیرساخت های گردشگری اشاره کرد و گفت: با اینکه منابع بودجه ای بسیار محدود بوده است اما توانستیم با کمک های اهرمی و بخشنامه ای که همکاران در حوزه زیرساخت ها و مناطق نمونه گردشگری فراهم کرده اند اتفاقات خوبی رقم بخورد به طوری که منابعی که به سمت زیرساختها روانه شده به ثمر نهشته و دیگر دستگاه ها نیز در تکمیل زیرساخت ها مشارکت کنند.

اربابی همچنین مشارکت و همکاری با سمن ها و سازمان های مردم نهاد را از جمله اولویت های اصلی این معاونت مطرح کرد. به گفته او، سازمان های مردم نهاد و سمن ها بسیار برای ما اهمیت دارد و یکی از تاکیدات وزیر میراث فرهنگی است چرا که سمن ها همیشه با ما همراهی کرده اند و همواره دیده بانی و دغدغه

حفاظت و حمایت از میراث را به عهده داشتند افرادی که گاه به دلیل اعتراض و مقاومت در حمایت از میراث فرهنگی در محاکم نیز محکوم شده اند اما همچنان با جان و دل وظیفه دیده بانی خود را انجام می دهند. اربابی گفت: در همین راستا سال گذشته یک اکو سیستم فناوری برای سمن ها ایجاد و هم اکنون ۹۰۰ سمن شناسایی شده است که تمامی آنها در حوزه توان سنجی مورد بررسی قرار گرفته اند.

معاون سرمایه گذاری اعلام کرد: معاونت سرمایه گذاری به آرامی امور خود را به حوزه سمن ها واگذار کرده که آنها نیز بسیار خوب از پس فعالیت برآمده اند. همچنین معاونتین وزارتخانه نیز اعلام آمادگی کرده اند تا فعالیت های تصدی گری خود را به سمن ها واگذار کنند.

مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید خبر داد

تخصیص ۱۲۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار برای نوسازی ناوگان حمل و نقل عمومی تهران

تنظیم: مهرداد اسکندری

نوراله زاده، مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید در مراسم نمادین تحویل تاکسی های تفاهم نامه نوسازی و بهسازی ناوگان عمومی شهر تهران که با حضور مدیرعامل ایران خودرو، رئیس سازمان حمل و نقل شهرداری تهران، مدیرعامل سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران، مدیرعامل سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران و رئیس اتحادیه تاکسی رانی کشور برگزار شد، از تخصیص ۱۲۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار در این بخش خبر داد.

مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید در این مراسم با اشاره به تسهیل فرآیند پرداخت تسهیلات و ساده سازی ضمانت ها برای رانندگان تاکسی گفت: در فرآیند پرداخت این تسهیلات قراردادادن سند خودرو در رهن صندوق کارآفرینی امید هیچ تضمینی دریافت نمی شود.

نوراله زاده در ادامه گفت: از خودروسازان بالاخص ایران خودرو می خواهیم با توجه به اینکه فعالیت صندوق در حوزه کسب و کار می باشد و حمل نقل عمومی علاوه بر کسب و کار فرآیند حمل و نقل را در شهر تسهیل می نماید تحویل خودروهای تاکسی را تسریع نماید.

نوراله زاده اظهار داشت: صندوق کارآفرینی امید این آمادگی را دارد در

نوراله زاده، مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید در مراسم نمادین تحویل تاکسی های تفاهم نامه نوسازی و بهسازی ناوگان عمومی شهر تهران که با حضور مدیرعامل ایران خودرو، رئیس سازمان حمل و نقل شهرداری تهران، مدیرعامل سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران، مدیرعامل سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران و رئیس اتحادیه تاکسی رانی کشور برگزار شد، از تخصیص ۱۲۵۰۰ میلیارد ریال اعتبار در این بخش خبر داد.

مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید در این مراسم با اشاره به تسهیل

همچنین در ادامه این مراسم دکتر مقیمی مدیرعامل گروه صنعتی ایران خودرو گفت: همه ارکان تصمیم‌گیر و تصمیم‌ساز در خصوص این مراسم یکپارچه خواستار به سرانجام رساندن این مهم بودند و این اتفاق بسیار ارزشمند است.

در این مراسم ایران خودرو متعهد شده که ۵۰۰ دستگاه تاکسی را در قالب این طرح تحویل دهد که امروز طی مراسمی تعدادی از این تاکسی‌ها به صورت نمادین تحویل مشتریان خواهد شد. همچنین بر اساس فراهم بودن بستر این میزان به ۱۰ هزار دستگاه خواهد رسید

حوزه خودروهای جدید ون، مینی‌بوس و اتوبوس همکاری لازم را با سازمان حمل و نقل شهرداری تهران و سازمان تاکسیرانی داشته باشد. قنادان، مدیرعامل سازمان مدیریت و نظارت بر تاکسیرانی شهر تهران در این مراسم ضمن تشکر و قدردانی از همکاری صندوق کارآفرینی امید گفت: طبق قانون هوای پاک دولت موظف به تامین تسهیلات کم بهره است و انشاءالله طبق قرارداد بسته شده با صندوق، ۴۰ میلیون تومان تسهیلات به هر یک از خریداران تاکسی پرداخت خواهد شد.

دیلمان و رستاخیز آئین‌هایی خاک خورده در مسیر گردشگری البرز مرکزی

به قلم: به‌نمان رضوی اسسلی
|عکاس طبیعت|

ساماندهی این پتانسیل‌های ارزشمند می‌تواند از این بستر موجود در مسیر توسعه گیلان استفاده کرد و استفاده از همین ظرفیت‌هاست که نجات‌بخش نابودی اقلیم گیلان است.

گیلان به واسطه جذابیت بی‌نظیرش تبدیل به میعاد گامی گشته برای علاقمندان به طبیعت از سرتاسر ایران. علاقمندانی که گاه در غالب گردشگر به این دیار می‌آیند و می‌روند و از بستر متحصر به

از اقلیم گیلان است. مردمانی کشاورز، کشتکار، دامدار و میاد که وقتی پای صحبت‌ها و دغدغه‌هایشان می‌نشیند، نه یک جلد بلکه ده‌ها کتاب می‌توان از زندگی و روزگارشان نوشت. گیلان در سایه‌سار البرز نشسته است. البرز کوهی بلند و پیری افراشته‌گردن و تکیه گاهی عظیم برای گیلان است. گیلان یک سو دل به آبی بیکران کاسپین داده است و یک سو تکیه بر البرز، البرزی که در طول تاریخ قصه‌ها و حکایت‌ها از آن دارد. البرز در گیلان سر به آسمان برده است و هر روز گیلان را عاشقانه به نظاره نشسته است. البرز در لابه‌لای دامنه‌هایش، در لابه‌لای درختان قرازمند و تنومند و مخملینش روستاهایی دارد به قدمت تاریخ، روستاهایی که آبتن هزاران هزار فرهنگ و آئین است که تنها بخشی از آن به همت پژوهشگران زنده مانده و بخشی هم هنوز در دل این سرزمین ناشناخته مانده و خاک می‌خورد.

گیلان بستر گردشگری بی‌نظیری دارد، گردشگری طبیعی، فرهنگی، مذهبی و ... که همه و همه در اقلیم گیلان حرقی برای گفتن دارد و با

گیلان پهنه‌ای سبز است نشسته بر پیشانی ایران سرزمینی شگفت‌انگیز. آسمانش پوشیده از ابرهای بلندپرواز. گیلان دیار باران است، دیار جنگل، کوه، دیار برنج و چای و سرزمین مردمانی که قلب‌هایشان از جنس عشق است. اقلیم گیلان بسیار با سایر نقاط ایران در تمایز است و دلیل این تمایز تنوع زیست‌محیطی این منطقه بی‌نظیر است. در یک بازه زمانی کم می‌توان از تمام زیبایی‌ها و پتانسیل‌های گردشگری گیلان استفاده کرد.

در یک سو جنگل با گیسوان سبز و مخملینش طنازی می‌کند و در سوی دیگر دریا، کاسپین، این آبی بیکران با خروش موجش نمه‌خوانی بی‌همتاست و در این میانه شالیزاران، باغ‌های سبز چای با چشم‌اندازهای دلفریب، دشت‌ها، کوه‌ها، چشمه‌ها چمنزاران، مرداب‌ها و در نهایت زندگی، نوع زندگی مردمان گیلان خود به اندازه طبیعت بهشت‌گونه‌اش جذاب و دلنشین است.

زندگی مردمان سرزمین گیلان از جنگل‌نشینان و کوه‌نشینان و جلگه، تا ساحل کاسپین، بخشی مهم

فردش استفاده می‌کنند و بخشی هم به روستاها هجوم برده و با خریداری زمین از جامعه بومی شروع به ساخت‌وساز کرده، ساخت‌وسازهایی بی‌رویه و نامناسب با معیارهای بومی منطقه که فقط و فقط زخمی است بر تن نمور گیلان. جامعه روستایی به دلیل ضعف اقتصادی و نبود درآمد کافی برای گذران زندگی در ساده‌ترین شکل ممکن شروع به فروش زمین‌هایش می‌کند و این بزرگترین خطر برای گیلان است. روستا و روستایی اگر تکیه بر توانمندی‌های بومی خود داشته باشد و با ایجاد یک فرآیند اقتصادی

ماهورها به دور کره زمین نه تنها مقام خود را حفظ نموده بلکه رشد یافته و باعث جاذبه‌های توریستی شده است. فولکلور امروزه در فرهنگ و هنر به صورت نمایشنامه‌ها، فیلم‌های سینمایی و رمان‌های مفید، در قالب شعر و ادب فارسی و آوازهای بومی و محلی که سینه به سینه مانده است جایگاه ویژه‌ای دارد.

با همین گریز کوتاه به گیلان و البرز پی می‌بریم که این دیار، این سرزمین و این البرز آستن فرهنگی عظیم و غنی است، فرهنگی که نیاز به بازآوری دارد، فرهنگی که تیاژ دارد پس از بازآوری، شناسایی و ساماندهی شود و پس از شناسایی و ساماندهی در مسیر آموزش در جامعه، علمی‌الخصوص جامعه بومی قرار گیرد و در نهایت عرضه شود.

عرضه توانمندی‌های بومی، اعم از توانمندی‌های فرهنگی و اقتصادی می‌تواند جامعه بومی را در مسیر توسعه و رشد قرار دهد و قرار گرفتن روستا در مسیر توسعه با تکیه بر ظرفیت‌ها و توانمندی‌های بومی به حفظ بافت روستایی و در نهایت حفظ فرهنگ و اقلیم منطقه کمک فراوانی خواهد کرد.

گیلان در دل خود گوهری ارزشمند دارد، گوهری که آوازه‌اش در تاریخ ایران درخشان است. سرزمینی غنی از تاریخ و فرهنگ و اقلیمی بی‌نظیر، سرزمینی

نوزادی است که مصالح بسیار لغزنده و فراری دارد اگر چه جمع‌آوری آن کار دشواری است اما نپرداختن به آن نابودی فرهنگ‌هاست چراکه از نظر ملی فولکلور هر ملتی در حکم شناسنامه آن ملت است. تعیین کننده خصیلت‌ها و نشان‌دهنده عادت‌های هر ملتی فولکلور آن ملت می‌باشد. ما اگر بخواهیم در فرهنگ فارسی کلمه‌ای پیدا کنیم که حدودا معنی و مفهوم فولکلور را داشته باشد باید از ترکیب‌هایی چون فرهنگ عوام، اطلاعات مردم، معلومات توده مردم و دانش عوام استفاده نماییم.

اگر ما امروزه فرهنگ و علمی خاص و پیشرفته داریم و در تمام شئون زندگی ما حاکم است فرهنگ عوام هم شکل و مفهوم خود را به ویژه بین عوام حفظ کرده است.

همپای طب جدید و شکوفای جهان شمول و پیشرفته، طب سنتی و خانگی عوام کم و بیش خودتمایی می‌کند استفاده از داروهای گیاهی، طب سوزنی، آب درمانی و شکسته‌بندی سنتی تا امروز به میزان وسیع در فرهنگ و زندگی مردم نمایانند. فن و صنعت و هنرهای دستی سنتی در فرهنگ عوام امروزه در برابر تکنیک و ماشینی شدن صنایع و پیشرفت علم، اتم و تسخیر فضا، کامپیوتر و گردش

مناسب با اقلیم خود حرکت کند بدون تردید برای معاش و گذران زندگی به فروش زمین دل نمی‌تدند بلکه از آن زمین بهره‌وری اقتصادی خواهد کرد و این همان بزرگانگی است که باید روستایی به این باور برسد. جامعه بومی گیلان اگر توانمندی‌های طبیعی، فرهنگی و مذهبی و حتی سایر توانمندی‌های محلی را توسعه دهد و با استفاده از الگوهای مناسب آن را در مسیر عرضه قرار دهد و در نهایت در راستای ایجاد یک گردش اقتصادی و توسعه پایدار حرکت کند اولین گام به سوی حفظ اقلیم گیلان را برداشته است.

توانمندی‌های بومی و پنهانی که در دل جامعه بومی گیلان نهفته است را می‌توان مهم‌ترین و ارزشمندترین داشته جامعه دانست که این در واقع همان فولکلور است.

امروزه فولکلور توسعه شگفت‌آوری به هم رسانیده، ابتدا محققان این فن فقط ادبیات توده، مانند: قصه‌ها، افسانه‌ها، آوازها، ترانه‌ها، مثل‌ها، لغزها، متلک‌ها و... را به حساب می‌آوردند، کم‌کم سنت‌ها بدان ضمیمه شده، سپس اعتقادات، اوهام، پیشگویی‌ها و مراسمی که مربوط به هر یک از مراحل مختلف زندگی می‌باشد به آن اضافه گردید. فولکلور علم

قطعاً می‌تواند با رعایت استانداردهای بین‌المللی و پیروی از الگوهای مناسب در مسیر توسعه قرار گیرد. نبود اشتغال و عدم استفاده از بستر ارزشمند اما خاک خورده این منطقه که یکی از دلایل عدم مدیریت صحیح و نبود الگویی مناسب است این منطقه را مثل خیلی از مناطق گیلان در عصر پاییزی فرو برده است.

که تماش دیلمان است

افشین پرتو(۱) تاریخ‌نگار در کتاب تاریخ گیلان در توصیفی کوتاه از دیلمان می‌نویسد: «دیلمان پوواک‌گاه تاریخ است. جلگه را که پشت سر می‌گذاری و جنگل را دیدی در پیچ‌پیچ راهی که ترا فرا می‌کشد و به اوج می‌رساند آوای تاریخ را می‌شنوی که چون سنجی در سراسیمه‌ی تپه‌ها سر درگریز دارد و پهنه‌ای را می‌جوید تا دمی بیارامد و به آنچه که روی داده بیاندیشد. اگر در جلگه از دیروز کمتر نشانی است و مانده‌های دیروز در گرداب‌های بگل زیر سم ستوران لپیده و نابود شده‌اند، در کوه و سنگ دیروز روییده و ستر گشته و چون سایه‌ای فراخواننده پژوهشگری است که لختی در آن بیاساید و بکاود و ریشه‌اش را بیاید.

سینه شمالی کوه‌های دیلمان را که در نوردیدی در پنج ماکلاش(۲) در خنکای نسیمی که از تن تاریک بر خاسته، خرسنگاه(۳) بوی دیروز را از بن بوته‌های وحشی پراکنده در هر کناری فریاد درد آلود تاریخ را می‌شنوی و از دور می‌بینی بر سینه تپه‌های گرد سوارانی را که تاریخ را به ژرفای خاک زمان می‌سپارند دیلمان اگر روی به دریا دارد و چشم خمارش را در سپیدی هر پگاهی به دریا می‌گشاید و از امواج آن خروش را می‌آموزد، پشت به بامواره ایران داده و چون ستونی سنگینی دیروز باشندگان بامواره را بر دوش می‌کشد. در هر جای گنجینه‌ای از دیروزها و در دل خاک و سنگ نهفته و دستی باید تا آن همه را بیرون کشد و بنمایاند»

اجرای پروژه مسیر گردشگری دیلمان(البرز مرکزی) با محوریت دیلمان تاثیر به‌سزایی در روشن شدن موتور محرک این منطقه در حوزه اقتصادی برای جامعه بومی این منطقه خواهد داشت. مطالعه و شناسایی ظرفیت‌ها، تهیه و تدوین راهکارها و الگوهای بین‌المللی و ملی، قرار دادن این الگوها در مسیر آموزش و نظارت بر اجرای صحیح برنامه‌ها و الگوها توسط کارشناسان و نخبگان ملی و محلی از مهم‌ترین وظایف مجریان این پروژه است.

انتخاب منطقه دیلمان به عنوان مسیر گردشگری البرز مرکزی و اجرای این پروژه در این منطقه اتفاقی لازم و به جا با توجه به شرایط موجود است که می‌تواند کمی، نه تنها کمی بلکه بسیاری از نگرانی‌های موجود در خصوص نابودی بخش مهمی از گیلان برطرف نماید.

مسیر انتخاب شده همانطور که در تصویر مشخص است یکی از منحصر به فرد ترین مناطق ایران از نظر طبیعی و پراوازه ترین از لحاظ تاریخی است. این منطقه پتانسیل طبیعی و فرهنگی خاصی دارد که

می‌نویس گفتار:

افشین پرتو: تاریخ نگار گیلانی اهل سیاهکل - استاد دانشگاه.

ماکلاش: بلندیایی که چون بر آن می‌ایستی پشت به گیلان و روی به دیلمان داری.
خرسنگاه: دره‌ای در خاور بلندیای ماکلاش که چشمه‌ای با آب بسیار گوارا دارد و هر روز در میانه روز و فرو خفتن آفتاب مه از آن برخاسته و بر پهنه دیلمان می‌گسترند.

تین تاکی شو!

 teentaak

www.teentaak.com

شرکت ارتباطات سیار هوشمند امین (سهامی خاص)

